

Zpráva o Bratřech v triku

Život a práce studia animovaného kresleného filmu Bratři v triku v Praze
1942 – 2011

Jiří Plass

Obsah

Prolog.....	strana 3
Stvoření české animace.....	strana 3
Stvoření studia a Bratrů.....	strana 6
Rozhovor s Břetislavem Pojarem.....	strana 9
Stvoření světa.....	strana 12
Seznam programových filmů, I. část.....	strana 18
Stvoření zakázky.....	strana 21
Rozhovor s Zdenkou Deitchovou.....	strana 25
Seznam filmů zakázky I. část.....	strana 28
Tvoření stvoření.....	strana 31
Rozhovor s Miladou Kačenovou.....	strana 36
Stvoření výroby.....	strana 39
Seznam filmů zakázky, dokončení.....	strana 45
Bratři a plukovníci.....	strana 56
Rozhovor s Vladimírem Janderou.....	strana 60
Bratři, normalizátoři, normy.....	strana 63
Seznam programových filmů, dokončení.....	strana 67
Bratři naposledy.....	strana 80
Ceny a ocenění.....	strana 84
To jsou Bratři v triku.....	strana 93

Prolog

Gratuluji, vyhrál jste soutěž. Máte čtyři dny neplaceného volna, řekl starej a Bratři započali práci. Tím po straně tradičně nazývaným starým byl novopečení umělecký ředitel mistr Jiří Trnka a oním druhým, volnem oceněným Zdeněk Miler, autor loga Bratři v triku.

Možná se oba dobře vychovaní mladí muži ve vzájemné úctě mírně uklonili, stejně tak jak činili tři malí chlapi v pruhovaných tričkách v úvodu filmu po mnoho let na znamení úcty k publiku. Možná si jen podali ruce, tak jak to v přeneseném slova smyslu učinili členové studia kreslených filmů na znamení dobré vůle v započaté spolupráci. Pak si zcela jistě Mistr Trnka zapálil cigaretu a když se dým rozplynul, uplynulo přes šedesát pět let.

Bratři vytvořili na tisíce titulů, nasbírali stovky cen a ocenění a pobavili miliony a miliony diváků. Tři generace zažívaly premiéry kreslených příběhů a jistě ještě další uvidí reprízy oněch malých výtvorů nápadů a práce. Snad na tři stovky kreslířů, režisérů, scénáristů, výtvarníků, muzikantů, produkčních, kameramanů, střihačů, asistentů i adeptů, koloristů a konturistů, mistrů barev a malířů pozadí, promítačů, skladníků a řidičů i uklízeček i na desítku vedoucích a kupodivu jen jediný vedoucí výroby prošlo studiem za onu uplynulou dobu.

Muži i ženy, lidé různé letory, mladí i zkušení, krásné a chytří. Někteří pobyli déle, jiní krátce ale všichni se hrdě prohlašovali Bratry v Triku. Všem těm, kteří s Bratry již nekreslí ač by jistě chtěli, ale i těm kteří mohou a jistě by i chtěli, je věnováno následující povídání. A je věnováno i divákům, kteří se v kině či televizi na práci Bratrů v triku dívali, smáli se i báli, bavili a poučili a ještě se i v budoucnu dívat budou.

Stvoření české animace

Jsme v Československu, konkrétně v Praze. Píše se rok 1928, desáté výročí samostatné republiky. Dámy a dívky nevyjdou na ulici neupraveny a bez kabelky a rukaviček, pánové v obleku s kravatou a sponou a v klobouku. Na ulicích již začíná panovat automobil a vedle divadla, kabaretů a tanečních zábav se začíná prosazovat film. Na Václavském náměstí obkrouženém luxusními obchody, dobrými a drahými hotely se objevují prvá bia. S parterem, lóžemi, balkonem, foyer s bufetem. Kávačka se šlehačkovým zákuskem, květiny. Upravené slečny uvaděčky o přestávce projekce prodávají Eskymo, nebo Nanuka. Promítají se domácí i americké filmy. Hrané a někdy v roli předfilmu i kreslené. K vidění je Kocour Felix, nebo Coco, Šotek z kalamáře bratří Maxe a Davyho Fleisherových o jejichž pozdějším Pepkovi námořníkovi bude ještě řeč. Biografie jsou populární i na předměstích a v dalších větších i malých městech země. Vzmáhá se i český hraný film, zatím sic ve skromných podmínkách provizorních atelierů a někdy i pivovarských zahrad, ale produkce stoupá a čeká ji zřejmě i přes nastupující krizi konjunktura. A československá animace? Zatím ticho po pěšině, Růženka animace ještě čeká na polibek svého filmového prince.

V Praze i v republice vyprodukovala první animované filmy firma Elektajournal Karla Dodala. Roku 1928 uvedla film "Zamilovaný vodník". Úroveň animace ale zdaleka

nebyla srovnatelná s již stávajícím standardem oboru ve světě, který utvářel hlavně americký film. Firma padla a neúnavný Karel Dodal založil další firmu, IRA-film. Vytvářela reklamy, drobné animované triky do hraného filmu a filmové titulky. Ta zanikla až odchodem Dodala před nacisty do USA. Pan Dodal tedy nebyl oním očekávaným princem.

Ale není jen Praha ač si to Pražáci i ostatní Češi i Moravané myslí. Na Moravě vyrostlo moderní město lehkého průmyslu, Zlín. Geniální švec vytvořil takřka z ničeho obuvnické impérium. Valašské a slovácké děvčici se učí anglicky a francouzsky, bydlí na ubytovnách se sprchami, splachovacími klozety a ústředním topením. Šohaji takřka povinně sportují a po závodní škole práce chodí všichni společně na vychovatelem doporučené filmy a čtou doporučené knihy. Baťa prosperoval a nevídaně rostl. Po botách vyráběl i pneumatiky, punčochy, obuvnické stroje. Staví Společenský dům a před něj kino snad pro sedm stovek diváků. 1.7. 1935 jsou založeny ve Zlíně na Kudlově, kopci nad městem moderní a dodnes funkční Filmové ateliéry Baťa - FAB. Stavět se začalo již v říjnu téhož roku. Vše co je moderní a ekonomické má u firmy Baťa zelenou. A také to praktické. Firma Baťa prý chtěla ušetřit na výrobě reklam na své výrobky a Tomášův bratr Jan Antonín tehdy zřídil vlastní, baťovskou filmovou výrobu. FAB vytvářel reklamy, propagační a instruktážní filmy zaměřené na Baťovu produkci včetně filmů animovaných. Do Zlína přešla Hermína Týrlová a natočila zde u nás asi první, ještě černobílý loutkový film Ferda mravenec (1943) na motivy knížky Ondřeje Sekory. Animace již byla o poznání kvalitnější oproti práci jejího bývalého manžela, ale ani ona nebyla tou vytouženou princeznou. Při animaci bychom zde zastihli Zdenku Skřípkovou, Jaroslava Doubravu, Josefa Kábrta, Zdeňka Milera a další budoucí Bratry v triku.

Téhož roku, tedy roku 1935 vznikl v Praze AFIT, Atelier Filmových Triků, kde byla vyráběna i když jen okrajově kreslená animace, ale ta nebyla hlavní náplní produkce studia. Filmové triky a titulky převažovaly i když byly kreslené a pohyblivé, tedy téměř animované. Zde pracují Jaroslav Jílovec, Vladimír Novotný, bratr slavného představitele filmových milovníků a pozdější kameraman filmového triku, Josef Vácha a Ladislav Hanuš.

Je podzim roku 1942 a rozpolcená republika je již po dlouhé tři roky okupována německými vojsky. V červnu Heydrich podlehl atentátu skupiny Anthropoid a protektorát má tuhý režim, perzekuce, vězení, transporty, popravy. V reakci na atentát okupanti vyhrožují decimací Čechů. Každý desátý Čech, Moravan bude zastřelen pokud útočníci nebudou chyceni. Totální nasazení, všerůzná omezení, všudypřítomné nadřazení arijské rasy. Nové panstvo ukazuje svou skutečnou tvář, ale chce se také bavit. Divadla naplněná blýskavými holinkami a třepením epolet a šňůr hrají dramatické kusy, šantány pro kmány zpívají a tupláky buší o dubové stoly. Na Barrandově se natáčejí filmy jak na běžícím páse a kina jsou plná diváků. Objevují se první filmové star, povětšinou mladé a fešné ženy a filmovému plátnu vládne Král komiků Vlasta Burian. Což mu po válce revoluční gardy nadšeně spočítají a fakticky Buriána odpraví. Hlavně pro ono kralování.

Rakušan Richard Dillenz zakládá v Praze novou firmu, Produktion Richard Dillenz. Najímá přes stovku výhradně českých pracovníků. Studentů zavřených vysokých škol, nedostudovaných architektů a malířů. Nová firma sídlí v uvolněných kancelářích po americkém Paramountu ve Štěpánské ulici. Má vyrábět kreslené animované filmy za pomoci druhého a posledního němce studia Herr Gella, instruktora animace. Pražská

šeptanda tvrdila, že firma je vlastně předpolím Disneyho, který ji připravenou a vyškolenou po vyhrané válce převezme.

Investor byl tajemný ale finančně zřejmě velmi silný a sídlil v Berlíně. Zřejmě jím bylo Říšské ministerstvo propagandy. Hitler a dr. Joseph Goebbels byli obdivovateli filmů Walta Disneye. Představte si prosím pompézní Říšské kancléřství, obří žulový chrám pracovny vůdce a Hitlera jak se dívá na Sněhurku a sedm trpaslíků. Spolu s Goebblem. Ale na americké filmy bylo uvaleno embargo, zákaz vývozu do Německa. Byl vydán rozkaz, nový německý člověk vytvoří stejný, ne-li lepší film. V okupované Evropě porůznu vznikala a zanikala studia animovaného filmu řízená Němci.

Zpracovávala propagandistická zadání a náborové filmy například pilotů pro luftwafe. Válečná situace určovala místo působení studia. Nakonec koncem roku 1942 zbyla před nálety spojenců poměrně bezpečná a inteligentní pracovní silou oplývající Praha. Přelomem roku 1942-3 se původní AFIT stal nuceným spoluúčastníkem tohoto německého projektu formálně řízeného Pragfilmem. K lidem z AFITu přibyli Vojen Masník, Jaroslav Kádl, Čeněk Duba, Václav Bedřich a Jiří Brdečka, Břetislav Pojar, Jaroslav Možíš, Božena Možíšová, Eduard Hofman, Stanislav Látal, Bohumír Šrámek, Karel Štrébl, Věra Marešová, Karel Mann, Marie Polívková a další kreslíři v celkovém o počtu okolo padesáti. Studio mělo i další pracovníky oddělení kolorování kresby, kamery a výroby speciálních barev a nezbytné zaměstnance filmového štábu.

Zajímavou perličkou je fakt, že Dillenz toho mnoho o kresleném, potažmo animovaném filmu mnoho nevěděl. Prakticky totéž se ale dalo tvrdit i o zaměstnancích studia. Před válkou nepochybně někteří z nich viděli americké kreslené grotesky ale o způsobu práce a technice provedení se mohli jen dohadovat. Pracovalo se tedy jaksi v experimentu. Až černobílá kopie Disneyho Fantazie přivezená po Dillenzově odchodu z Německa vnesla do vytvářené animace alespoň záblesk pochopení. Ve svých pamětech Jiří Brdečka, který přešel do firmy 1.1. 1943 v podstatě přes ulici z Lucerna-filmu Miloše Havla zmiňuje dojem jaký na něj tento film udělal: " Poprvé jsem poznal , že animovaná grafika může v těsné spolupráci s hudbou vytvořit oslnivou podívanou, dynamickou férii netvorů a živlů, jaká by jistě nadchla barokní režiséry. Viděl jsem tuto sekvenci znovu a znovu a nemohl jsem se jí nasytit k mírnému pohrdání mých střízlivějších kolegů." Šlo o sekvenci stvoření života na hudbu Igora Stravinského.

Animovaná opera "Orfeus", kterou Dillenz prosazoval, nebyla nikdy dokončena. Složenina překreslovaných fotogramů reálu a cartoons tanečků zvířátek ve stylu Disney nepřinesla žádaný efekt. Práce českých pracovníků postupovala pomalu a protože chybělo i jasné zadání nebylo třeba činit více než nezbytné. Ale ozvala se vrchnost a bylo třeba složit počet. Torzo filmu bylo představenými zavrhnuto. Film nebyl dokončen a Dillenzovi počala hořet půda pod nohama. Nezbylo než se pokusit vývoj věci zvrátit, nezapomeňme, že v sázce byla východní fronta. Následoval tentokrát bleskově nakreslený film, třístametrový tedy zhruba deseti minutový "Čarodějův učeň", kýmsi upravená Gluckova opera, ale ani tento film pád Dillenze nezastavil. Berlín ředitele studia vyměnil a roku 1944 nastoupil jiný němec Horst von Möllendorf. Byl do Prahy převelen oklikou přes studio v bavorském městečku Dachau, mimo jiné v těsné blízkosti koncentračního tábora a z holandského studia ohroženého bombardováním spojenců.

Dle pamětníků byl Vídeňák Dillenz společenský a šarmantní muž v nejlepších letech a se svou hudby milovnou ženou často navštěvoval Německou operu. Po válce Smetanovo divadlo a nyní opět operu, tentokrát Státní. Rád a s chutí se účastnil

setkání a dýchánků "lepší" pražské společnosti. Ač člen NSDAP dobře vycházel s českými pracovníky studia a svým způsobem je více méně chránil před totálním nasazením v Říši. I podřízení pěstovali společenské vztahy. Poměry ve studiu dobře ilustruje fakt občasných mimopracovních zaměstnaneckých veselí a setkání. Möllendorf byl prý poněkud vojáčektější, byl Prusem z Berlína, kde před válkou kreslil karikatury do humoristických časopisů. Za jeho vlády vznikly filmy "Povětrnostní domeček" a "Malý a zralý". Film "Svatba v korálovém moři" pro který jak později tvrdil navrhoval? výtvarné typy inspirované disneyovským provedením charakteru. Film byl dokončen koncem roku 1944. Jednoduchý příběh amerického schématu zpracovaný technikou již slušně provedené plné animace byl ukončen po nezbytných peripetiích povinným happy endem. Všichni pracovníci studia tušili, že konec je nablízku i válce. Mocipáni říšského ministerstva propagandy, (zadavatel projektu ?) jmenovitě Goebbles a spol. film nikdy nespátřili. Nastává podzim roku 1944. Atelier kresleného filmu je zlikvidován a kreslíři byli nasazeni do průmyslové výroby. Möllendorf utíká před sověty na západ. Po letech vyvolává neuvěřitelný spor o autorská práva již zmíněných filmů !!

Stvoření studia a bratrů.

Je konec války. Na Václavském náměstí projíždí kaťuše, Stalinovy varhany a kozácký kůň pije z Vltavy. V pražské Stromovce hoří ohně polních kuchyní ukrajinského frontu maršála Koněva, pod stromy jsou narovnány šeríkem ozdobené tanky generála Rybalka. Na náměstích se tančí, kavárny ožívají češtinou a kina hrají spojenecké filmy. Jaro i život jsou v plném květu a vůkol vládnou naděje a plány. Všeobecně panuje povznesená nálada a představy skvělé budoucnosti. Někteří, trochu střízlivější přemýšlí jak bude konkrétně vypadat.

Prvé dekrety presidenta Beneše znárodňují již v polovině května 1945 veškerou filmovou produkci. 15. května se část bývalého atelieru animátorů a koloristů AFITu znovu sejde. Státní film je rozdělen na hraný a zpravodajský a parta animátorů usiluje o zařazení bývalé zaběhnuté a poměrně slušně vybavené organizace animace do struktury dokumentu. Tímto počinem by se skupina udržela v původním rozsahu a započatá práce by mohla pokračovat pod státní hlavičkou. Tak se nakonec i stalo. Kreslíři si uvědomovali slabinu skupiny, roztříštěnost zaměření tvorby. Bylo potřeba vyhledat dostatečně erudovanou a všeobecně respektovanou osobnost, která by se ujala uměleckého vedení studia.

Přichází další významné datum 29. květen 1945. Trio Hofman, Jílovec a Vácha, jak symbolické k budoucímu logu studia navštíví v košířské vilce Na Turbovce Jiřího Trnku (1912-1969), který takovou osobností dle mínění všech zaměstnanců studia je s žádostí o převzetí uměleckého vedení skupiny animátorů. Trnka byl již v té době známým a uznávaným ilustrátorem dětské knihy a také spolupracoval s loutkovými scénami jmenovitě s Divadlem Spejbla a Hurvínka profesora Josefa Skupy s kterým se znal již z rodné Plzně. Skupa byl Trnkovým učitelem kreslení na reálném gymnáziu a Trnka již jako student se podílel na tvorbě loutek profesora Feriálního divadla. Jiří Trnka přešel na Umělecko průmyslovou školu v Praze. Již během studií provozoval vlastní loutkové divadlo v prostorách divadla Rokoko a po ukončení studia se věnoval i ilustraci a návrhům výpravy pro divadlo a film.

Jiří Trnka po několika dnech na rozmyšlenou svoluje a již **15. 6.1945**, a to je ve významné datum, byl do čela studia všemi zbývajícími třiceti šesti zaměstnanci volbou potvrzen. Vzniklo státní studio animovaného kresleného filmu. Mistr Trnka je uměleckým ředitelem studia a nikdy za tuto funkci nepobírá žádný plat. Je mu třicet tři let a dá se ihned do práce.

V prostorách studia ve Štěpánské ulici 33 vznikl prvý poválečný film O dědkovi a řepě, animovaný přepis klasické pohádky. Míra nasazení práce a angažovanost kreslířských spolupracovníků byla zcela nevídaná. Poválečné nadšení, nová perspektiva, společný zájem a dělná a přátelská atmosféra charakterizovaly průběh tvorby. Mistr Trnka později vyprávěl, že nikdy předtím a nikdy potom neměl animovaný film čtyřicet scénáristů. Film přesto držel pohromadě, měl nezaměnitelný výtvarný rukopis, stylizovanou i když ještě poněkud americkou animaci a synchronizovaný zvuk. Oproti Svatbě v korálovém moři byl vyprávěn v jiném stylu a byl spíše lyrický, nežli groteskní. A divákům i vedení zestátněného filmu se také líbil. Studio tak v krátké době dokázalo správnost myšlenky českého animovaného filmu. Mimo jiné a mnohé práce ředitel Trnka vypsals i soutěž na logo a název studia. V konkursu zvítězil Z. Miler s třemi klučiny v triku. Bratři, symbol společného usilování byly v objetí spojení stejným oděvem pruhovanými tričky potažmo trikem, trikem animace. Bratři v triku. Značka byla na světě.

A nejenom značka, ale také další filmy. "Dárek" satira z prostředí filmu a "Pérák a SS" dle zlidovělé legendy o odboji proti okupantům. Ve filmu se uplatnily již velmi dobře provedené animace Břetislava Pojara na scénář Jiřího Brdečky. Konec roku 1946 byl ve znamení dokončení slavného 9 minut dlouhého filmu "Zvířátka a petrovští" a opět dle literární předlohy. Slavným se film stal po vítězství ve své kategorii na prvním poválečném filmovém festivalu ve francouzském Cannes. Hudbu k filmu složil Oskar Nedbal a výtvarníkem a režisérem byl Jiří Trnka. Trnka se v tomto filmu opět posunul o krok dále obzvláště ve výtvarné oblasti kresleného filmu. Animace sic ještě vykazovala americký vliv například ve scéně tance hub, ale v pohybu figur se již klubala i animace vlastní, studiová, možná česká. Mistr Trnka za necelé dva roky svého působení v kresleném filmu uvedl v život čtyři filmy z nichž poslední prolomil bariery zaběhnutých produkcí a otevřel cestu ku slávě českého animovaného filmu. A nejenom česká škola animace, jak se počal animační styl studia pojmenovávat, ale i nadšený a konsolidovaný tým kreslířů byl z velké části výsledkem Trnkova působení v kresbě animace. Uplatnili se mladí a talentovaní kreslíři ve funkcích animátorů, technická kvalita provedení koloru stoupala, kamery používaly optické a mechanické triky. Hudba se stala rovnocennou složkou obrazu a výtvarník ve spolupráci s režisérem a animátorem určoval styl animace.

Atmosféra studia připomínala rodinné prostředí, přátelské vztahy mezi pracovníky byly stylem chování a vzájemný respekt byl normou domluvy. Komunistický převrat byl ještě daleko a studiu vládla dělnost, tvorba a také legrace.

Po úspěchu " Zvířátek a petrovských" Jiří Trnka přešel na novou technologii animace film loutkový. A opět mimořádně a s Pegasem ve znaku úspěšně. Jako jeden z důvodů této změny se uvádí jistá míra nespokojenosti s provedením výtvarného pojetí filmu technologií kresleného filmu. Pro výtvarníka Trnkova formátu byly ploché a syté barvy koloru animovaných figur těžko překonatelnou překážkou jeho výtvarného názoru.

Po Mistrově odchodu se zdálo, že by jej mohl nahradit Josef Vácha. Filmem "Vodník ve mlýně" směřoval k jinému stylu vyprávění, ale film se nepovedl a Vácha ustoupil

do pozadí. Vedení studia, teď již Bratrů v triku, převzal Eduard Hofman a to je již kapitola jiného stvoření, v převaze Stvoření světa.

Je paradoxem doby, že studio tak českého výrazu vzniklo v době německé okupace, vedené německými představenými. Oni vlastně vytvořili, i když jistě bez záměru, silný kolektiv kreslířů, kteří ve vzájemném experimentu objevovali taje a finesy animace. Německá kázeň a český um pak byly onou materií očekávající nový a silný impuls v poměrné připravenosti k řešení filmařských projektů. Oním impulsem byl vedle zestátnění a tím i získání pracovní perspektivy geniální autor a zřejmě i vynikající šéf Jiří Trnka. Silou svého talentu a rozvahou cesty v žánru všem novému nasměroval studio k svébytnému a zcela originálnímu pojetí animovaného filmu. Neúnavnost, pracovitost a nadšení přenesl na ostatní spolupracovníky a výsledky se dostavily v neuvěřitelně krátkém čase. Tento šťastný moment setkání připravenosti a geniality byl velkým třeskem počátku českého animovaného filmu.

Na sklonku roku 1946 Jiří Trnka založil studio loutkového filmu a již rok 1947 přinesl prvou premiéru animovaného loutkového filmu, veleslavný "Betlém" ještě veleslavnějšího šestidílného "Špalíčku". Mistr Jiří Trnka byl oním očekávaným princem české animace a troufám si tvrdit, že je jejím králem až po dnešní dny.

Rozhovor s Břetislavem Pojarem.

Mnohá vysoká ocenění, vynikající filmy i série a seriály. Animátor a režisér filmové loutky, profesor Filmové akademie muzických umění a vyslanec české animace v zahraničí tím vším je Břetislav Pojar. Pracuje podnes v oboru animace od jejího faktického zrodu v roce 1942 a vždy na vysoké úrovni. Je spolu s dalšími a geniálním Jiřím Trnkou jedním ze spoluzakladatelů dnes již legendárního českého loutkového filmu.

Jste loutkař, ale původem kreslíř. Kdy a kde započala Vaše pouť animovaným filmem?

Koncem roku 1942 v pražském AFITU. Atelier filmových triků byl původně českou firmou s šesti pracovníky vytvářejícími filmové titulky a reklamy. Firmu koupil na podzim roku 1942 Rakušan Richard Dillenz. Do konce roku provedl nábor a na ten jsem nastoupil i já. Vkročil jsem do práce právě v den kdy se točily rotoskopy animované opery Orfeus na střešní terase domu ve Štěpánské ulici, kde firma sídlila. Muziku napsal Ivan Škvor a tenorový part zpíval pan Nikl z Německé opery. Rotoskop vytváří základní materiál předehrávky pro zpracování akce animací. Kreslíři obraz překreslovali a doplňovali originálními animacemi, například tanci zvířátek v americkém pohybu. Americkým pohybem jsme nazývali plnou animaci, tedy animaci se změnou na každém filmovém políčku. Vytvářela se tak kombinace foto-realistické animace a animace kreativní řečeno dnešním jazykem. Vedle například Jirky Brdečky, nebo Édy Hofmana jsem kreslil i já.

Kreslená animace a okupace, jak to šlo dohromady?

Okupace mi nějak nejde dohromady s ničím. Ale animace a skupina kreslířů šla dohromady docela dobře. Věkové rozmezí skupiny, kterou vedl jeden z bratrů Bláhových, Richard, bylo mezi 18 a 35 lety, tedy mladí. Všichni jsme začínali od nuly a animaci jsme se učili a animací se i bavili. Pracovní tempo nebylo nikterak mimořádné a záviselo na raportech, které musel Dillenz skládat na říšském ministerstvu propagandy. Bylo-li na říšské vrchnosti dobře, vše v studiu probíhalo zvolna, bylo-li opačně, propukala horečná činnost, ba hrozily i vyhazovy. Ale převážně jsme byli my čeští zaměstnanci jaksi za větrem a mezi svými. Ve vzájemné atmosféře souladu se vytvořila prima partička a to nebylo za okupace málo. Ostatní lidé na tom byli podstatně hůře, dopadlo-li na ně například totální nasazení v Říši, z kterého nás naše práce vyreklamovala.

A jak dopadla ona animovaná opera?

Nevalně, či spíše rovnou špatně. Narychlo se ještě cosi zachraňovalo a kreslilo, ale to již osud nedokončené opery a Dillenze nezvrátilo a on musel odejít. Kam odešel a jak dopadl, jsme se již nedozvěděli. Ale v rámci doby a daných možností to snad nebyl špatný člověk. Firma pak byla řízena z ministerstva propagandy pověřencem Horstem von Möllendorffem prostřednictvím Pragfilmu. Některé skupiny byly úkolovány jinou prací, například naše kreslila technické výkresy součástí letadel. Ale jak šel čas a válka se schylovala ku konci, psal se rok 1944, tak i německý pořádek vykazoval mezery a já jsem již ani nekreslil a prakticky jsem byl nezaměstnaný, i když s platem, který stále ještě běžel. Nebylo sice úplně bezpečné takto žít, ale mně to vyšlo a dopracoval, či spíše nedopracoval jsem se tak konce války.

Ostatní skupiny na tom byly stejně?

Jedna skupina s Václavem Bedřichem a Jiřím Šebestíkem, pozdějším vedoucím výroby Bratrů v triku se přesunula do Chourových domů na Národní třídě. Kreslili reklamy, ale nebylo to ono co si představovali, a tak se pokorně vrátili do Štěpánské 33. Ano, jde i ty samé Chourovovy domy, kde pak s Jiřím Trnkou pracoval kolektiv loutkového filmu a na jejichž místě dnes stojí Nová Scéna Národního divadla. Ve Štěpánské se okolo Eduarda Hofmana vytvořila jiná parta, která má takřikajíc na svědomí Svatbu v korálovém moři. Jiří Brdečka, Jaroslav Kándl, Jaroslav Jílovec a další vytvořili scénář filmu, nakreslili typy, které snad upravoval Möllendorf a započali s důkladnou a zvolnou realizací. Již v předchozím čase byl nakreslen film O velikonočním zajíčku oficiálně s Möllendorffem ve vedoucí pozici, ale prakticky v partě kreslířů. Totéž lze říci o jiném filmu s názvem Povětrnostní domeček, kde hlavní role hráli pochopitelně figurky panáčka a panenky předpovídající počasí a opět čeští kreslíři. Vrcholným a již podařeným dílem této doby a této skupiny byl již zmíněný film Svatba v korálovém moři. Animace filmu byla poplatná americkému vzoru, ale celkový výraz byl již český. Film se stal ukázkou tvůrčího potencionálu lidí v kresleném filmu i dobrou vizitkou, nebo argumentem pro vznik státního studia animovaného filmu. Němci ovšem tento film za svého panování dokončený nikdy neviděli.

Po válce jste se do studia, nyní už Bratrů v triku vrátil. Co tomu předcházelo a jak jste vy dále pokračoval?

Jak jsem již zmínil kreslení technických výkresů ještě před koncem války ustávalo a ustalo docela. Já jsem práci nehledal a jen tak jsem přežíval. Ihned po osvobození jsem se hlásil na AVU. To ale nedopadlo, jak jsem si přál, a já zkusil architekturu. Ale semínko již bylo zaseto, a tak jsem se k filmu vrátil. Studio v té době již vedl Jiří Trnka v postavení uměleckého ředitele. Traduje se jeho pověstný nástupnický projev, který se celý pokusím citovat: "To co dělám znáte, a tak se dáme do práce". Mistr Trnka nemiloval dlouhé řeči. Provozního ředitele studia zastával Zdeněk Reiman. Zdeněk byl bývalým produkčním pobočky americké firmy Nationalfilm, výhradním distributorem amerických filmů pro česká kina. Mimo jiné před válkou ona firma sídlila na již zmíněné adrese ve Štěpánské ulici 33. Ve studiu nyní již Bratři v triku v té době probíhala diskuse o směřování kresleného filmu v jeho zestátněné podobě.

Jak a o čem zmíněná diskuse probíhala?

Jak? No někdy dost bouřlivě. Josef Vácha, jeden z předválečných majitelů AFITU, kupodivu dost důrazně prosazoval levicově angažovanou tvorbu. Agitky, společenská témata apod. Jiří Trnka se klonil k filmovým přepisům literatury z okruhu českých a světových pohádek a přímým důsledkem jeho názoru byl film Zasadil dědek řepu vyrobený ještě v roce 1945. Vyskytl se již tehdy nápad o směřování animace k filmové loutce. Bratři Bláhovi se pokusili natočit animovanou etudu s figurkou lišáka. Sláva Šrámek a já jsme ji přes noc zanimali a předvedli Trnkovi. Vznikl i film Míša kulička režírovaný Eduardem Hofmanem. Hlavní figury doplnily loutky z Trnkova divadla, které animoval i Jaroslav Karpaš a také Zdeněk Hrabě (Karafiát ?). Psal se rok 1946. Trnkovi se věc líbila, byl přec rozený loutkař, ale na rozměrnější věc jsme si museli počkat až do roku 1947, roku počátku realizace Špalíčku. No a pak to šlo v rychlém sledu ráz na ráz. Árie prerie, Román s basou, Staré pověsti české a další a další. K loutkovému filmu přistoupil Standa Látal, Jaroslav Karpaš a další původem kreslíři Bratrů v triku. Vše dobře a někdy i slavně běželo.

A byly i ceny a ocenění. Jak se vy díváte na tyto úspěchy dnes s odstupem času?

Ceny jsou hezká věc, jistě potěší, ale mají větší cenu pro producenta díla než pro samotného tvůrce. Cena je svým způsobem upoutávka na film a diváci jsou zvědaví, za co byla a jdou do kina. Tvůrce je někdy rád, že film již zdárně dokončil a cena, je-li jaká, mu tento konec práce osladí, ale není tak důležitá. Myslím, že to mohu odpovědně říci a ceny, jichž mám plnou skříň, jsou mi svědkem. On je vůbec úspěch věci ošidnou. Viděl jsem mnoho velmi dobrých filmů, které bez povšimnutí zapadly a také mnoho oceněných, které měly štěstí na dobu vzniku, momentální trefu do nálady diváků, složení poroty, či jinak kliku.

Tak jak to říkáte měl jste kliku velmi často. Ale ocenění je i slávou pro autora, prosazení se v oboru, dnes by se řeklo zviditelnění a popularita. Například Vaše působení v Kanadě mohlo být následkem Vašich přecetných ocenění?

Možná zde ceny zapůsobily, ale byl tu i program národních center zčásti dotovaný kanadskou vládou. K výuce sem byli zváni i jiní tvůrci, kteří nějakým způsobem zapadali do představ vlády o úloze těchto center. V Kanadě byly dvě státní instituce, které animované filmy produkovaly. Radio Kanada a Filmboard. V Radiu Kanada například produkoval až do nedávné doby své filmy vynikající tvůrce kreslených filmů Frederick Back.

Státní film Kanada, to zní fantasticky. Téměř socialisticky.

Ano. Systém financování byl vázán, obdobně našim prvopočátkům ve filmu na objem výroby. V počátcích české tvorby animovaných filmů prostředky na jejich výrobu poskytovala Filmová rada, jakýsi kolektivní státní orgán. Nejprve po jednotlivých kusech – filmech, posléze na roční plán výroby. Vše běželo hladce zřejmě i proto, že tady byl zájem ministra Kopeckého, mimo jiné velikého fandy loutkového filmu, zestátněný film po válce hladce rozběhnout. Až po roce 1948 se přidalo i umělecké zohlednění a v převaze i zájem o ideovou polohu díla. Jiří Trnka by mohl vyprávět, často mu totiž byla vytýkána malá politická angažovanost jeho filmů a to již za jeho kreslené éry v Bratřech v triku. Pak Filmová rada ukončila činnost a přešlo se na jiný způsob financování filmu. I v Kanadě tento výrobní systém padl, i když z jiných důvodů.

Systémy a nejen financování padají i u nás. Jak vidíte budoucnost českého animovaného filmu ve stávajících podmínkách vy?

Budoucností animovaného filmu, ať se nám to líbí nebo ne, je televize. Jmenovitě formát rozsáhlých seriálů. Tak 21 dílů po dvaceti minutách jako základní rozměr. Spoluprací a kooperací, nikoli konkurencí stávajících malých studií, je možno dosáhnout takové kapacity, která tento tvar díla umožní vytvářet. Současně lze na díle většího rozměru zaškolovat či přímo školit nové adepty animace ať již rotací po specializovaných studiích, tak i v dlouhodobé výrobní lhůtě seriálu. Pokusy malých firem ovládnout tento prostor užitím virtuální technologie v 2D, 3D naráží při velkém objemu metráže na omezené výrazové prostředky vyhrání charakteru postavy. Pouhý pohyb anonymní figury diváka nezaujme, komentář je drahý a dvacet minut jenom pohybu je v animovaném filmu poměrně dlouhá doba. Bude-li chtít každý jednotlivý ovládnout vše, nebude mít nakonec nikdo nic a původní animovaný film až na autorské vyjimky u nás skončí.

Stvoření světa.

Doba se posunula směrem k proletářskému internacionalismu. Všechno všem a všichni pro všechny. A budeme mít všechno dohromady jak pje Jan Werich uprostřed kolového tance okolo pekoucího Golema ve finále filmu Císařův pekař. Kolektivní společnost.

A americké filmy pro nikoho, nastoupila spřátelená kinematografie ze země kde, jak pravil klasik světové revoluce, je pro nás nejdůležitějším uměním film. Zmizely kloboučky dam a nastoupily šátky a u pánů klobouky nahradily rádiovky. Rádiovka je jakási parodie na francouzský baret, nosí se na hlavě rovně, ohrnutá v lemu a ukončena jakýmsi výhonkem, čudlíkem, anténkou. Sice netušíme co pán vysílá, či přijímá, ale zkompletujeme jej mysliveckým hubertusem, nebo baloňákem, širokými kalhotami se záložkami a botami maďarkami. Do ruky mu dáme aktovku nebo pracovní brašnu. A máte místo pána skoro soudruha. Dámy mají sukní zakryté nohy do půli lýtek, nebo v lepším chodí v kalhotách. Boty pokud možno bez podpatku, nebo jen na symbolickém. Rukavičky nejsou v módě, to spíše vyhrnuté rukávy. Pracovní taška je také v kursu. Soudružka. Dvouletka, pětiletka, pětiminutovka, schůze, kroužek, aktiv, školení, výbory, nástěnky, transparenty. Hej rup hola hej. Nová doba, nový život, do práce se dej! A prapor vysoko, převysoko - zavlaže. Bratři v triku pokračují v započaté práci i v nové době, velmi sporadicky a výjimečně i novodobně.

Přirovnáme-li období působení Jiřího Trnky s Bratry v triku k námětu filmu, pak pokračování práce studia lze připodobnit k vytvoření scénáře. Rozvíjí prvotní Trnkův vklad – "námět" o další upřesňující detaily, prováděcí pokyny realizace a o způsoby vyprávění příběhu. Je-li námět jiskřivý nápad, pak je scénář více méně věcný návod práce. Kdy a Kde se hra odehrává, Kdo a Jak bude hrát a jak se při tom cítí, jak akci vnitřně prožívá. Co kdo dělá a jak to bude vypadat, působit a znít. Vyprávět pokud možno vědoucím postupem a srozumitelně příběh, který byl v maximálně hutném Trnkově "námětu" jen naznačen.

V odpovědi na "Kdo" se rozšiřuje základna spolupracovníků ve všech profesích. Na otázku "Co" odpovídá tématické zaměření tvorby. Realizační postupy animace jsou aplikovány na nové výtvarné techniky. Jsou odpovědí na otázku "Jak" spolu s vyhledáváním prostoru pro uplatnění originálních externích výtvarníků. Současně jsou hledány odpovídající způsoby animace takřikajíc na míru tomu onomu výtvarnému projevu ve škále od ploškového filmu ku kreslenému a také v rozmezí od plné animace k animaci limitované. Studio navazuje spolupráci s výtvarníky ilustrátory, mezi nimiž dominují František Freiwilg, Zdeněk Seydl a vpravdě národní umělec Josef Lada. Bratry v triku je ku společné práci přizván i František Tichý, Kamil Lhoták a další výtvarníci. Rozšiřuje se i spolupracující obec hudebních skladatelů i externích scénáristů. Experimentuje se s výtvarným výrazem filmu a současně i v dramaturgii tvorby. Do animovaného filmu přichází ve větším rozsahu mluvené slovo. Dosavadní "bezideová", rozuměj pohádková linie dramaturgie jak bylo Jiřímu Trnkovi vytýkáno má být rozšířena i na diváka dospělého? Jak tedy bude filmová produkce vypadat a jak znít? Odpovědi jsou filmy na společenská témata, ale i propagandistické agitky. V práci a tvorbě studia se odráží objednávka nové doby, změna režimu ale i osobní politická angažovanost jednotlivých tvůrců studia. Stále ještě trvá poválečná euforie, nyní podpořená tradičně levicovou orientací české inteligence. Přesto ale tvorba pro děti ve filmografii studia nadále převažuje, je tedy nakonec dáno za pravdu dřívější

Trnkově představě. Koncem roku 1946 tedy odešel mistr Trnka do nových prostor na Národní třídě. Za věru pionýrských podmínek vytvořil již zmiňovaný Špalíček (1947) následovaný již filmařsky jinak pojatým "Císařovým slavíkem" (1948). Někteří animátoři Bratrů v Triku přešli s Trnkou k loutce. Mezi jinými jsou to Břetislav Pojar, Bohumil Šrámek, Stanislav Látal. Společně s Františkem Braunem a Jiřím Sobotkou vymysleli nový typ filmové loutky s pevnou ocelovou kostrou, s poměrně tuhými kulovými klouby, ale ani tyto nadále již technicky standardní figury nebyly sto eliminovat provozní vlastnosti přidělených prostor. Patro studia se otřásalo průjezdy tramvají a animované objekty na scéně nebylo možno ustát v požadované poloze. Tak se tedy ve dne vymýšlelo a v noci animovalo. Chourové domy se dál třásly, až se setřásly a byly zbourány a uvolnily místo Nové scéně Národního divadla. Loutkový film přešel zčásti do Trnkova Konviktu na Starém městě, do sálu, v kterém hrával Ludvík van Beethoven či Wolfgang Amadeus Mozart a zčásti do nuselské "Čiklovky" vedené B. Pojarem. Dům ve stráni pod dnešním kongresovým centrem byl pro změnu sídlem bývalé firmy zahradnické architektury a skulptury. Je až příznačné monumentální působení Trnkovo v Konviktu a hravé pěstění Pojarovo, Klugeho a Benešovo v Nuslích. Zajímavé pak bylo sledovat vliv prostředí na práci studií, když se všechny produkce animovaného filmu později sešly dohromady v novém, fakticky skleněném paneláku na Barrandově. Mistr Trnka zavítal do vod kresleného filmu již jen exkursy, jako například prolínačkami animovaným filmem "O zlaté rybce"(1952) na motivy Werichovy pohádky, "Jak dědeček měnil až vyměnil" (1953), nebo jako výtvarník Brdečkova filmu "Blaho lásky", ale jeho srdce patřilo vytouženým loutkám. Ve filmu kresleném jej bylo třeba nahradit novým ředitelem. Nejprve se zdálo, že by tuto odpovědnou úlohu mohl sehrát Josef Vácha, jeden se zakladatelů studia. Ale ten měl jinou, poněkud rudou představu o směřování práce studia. Bylo ještě před Velkým únorem a kreslíři chtěli kreslit a nikoliv třídně bojovat. Bylo nutno hledat dále. Volba padla na jiného z prvotních otců zakladatelů Jaroslava Jílovce. Jaroslav Jílovec byl jmenován, tedy již nikoli zvolen ředitelem studia. Studio vedl po dva roky, do roku 1948.

Následně byl vyměněn Eduardem Hofmanem, který v této funkci pracoval do roku 1954. Hofman byl nejen režisérem, ale i dobrým organizátorem, nakonec později vedl celé Barrandovské ateliery a pak, již v pokročilém věku i televizní animovanou tvorbu (TAT). A zřejmě byl i dobrý vyjednávač, kolektiv zklidnil a nasměroval opět k tvorbě a práci. Prvým krokem bylo vytvoření pevné struktury organizace studia. Druhým vhodný výrobní prostor. Třetím profesionální postupy zpracování animovaného filmu. Studio Bratři v triku se přestěhovalo na Barrandov do horního patra Starých hal. Tak barrandovští filmaři říkali atelierům AB (Ateliery Barrandov) filmového podnikatele Miloše Havla. Němci jej od Havla nuceně vykoupili, Benešovy dekrety po válce znárodnili, a nyní tedy ve své malé části posloužily u nás novému odvětví filmu. Prvým filmem nové Hofmanovy éry byl "Andělský kabát" s výtvarníkem Františkem Freiwillem. Film byl ověnčen cenami. To byl výborný start staronového kolektivu i ředitele Hofmana samotného. Se Zdeňkem Seydlem natočil ještě téhož roku (1948) další film "Proč sedají ptáci na telegrafní dráty" a rok na to Ladova "Říkadla". Josef Lada se účastnil projektu jen více méně ideově. Byl pro animovaný film, ale měl mnoho práce v ilustraci a tak se výroby fyzicky příliš neúčastnil. Tak se také stalo, že "Říkadla" nebyla úplně ve stylu "Lada", ale nakonec přec jenom posloužila dobré věci. Otevřela cestu zdařilejšímu pokusu V. Bedřicha, filmu "Čert a Káča". Animace těchto dvou projektů jakoby vymezovala mantinely vhodného pohybu příslušející Ladovu

originálnímu výtvarnému projevu. V prvním případě sporadická animace v náznaku oproti druhému daleko akčnějšímu pojetí pohybu směrem ku grotesce. Bedřicha v pytli neutajíš a jeho sklon ku animační zkratce má v zmíněném filmu své počátky. Jen na okraj, myslím, že odpovídající pohyb šitý na míru Ladovi našel až Josef Kluge v ploškové sérii o Kocouru Mikešovi (1970 -1977). Nynější "ladovské" animace jsou v současnosti bohužel revidovány ku jakémusi standardnímu pohybu bez jakékoliv řízené snahy o stylizaci, která tak sluší stále modernímu a nadčasovému výtvarnému projevu tohoto nevšedního malíře a nakonec také spisovatele.

Eduard Hofman se pustil do pohádek Karla Čapka, jmenovitě do celkově skoro sedmdesátiminutové metráže "Povídání o pejskovi a kočičce"(1955). Zde si Bratři v triku ověřili nutnost souladu scény a animačního typu. Výtvarné návrhy pocházely z dříve publikovaných knih již nežijícího autora a byly doplněny o scénářem požadované scény, které ovšem v knihách nebyly. Bylo nutno je tedy vytvořit ve stylu Čapek, tentokrát Josef, a to se bohužel ne vždy povedlo v naprostém souladu s autorským rukopisem. Série ale byla dobrým poučením o potřebě zachování jednoty stylu scény a figury a o nutné pokoře a veliké péči při jejím navrhování. Nejlepším poučením je zkrátka vlastní chyba, tedy pokud ji dokážeme vůbec najít. Podobné filmy, tedy filmy na podkladě literatury s nemnohými ilustracemi nedostupného výtvarníka vznikali i později, ale tentokrát již s patřičnou snahou o soulad výtvarného projevu v popředí a pozadí scény. Lze jmenovat ploškovou adaptaci " Divoká planeta" (1973) s jen několika korekcemi francouzského výtvarníka Rolanda Topora a oficiálního režiséra Reného Laloux. Josef Kábrt prakticky nejen režíroval ale i kreslil v požadovaném výtvarném rukopisu originální předlohy a doplnil brilantním způsobem chybějící komponenty. Navrhl i nový způsob tvorby ploškové animace. Postavy se kreslily celé v pohybových fázích a pak přikládaly na určené místo ve formátu. Figury tedy neměly klouby a ani jiné dělení. Prakticky stejně jako v kreslené animaci, ale s předností atypického výtvarného zpracování koloru v kreslené animaci nedosažitelnému. V domovním suterénu pod poštou v Michli vyčleněná skupina kreslířů a animátorů vyráběla a vytvářela přes čtyři roky onen dodnes zajímavý film. Oficiální režisér se v Praze a ve studiu příliš neobjevoval. Start projektu spadl do doby počátku okupace sovětskými vojsky. Pak demonstrace 1969, pak normalizace, prověrky, práci to zdržovalo a to vše sečteno a podtrženo bylo na svobodomyšlného Francouze příliš. Ale zpět k původní době i tvorbě. E. Hofman přidává hříčku "A B C" s vynikajícím Kamilem Lhotákem. A nepracuje sám.

Hned po válce přišel ze Zlína **Zdeněk Miler** (*21.2.1921, Kladno) a po kolektivní "Červené Karkulce" točí filmovou adaptaci pohádky Jiřího Wolкера "O milionáři, který ukradl slunce" (1948). Pérovou kresbu rozpohybovali animátoři v náznakové animaci, ale o to více využili možnosti trikové kamery. Kamerové jízdy, prolínačky pohybových fází a více-expozice spoluvytváří celkový styl animace. Národní cenu dostal Z. Miler za agitku " Brigáda II" (1950). Dále Miler realizoval půvabnou "Měsíční pohádku" (1950) výtvarně již naznačující budoucí autorův styl. Bytostně laskavá kresba, pečlivě vypracovaná scéna v pastelových tónech, zřetelné pochopení výtvarného cítění malého diváka a jasně čitelná poctivě provedená animace se v budoucnu stanou poznávacími znaky Milerovy tvorby. A je tu slavný krteček. Rok 1957. Zdeněk Miler dostal za úkol zpracovat výukové téma výroba lněné látky formou animovaného filmu. Název zněl : "O plátěné košilce". Pan Miler si uvědomoval, že téma si žádá příběh a příběh zase hrdinu. Ale kde ho vzít? Nakonec jej našel na louce, když zakopl o krtinu. Sice neupadl, ale v hlavě se mu rozsvítilo. Hrdinou příběhu bude malý krtek.

Kreslil a nakreslil krtek s ocáskem, špičatým čumákem a velkýma očima. Technicky je tvar krtek vytvořen spojením dvou kruhů a na horním je v dolní polovině přidán nos a v ose očí, na dolním na tečně ocas. Nízko položené těžiště a vysoké čelo dělají figurku krtek roztomilou. Na hlavě má krtek tři vlasy. Pozdější verze má nos zkrácený, ocásek odstraněn a krtek je poněkud boubelatější, základní kružnice jsou blíže u sebe. Plátěná košilka byla nahrazena modrými kalhotami s lácem s kapsami a krtek promluvil. Poprvé a naposledy. Jak krtek ke kalhotkám přišel, podnes půvabné dílo jak animačně tak výtvarně vyprávěné již se všemi rysy budoucí volné série krtků i ještě pozdějších Večerníčků. Nestárnoucí Krteček, nejpopulárnější figurka studia po celou dobu jeho trvání. Slavný Krtek mimořádně populární ještě na EXPO 2010 v Šanghaji. A nejenom v Šanghaji, ale i v přilehlém vesmíru. Vyletěl si jako maskot jednoho z amerických astronautů s českými kořeny Andrewa J. Feustela na předposledním letu raketoplánu Endeavour ku kosmické stanici v půli května 2011. A to ještě není všechno. Ve vesmíru poletuje planetka pojmenovaná Zdeněk Miler objevená observatoří na Kleti v roce 1998. Ve zdůvodnění názvu a schválení astronomickou společností figuruje i postava Krtečka. A pak již následuje trilogie "O malém štěňátku", neméně slavná "Sametka", série o "Cvrčkovi". Čtyřicet devět samostatných filmů o Krtkovi, někdy složených do večerníčkovské série, jindy 20 minut dlouhých filmů rozsáhlejšího seriálu. Krtek je "u filmu" 50 let. Z. Miler a jeho krteček se stali jakousi vlajkovou lodí logem v logu Studia Bratři v triku. Přidejme sedm cvrčků, pět štěňátek a pak devět filmů na jiná témata a dvě knihy. Cesty formana Šejtročka Václava Čtvrtka a Kubulu a Kubu Kubikulu Vladislava Vančury, které pan Miler ilustroval a je tu jakýsi pracovní životopis jednoho ze tří nejúspěšnějších režisérů studia Bratři v triku. A jednu pikantii nakonec. Krátký film a.s. v raně kapitalistické době a ve finanční tísní odprodává autorská práva na díla s jedinečným a finančně diamantovým Krtečkem soukromému podnikateli!! Prý nebylo na výplaty zaměstnanců.

Již zmíněný vynikající kreslíř Josef Kábrt, další "zlínský" se uvedl agitkou "Telegram" a v roce 1958 jej následovala "Tragedie vodníková" v námětu dle písničky tandemu WV a Jaroslava Ježka. Svižný film kultivované kresby s prvky karikatury. Píše se rok 1955 a V. Bedřich uvádí 44 minut dlouhý film "Čert a Káča" na motivy Ladových kreseb. Druhý, již úspěšnější, pokus o uchopení výtvarného projevu Josefa Lady. Akčně animované férie čertů, světelné efekty, svižné tempo vyprávění děje jsou typickými znaky režiséřského rukopisu. Animačně se zde prosazuje jeden z budoucích nejlepších animátorů studia Josef Hekrdla. Perličkou je kvalifikace tohoto mistra animace a také úspěšného režiséra. Původně byl vyučen malířem pokojů. Na svůj dělnický původ nikdy nezapomněl a byl přes všechny téze, módy a trendy jedním z mála skutečných socialistů a to až do konce života. Ale i jiní animátoři měli roztodivná odborná vzdělání. A jak by ne? Vždyť neexistovala žádná škola zabývající se animovaným filmem, mimo školu praxe, školu studia. Čert a Káča jsou sic mírně v posunu od myšlenkového originálu ale v zásadě jej ctí obdobně jako Trnkova loutková série Dobrého vojáka Švejka. Film je s komentářem jehož zaměření sic není zcela v kontextu výtvarna ale i zde se již prosazuje příklon dramaturgie studia ku komentovaným filmům.

Ve studiu působí i další režisér, externista **Jiří Brdečka**, scénárista, filmový kritik, esejista a příležitostný kreslíř a animátor (Svatba v korálovém moři), filmový fanda a úředně nedelegovaný delegát animovaného filmu v zahraničí. Působil jako vážený host či člen poroty na filmových festivalech a při té příležitosti s profesorem M. A.

Brousillem prošlapával cestičku do světa českému animovanému filmu. Znal jazyky i zvyky, uměl s každým pohovořit a uměl se chovat. Ve všeobecně levicovém prostředí studia byl jistým solitérem, vždy úzkostlivě zdvořilý, vždy noblesní, zdá se, že i vyznavač dobrého chování staré monarchie, byť ji zažil jen několik měsíců. Vyznavač estetických hodnot a politicky zcela nezneužitelný muž s nezbytnou cigaretkou a kapesníčkem v kapse saka. A také vášnivý hráč ping pongu (stolního tenisu) a karet, byť jen o drobné a velký milovník kavárenských hovorů. A také osobní poradce a přítel J.Trnky. Jiří Brdečka (24.12.1917- 2. 6. 1982), se narodil v Hranicích na Moravě učitelským rodičům a objevuje se v Praze v roce 1936. Studuje na středoškolského profesora zeměpisu a také a nakonec dějin umění. Peněz není nazbyt a ty, co jsou, jdou převážně na filmové vstupné. Pan student jest na film, což mu nakonec zůstane po celý život. Spolužák Jan Drda mu "dohodí" placenou kreslířskou práci v časopisu Ahoj, kam také napíše již lépe než kresby placený seriál na pokračování, Limonádový Joe. Nakonec je ze seriálu divadelní představení v sále pro sto diváků U Topičů na Národní třídě. Vysoké školy jsou uzavřeny a J. Brdečka se nakonec po jakémsi nezaměstnaném potulování stane tiskovým referentem propagačního oddělení Lucerna filmu páně předsedy Miloše Havla. Chodí po redakcích pražských deníků a nabízí fotografie z natáčení právě premiérováných filmů z produkce Lucerny. V roce 1943 jen tak přeskočí na film animovaný a je kreslícím zaměstnancem Dielenzova AFITU. Pak se ještě stane Bratrem v triku a ještě pak scénáristou a externím režisérem na volné noze, tedy ve svobodném povolání. K tomu připiše tři knihy, realizuje na dvacítku scénářů hraného filmu a ještě k tomu vytvoří na třicítku filmů animovaných. Píše filmové kritiky s nuceným přerušením sedmnácti let po roce 1948. Ministr Kopecký na kterémsi schůzi tvůrčích pracovníků a kritiků filmu v pražském Mánesu prohlásil: Kdo nebude psát příznivě o sovětském filmu, tak ať jde. Brdečka si nasadil klobouk a vážené shromáždění opustil, tedy šel na oněch již zmíněných sedmnáct let. Pan Brdečka zřejmě chodil po atelierech výtvarníků. Stal se hledačem nových autorů pro kreslený film. Uvedl do oboru V. Hlavatého, J. Maláka, A. Borna, L. Jiřincovou, V. Kladivu, F. Brauna. Všeuměl František Braun původně vyučen zedníkem byl "pravou řemeslnickou rukou" J.Trnky. František, jak jej mistr Trnka láskyplně a zásadně tituloval, byl muž mnohých fortelů a šikovností, bezbřehé dobroty a doslova a do písmene nedělní malíř dnes by se řeklo naivního stylu. Přepečlivá promalovanost do posledního detailu skloubená s barevností starých reklam vytvářela až dojemnou atmosféru jeho svátečních obrazů. J. Brdečka s ním vytvořil oceňovaný ploškový film "Do lesíčka na čekanou". Dlouhou řadu 33 režii zahájil Jiří Brdečka filmem "Vzducholod' a láska", kterému udělal výtvarné návrhy Kamil Lhoták, se kterým dále pokračoval na filmu "Jak se člověk naučil létat". Oba filmy byly úspěšné. Po skoro desetileté pauze pokračoval filmy "Pozor!" (1957) se Z. Seydlem, "Můj miláček Klementýna" s V. Hlavatým (1957). Jiří Brdečka byl a dodnes je reprezentantem jedné a velmi úspěšné éry animovaného filmu. Zrodu, vzestupu a slávy české školy animace. Jeho filmy byly a jsou oceňovány jak odbornými porotami, tak filmovými diváky. Roku 1972 se v animovaném filmu opět nuceně, tentokrát režijně odmíchl po podepsání petice za slušné zacházení s politickými vězni napsané jistým Havlem, synovcem bývalého zaměstnavatele Václavem. Jiří Brdečka byl dle zpráv vrstevníků člověk stranicky neangažovaný, muž poetický, hravý a citlivý, ale doba jej nešetřila a opětovně a tvrdě mu připomínala reálnou přítomnost. Ona poučlivá a obzvláště normalizační truchlivá realita mu nakonec dovolila dožití věku 65 let.

J.Trnka realizuje kombinovaný film loutky s kresbou, "Dva mrazíci". Dobrou polovinou metráže hrají dvě kreslené figury občasně v dvojexpozici s loutkou. Poprvé se zde setkali na společné práci Jan Werich a Vlasta Burian při namlouvání komentáře filmu. Je 4.4. 1958 a Bratři v triku uvádějí premiéru prvního českého kresleného celovečerního filmu "Stvoření světa". Francouzský karikaturista Jean Effel kreslí pro noviny francouzských komunistů L'Humanite v Paříži seriál obrázků s tematikou stvoření. Adolf Hoffmeister byl v Paříži vyslancem a práci J. Effela jistě znal. A také byl přítelem animovaného filmu, potažmo studia Bratři v triku. Sám Hoffmeister se úspěšně výtvarně projevoval (kresbou i koláží), a tak jistě dovedl odhadnout vhodnost jak námětu, tak výtvarné stránky seriálu k animaci. Dá se předpokládat, že to byl on, který svedl Effela a Hofmana ku společnému dílu. Seriál novinových kreseb a studiový scénář se staly základem filmu. Effel konzultuje v Praze, potkává se z animátory a je střídavě účasten i při výrobě filmu. Celovečerní film není jen snadné natažení filmu krátkého. Je to zcela svébytný tvar s jinými požadavky na sled scén, tempo-rytmus, pointování a mnoho a mnoho dalších odlišností. Zaujmout skoro na hodinu diváka sledujícího film v kině je i pro hraný film těžké a animovaný film má tuto pozici ještě těžší, vždyť jsou to jen pohyblivé kresby. Proto ona péče o scénář, konzultace a korekce přímo autorem, dokonalá výtvarná příprava a samozřejmě čas. Dva roky příprav, kreslení, oprav a malých úspěchů.

J. Hekrdla, Z. Smetana, V. Bedřich, A. Hamerlík, B. Dvořák dva roky kreslí animaci a ostatní již dříve zmínění animátoři pokud nevytváří vlastní film pomáhají zrodu pohybu Effelových čertíků a andílků. Čiperný stařík, tvůrce všehomíra tvoří svět a animátoři jej po česku rozpohybují. Vtipné akce a tanečky písniček střídají na tu dobu u nás nevídané davové scény, obraz ožívá mnohými efekty. Páně Smetanův rock and roll Evy a čerta proskotačil do dějin tvorby animace. Studioví výtvarníci vytvářejí pozadí pro scény filmu, v modelárně jsou připravovány kolor-modely animačních typů a originálních živlů. Na tři desítky zúčastněných kreslířů nadšeně sdílejí Effelův svět a opět v dobré náladě a pospolitě partě bez ohledu na studiové zařazení.

Jan Werich mistrovsky přednáší veršovaný komentář Adolfa Hoffmaistra. Filmovou hudbu složil Jan Rychlík. V naplněných kinech diváci film nadšeně přijímají a i kritika, dokonce i ta ideologická (Jak by ne, vždyť Adam má srdce rudé a na straně levé) se shoduje na nevšednosti tohoto počínu Studia bratři v triku. Je to úspěch. Film dostává Velkou cenu CIDALC, cenu sdružení filmových kritiků v Paříži. Film Stvoření světa, fakticky animovaný muzikál dlouhý 56 minut je gejzírem nápadů a animačních frajkumštů po dlouhou dobu typických pro český kreslený film.

střípky a poznámky

Růžena Pokorná se vdávala, brala si herce Semaforu Karla Brožka. Celý kreslený film jí přišel na svatbu. Kutula jí přivezla dar – starý dětský kočárek s klaksonem, opentlený a plný nemožných krámů, všecko pro domácnost. Koště, kafemlejek, staré sklenice, žehlička..... Tenkrát to byly staré krámy, dnes se kupují ve Starožitnictví. Novomanželé procházeli špalírem, vezli si kočárek a kreslený film jim zpíval: " Milujte se a množte se " ze Stvoření světa.

Dorotka Nešporová-Janoušová

Seznam programových filmů

1943

Orpheus, R. Dilenz

Čarodějův učeň, R. Dilenz

1944

Povětrnostní domeček, Horst von Möllendorf

Malý, ale zralý, H.v Möllendorf

Velikonoční zajíček, H.v Möllendorf

Svatba v korálovém moři, kolektiv AFIT

1945

Zasadil dědek řepu, J.Trnka

1946

Dárek J.Trnka

Pérák a SS, J. Trnka

Zvířátka a Petrovští, J. Trnka

1947

Hotovo jedem, E Hofman

Hotovo, jedem do " Práce", E. Hofman

Atom na rozcestí Č. Duba

Liška a džbán, S. Látal

Vodník ve mlýně, J. Vácha. K. Mann

Povětrnostní domeček, J. Kalaš

Líbat, či nelíbat, V. Bedřich

Vitamíny, V. Bedřich

Proč křičí, V. Bedřich

1948

Andělský kabát, E.Hofman, K. Mann

Basa tvrdí muziku, Z. Seydl

O milionáři, který ukradl slunce, Z. Miler

Proč sedají ptáci na telegrafní dráty, E. Hofman, K. Mann

Šváb, Z. Seydl

Vzducholod' a láska, J. Brdečka

Závodník, Č. Duba

Dudlík, V. Bedřich

Slunce a vzduch, V. Bedřich

Velká událost, V. Bedřich

Jednou před polednem, V. Bedřich

1949

Něco za něco,

A-B-C, E. Hofman

Havran a želva, Fuksa

Ivánku náš, Č. Duba

Lenora, E. Hofman

Papírové nokturno, E. Hofman

Říkadla, E. Hofman

Telegram, J. Kábrt

Záleží na Vás, V. Bedřich

Šťastný a veselý druhý rok pětiletky, V. Bedřich

Veliká příležitost, V. Bedřich
Lidičky, pište správně adresy, V. Bedřich
Lesy pro nás a my pro lesy, V. Bedřich

1950

Brigáda, Z. Miler
Jak pejsek s kočičkou myli podlahu, E. Hofman
O pyšné noční košilce, E. Hofman
Závistivá zvířátka, K. Mann
Nemocné navštěvovati, V. Bedřich
Musíš být mou, V. Bedřich
Řekne se kost, V. Bedřich
Huygensův princip, K. Vrba
Půjde to, Z. Smetana
Vitamin C, V. Bedřich

1951

Jak si pejsek roztrhl kalhoty, E. Hofman
Jak pejsek s kočičkou dělali dort, E. Hofman
Kdo je nejmocnější, Z. Miler
Pohádka o stromech a větru, V. Bedřich
O Zlaté rybce, J. Trnka
Začalo to v době kamenné, V. Bedřich
Neviditelní nepřátelé, V. Bedřich
Mouchy, V. Bedřich
Kašlání a kýčání, V. Bedřich
Kombajn, J. Kluge

1952

Jablůňka se zlatými jablky, E. Hofman
O smutném holiči a jeho ženě, V. Bedřich

1953

Hrnečku vař!, V. Bedřich
O kohoutkovi a slepičce, Z. Miler
O makovém koláči, Z. Miler
Zmoudření Jana Kábrta
O světle, B. Šrámek

1954

Jak pejsek s kočičkou psali psaní, E. Hofman
Kde je Míša ?, E. Hofman
Liška Bystrouška, E. Hofman
O panence, která tence plakala, E. Hofman
Kdo šetří, ten jede, E. Hofman
Houpací koníček, B. Dvořák
Byl jeden domeček, V. Lehký

1955

Čert a Káča, V. Bedřich
Kubula a Kuba Kubikula, J. Karpaš, Z. Miler
Kuťásek a Kutilka na pouti, S. Látal
Sněhulák, Z. Miler
Přepadení, Z. Miler

Moje žena Penelopa, E. Hofman
Veselé vánoce, Z. Miler
Výrobní značky, L. Rychman

1956

Už je ráno, E. Hofman
Liška a vlk, J. Karpaš
Vrchní, dráb a Kašpárek, J. Karpaš
Ztracená varta, M. Makovec
Hrajeme si, E. Hofman
Jak je svět zařízen, E. Hofman
Sfinx, B. Dvořák
Obchodní domy, J. Kábrt
Kola Pionýr, J. Vokoun

1957

Hrajeme si, E. Hofman
Jak je svět zařízen. E. Hofman
Jak krtek ke kalhotkám přišel, Z. Miler
Koza a lev, V. Lehký
Světapán, V. Bedřich
Touha, B. Dvořák
Co si kdo žádá?, B. Dvořák
Nápad z nebes, B. Dvořák
Tak se to nedělá, B. Dvořák
To jsou Bratři v Triku, J. Šefranka, dokumentární film

1958

Jak se člověk naučil létat, J. Brdečka
Modrý pondělek, J. Brdečka
Měsíční pohádka, Z. Miler
Stvoření světa, E. Hofman
Tragédie vodníkova, J. Kábrt
Plak-Alka, J. Kluge
Sudlička, J. Kluge
Proč UNESCO, J. Trnka

Stvoření zakázky.

V roce 2008 Večerníček oslavil 45 let své existence. Je jedním z pořadů státní televize, který nebyl nikdy přerušen, snad ani v době invaze spojeneckých vojsk, ani za dob československých, federálních, pomlčkových a kupodivu také ne za stávajících českých. (Mohl být hodnocen, ale naštěstí nebyl jako zahnívajících relikvii socialistické kultury anebo také jako finančně nevyvážený projekt v poměru k ostatním pořadům veřejno - právní instituce). Navíc kruhový graf (koláč) sledovanosti tohoto produktu vykazuje stabilitu v pozitivním slova smyslu, s prognózou stoupající tendence amplitudy, tedy česky: lidi se na to koukaj ! A jaksí navíc a mimochodem je nejprodávanějším pořadem české televize v zahraničí. Pořad vlastní značně rozsáhlý archiv krátkých sedmiminutových převážně animovaných filmů realizovaných v sérii, nebo v seriálu. Velikou část těchto seriálů tvoří díla kreslená a opět jejich převažující část kreslená ve studiu Bratři v triku.

Tyto série mají svého předchůdce, nikoli překvapivě v Americe, jmenovitě v USA. Překvapivé ale je, že na počátku našich "večerníčkovských" sérií stál, i když v jen přeneseném slova smyslu, skutečný, skutečně rodilý Američan. A ještě překvapivější, že tento Američan nikdy pro českou, československou televizi žádný večerníček nevytvořil. Ale vezměme to po pořádku a snad i trochu postupně v čase.

Pomineme-li takzvanou společenskou objednávku, příkladem může být báječný film Zdeňka Milera Jak krtek ke kalhotkám přišel (1957), studio pracovalo v režimu jakéhosi volného programu. Filmy vznikaly z popudu jednotlivých autorů příslušejících ku firmě ve formě spřáteleného svazku, či naopak oslovením vybraného autora studiem. Dramaturgickou linii studia určoval umělecký ředitel nejprve v konzultaci s Filmovou radou, později s jednotlivými dramaturgy a autocenzurou.

Nezapomeňme, že v té době, o které je řeč, existovalo cosi co bylo nazváno lidově demokratickým zřízením a že v oné době také probíhaly procesy s protistátními živly. Doznávaly akční výbory a to byla doba vskutku ideově i jinak nelehká. Postačilo škobrtnout a plocha se stala pro klopytajícího šikmou. V lepším mohl sjet rovnou do šachty kladenského dolu jako brigádník. V horším to byla šachta v Jáchymově ovšem už jako mukl a v ještě v horším Plzeň - Bory, nebo Mírov. Další horší nechci ani uvádět. Kdo není s námi je proti nám (oproti liberálně oportunistickému: kdo není s námi, nemusí být ještě proti nám). I tyto třídně správné postoje byly ještě stále na pořadu dne života Bratří v triku, například v pohovorech se zaměstnanci, které vedly komise a komitety nově ukovaných bolševiků. Jak později prokázal normalizační proces, nebyli oni kovaní dostatečně zakalení.

Ale zpět k filmu. Scénáristé, režiséři a výtvarníci dílo realizovali se skupinou kreslířů vedenou jednou ze tří produkcí studia. Seriály neexistovaly, i když série filmů již ano a každý další film byl solitérem v ročním výrobním plánu. Tímto způsobem se prakticky pracovalo až do roku 1958 v celku Bratrů v triku. Ve zmíněném roce dostalo studio seriózní nabídku na výrobu částí kreslených a již zaběhnutých seriálů od amerického producenta Williama L. Snydera vlastního firmu Rembrandt - film. Mister Bill Snyder byl po válce pracovníkem organizace UNRA v Praze. Pro neznalé: UNRA byla americká organizace zajišťující potravinovou i materiální pomoc obyvatelům válkou poničené Evropy.

Snyderovi se dostal do rukou "Císařův slavík", loutkový film Jiřího Trnky, to mohlo být

po roce 1948, kdy byl film oceněn národní cenou. Film jej zaujal, zaslal jej do Ameriky svým známým a počal se zajímat i o studio, kde film vznikl. A zjistil, že vedle loutkového filmu je zde i studio filmu kresleného, Bratři v triku. Snyder měl filmové kontakty i na druhé straně Atlantiku, v USA. Dlouho se nic nedělo, ale Snyder byl vytrvalý i když jeho mise zanikla vypuzením UNRY z již lidově demokratického Československa. Někdy v roce 1957 se znovu v Praze objevil již jako filmový producent a zadal studiu k výrobě film Anatol, ale výsledek nebyl zcela stoprocentní, chyběly výraznější zkušenosti s dialogy a ruchy animovaného filmu, jmenovitě se synchronem obrazu a zvuku. Ale jinak vše ostatní, animace, kresby a nakonec i rozpočtové částky na výrobu filmu byly velmi nadějně.

Pepék námořník a Tom a Jerry, byly tituly jež měly v USA zajištěnou distribuční podporu a byla vyhledávána další studia s odpovídající kapacitou a kvalitou práce. Stalo se jím, mimo jiná americká studia i díky Snyderovi, studio Bratři v triku. Na toto rozhodnutí vedle již mírné znalosti poměrů v československém filmu měly jistě vliv peníze. Kvalitní práce studiových animátorů byla prokázána na prvních kreslených filmech Bratří v triku. Již zmiňovaná Zvířátka a Petrovští s cenou s Cannes 1946 byla prvá mezinárodně uznaná práce i českých animátorů a i ona přispěla k prolomení americké, jmenovitě disneyovské hegemonie v tomto žánru. Pečlivé provedení, rytmický pohyb a nápaditost a to vše s náklady, které v poměru k dolaru byly pro potencionálního zákazníka přinejmenším velmi příznivé, ne-li snové. Producent měl ale jednu podmínku. Aby byl sjednocen styl režijní a animační práce s již existující produkcí, požadoval supervizi z americké strany. V tomto ohledu byl Snyder skutečně prozíravý.

Rozdíl mezi jednotlivým filmem a seriálem je veliký a nepominutelný. Seriál není jen prostý násobek jednotlivosti, je to jiný tvar s požadavkem ucelenosti a jednoty výrazu, způsobu animace a nikoli v posledním i vzhledu a stylu scény celého díla. Ale není to ani dlouhometrážní film rozstříhaný na požadovaný počet dílů. A v této věci měli již Američané pochopitelně jasněji než pracovníci studia bez zkušeností s tímto tvarem. Stačí připomenout série Koko z kalamáře, Myšáka Mickyho, Psa Pluta, Kačera Donalda, Dinosauru Gertie a dalších a dalších zvířátek. Ale vraťme se k požadavku supervize.

Supervizí je rozuměn režijní dohled zkušeného profesionála na počínajícího, nebo zadavateli neznámého vedoucího práce, tedy režiséra místního v našem případě studiového, kterým byl již několikrát mnohostranně osvědčený Václav Bedřich. Supervizorem mu měl být **Eugene Merrill Deitch** (* 8.8.1924, Chicago) majitel Gene Deitch Associates, Inc. a v předchozím umělecký šéf CBS - Terrytoons. To je onen rodilý Američan z předešlé anonce.

Gene Deitch byl mužem na svém místě, pracoval v oboru od "píky" již od svých osmnácti let. Býval i asistentem vedoucích pracovníků UPA v New Yorku, Bosustowových vzbouřenců odešlých od Disneyho, pak přešel do vedoucí funkce v již zmíněné firmě a byl v oboru dobře etablovaný. Získal cenu za kreslenou reklamu roku a v roce 1958 byl nominován na Oscara s kresleným filmem Sidney's Family Tree. V Gugenheimově muzeu moderního umění měl již vystaveny přebaly na gramofonové desky z oblasti jazzu, kterého je dodnes fandou a znalcem. Historika praví, že Gene Snyder přesvědčil dvěma argumenty. Věděl, že Gene má v "šuplíku" scénář na film Munro, ale nemá na něj peníze a v druhém, že deset dní (tak dlouho měla původně trvat Geneho mise) kdekoliv zase není nic tak nemožného přežít, tedy ani v Československu. Slíbil peníze na Munra a slíbil i opatrované přežití.

"V Praze se budou o tebe starat jak o nemluvně". I to bylo potřeba zdůraznit, Gene samozřejmě neuměl slovo česky. Gene se rozmyslil, na Munra pomyslel a přivoliil k odjezdu k Bratrům v triku a vydal se do Prahy.

Studio, kreslířská část pracovníků tehdy ještě ne programu sídlilo v rázovitém a malebném, původně výstavním pavilonu se zahradou na Malé straně na Klárově. Druhá skupina kreslířů, také ještě zcela ne zakázky sídlila v budově bývalé Plodinové burzy na Senovážném náměstí. Zde čerstvě delegovaný supervizor nastoupil svou práci.

Zprvu jej překvapovala manufakturní organizace a způsob práce animátorů a fázařů, ale po shlédnutí již provedených prací usoudil, že to zase není až tak zásadní věc. I když se traduje, že komentoval tento stav věci přirovnáním ku včele. Ta prý teoreticky není schopna letu a přesto létá. A nikterak špatně. Nu konečně ani Bratři v triku nepracovali špatně. Naopak. Vzniklá česká škola animace rozvinula již tradiční americkou a posunula se tak do čela světového dění v oboru. Bratři měli na seznamu slušnou řadu vytvořených filmů a jen za kreslené byli do roku 1958 majiteli 42 ocenění z domova i ze světa.

Režisér a animátor **Václav Bedřich** (28.8. 1918, Příbram - 7.3. 2009, Praha) měl na svém kontě kromě tří oceněných snad více než desítku realizovaných kreslených filmů. Za celou svou dlouhou kariéru nakonec dotáhl toto číslo na 358. To již snad není ani pracovitost, ale posedlost, statisticky každé dva měsíce animovaný film po dobu padesáti let. Ostatně sklony k jistému až fanatismu nezkontroloval ani tremping, ani buddhismus, který prý na stará kolena vyznával. Byl to někdy až nadmíru temperamentní muž. Po roce 1993, bylo mu již přes osmdesát let, se režisérsky odmíchl a nakonec již v práci nepokračoval. Dožil se v relativním zdraví devadesátky. Slavné jsou jeho seriály O Maxipsu Fíkovi, výtvarník Jiří Šalamoun, skvělá série o Kamenáči Billu, výtvarník Miroslav Štěpánek, Králíci z klobouku, programové filmy s Vladimírem Jiránkem, Adolfem Bornem, Vratislavem Hlavatým, Vladimírem Kladivou, Radkem Pilařem a dalšími. Režimoval i celovečerní kreslený film s titulem Velká sýrová loupež spolu s G. Deitchem a M. Klikarem. Jedenkrát zasáhl i do výtvarného oboru v seriálu o víle Amálce. Nelze vyjmenovat všechny tituly, na ty odkazují v seznamu vytvořených filmů studia Bratři v triku, ale většina filmů vykazovala vysokou kvalitu a velikou míru profesionality. Neplette si prosím profesionalitu se šablonou, V. Bedřich uměl horor i pohádku, agitku i grotesku a pokaždé jinak a také s ohledem na výtvarnou složku filmu. Tomu napovídá i nespočet cen a ocenění, diplomů a uznání, ale i široké publikum rozveselených diváků které rámuje jeho cestu animovaným filmem. Václav Bedřich byl mistrem a stal se i klasikem české animované grotesky. Skupina animátorů a fázařů také nebyla žádnými nováčky. Měla své oprávněné sebevědomí, potřebné zkušenosti a prověřené postupy práce. Jistě, byly odlišné od způsobů práce ve velikých amerických továrnách na animaci i v názoru na ni a její určení, ale byly to způsoby výkonné a obdivované. Členy skupiny byli výborní animátoři Břetislav Dvořák, František Vystrčil, Věra Marešová, Milan Klikar, Věry Šišková a Kudrnová a další. A teď je do režie zakázky nastolen pro lidi ze studia neznámý "vetřelec" a ten nás naučí dělat po americku. Už jen tříkolíkové animační jehly, světový standard (ve studiu byl používán český zlepšovák, dvoukolíkové usnadňující práci s usazením kresby ve formátu) vyvolal komentáře. " Oni si myslí, že když budou mít americké jehly tak snad budou brát i americké dolary" znělo poněkud jedovaté hodnocení této novinky některým z kolegů programu.

Nelehký úkol supervize v tomto svém způsobem již usazeném prostředí opět dle ústní tradice komentoval Gene přirovnáním ku tradičnímu českému způsobu vaření kávy, potažmo turka. Vřící vodou zalít na jemno mletou kávu. Osladit, zamíchat, být trpělivý, nechat chvíli být a pak pít. Kafe takto připravené mu chutnalo, ale jak pravil: "je potřeba je míchat zvolna a jemně aby se do pusy nedostal lógr". A tak tedy míchal jemně, nevířil a práce úspěšně pokračovala. A vše dopadla jak mělo. Václav Bedřich měl vrozený cit pro grotesku, její rytmus, časování i provedení animace. Záhy a mistrovsky zvládal plnění požadavků žánru grotesky a v budoucím prokázal nejenom kvalitu, ale i mimořádnou výkonnost. To samé se dá říci i o kreslířích, kresbu v "o" formě si již kreslíři vyzkoušeli v prvopočátku studia filmem Svatba v korálovém moři (1945). ("o" formou se rozumí kresba postavičky provedená ve hmotě figury v základu kombinace oválů). Tom a nakonec i Jerry jsou v základu kreslení ve stejném systému kresby, a tak bylo potřeba vytvořit jakýsi základní rámec expresivní kresby i časování a po jeho stanovení důsledně dbát na jeho dodržování. Animace Toma a Jerryho je velmi nečeská, dynamická s důrazem na situační komiku. Animátoři ve spolupráci s Genem analyzovali způsob provedení originálu a brilantně jej aplikovali i v jiných zpracovávaných dílech. Gene, když po krátkém, i když delším pobytu než bylo původně plánováno, odjížděl, mohl být klidný a snad byl i spokojen.

I producent byl spokojen a spolupráce pokračovala i v následujícím roce, 1959 a byla již jiného, dlouhodobého rázu. Mimo jiné přišel na přetřes už zmiňovaný Anatol, byl upraven a dobře přijat. Zvuk byl již perfektní, jistě i proto, že jiným koníčkem Geneho vedle jazzu je filmový zvuk. Měl i v té době v Čechách nevídaně dobře vybavené zvukové studio, kde si sám svoje filmy přechoasto namlouval a mixoval.

V. M. Snyder jak slíbil, tak učinil a financoval Deitchův film Munro (1960 výtvarník Al Kouzel) a opět se spolupráce s Bratry v triku, kde byl film vytvořen, vyplatila. Film získal Oscara za nejlepší animovaný film v roce 1961.

A Gene Deitch se i znovu oženil a zůstal v Praze, do které se rovněž zamiloval.

Skupina, která zpracovávala americký projekt, byla tak ustanovena jako formální základ standardního zakázkového oddělení. Skupina volně fungovala vedle oddělení programového filmu po čtyřicet let až do faktického zániku celého studia.

Po roce 1964 se převážnou náplní práce skupiny stala tvorba a výroba nově vzniklých Večerníčků Československé televize. A zkušenosti z práce s americkým seriálem a americkým supervizorem se zde vrchovatě zúročila.

Gene Deitch ještě dnes pokračuje ve své dobrovolné misi a kéž by takových amerických misí tohoto druhu bylo více. Studiu jistě prospěl a lidé ze studia se mu odvděčují přízní, stejně jako milovaná Praha a nepochybně i ona malá a hezká paní z prvního pobytu u nás.

Tehdy jej měla na starost a má jej dodnes a to je již padesát let. "Tóhle mály, to je všechno mé" prý říkává nestárnoucí Američan v Praze objímaje ji kolem ramen.

A v milované Praze jak dosvědčuje jeho kniha Proč miluju Prahu. A Pražáci mu oplácejí stejnou. Janek Růžička na FAMU o něm natočí dokument "Tichý Američan". A pražští jazzmani jej jako uznávaného znalce věci rádi vidí na každé jam session.

V roce 2004 obdrží prestižní Cenu Annie Winsor McCay za celoživotní dílo v animaci.

A to ještě není konec. V posledním realizuje volnou sérii kreslených filmů s tématy na klasickou hudbu pro japonskou NHK a již to s ním jistě šije, co bude dál.

Rozhovor se Zdenou Deitchovou.

Paní Zdena Deitchová pracuje v kresleném filmu 65 let. Produkční studia je po dobu více než padesáti pěti let a zajistila výrobu snad tisícovky filmů převážně zakázkového charakteru. Stala se živoucí legendou oboru produkce kresleného filmu studia Bratři v triku.

Kdy započala Vaše předlouhá kariéra v kresleném filmu?

Vidím to jako dnes. Je 2. července 1945. S kamarádkou jedeme na Barrandov dělat něco u filmu. Autobusem okolo Barrandovských teras a jsme u ateliérů se známou siluetou ze znělky filmového studia AB. Bylo nám oběma něco okolo osmnácti let a film to bylo něco úžasného pro každou slečnu. Dorazily jsme do jakési předkanceláře, někoho důležitého ve Starých halách a na stole tam ležely letáčky náboru do kresleného filmu. Jeden jsem si vzala a hned nazítří jsem již byla i s deskami ve Štěpánské ulici 33. V deskách byla cvičení ze školy užitých umění, kde jsem studovala. V kanceláři byli dva velicí pánové, nahlédli do desek a pak na sebe. Ten o trochu vyšší pravil: " Tu vem' Pepo". Ten větší byl pan Jaroslav Jílovec ze štábu a onen Pepa byl pan Josef Štrof od kreslířů a byla jsem přijata. Z výtvarnické kariéry v hraném filmu již nebylo nic.

Jste produkční filmu, to Vás přijali na tuto funkci?

Kdepak, začínala jsem od píky. Tři roky konturování, to je překreslování kresby na folii, ze které se po kolorování snímá na film. Pak fázování, kreslení mezifází pohybu mezi klíčovými kresbami animátora, fázovala jsem tak například Zdeňku Smetanovi, pak jsem byla asistentkou vedoucího skupiny animátorů pro fázaře, posléze asistentka pro animátory a první samostatnou produkcí byl až film " Proč UNESCO ?" pana Jiřího Trnky. To bylo v roce 1958.

To je od nástupu do studia třináct let. Jaká byla ona léta?

Skvělá v práci i v legraci. Pánové Zdeněk Seydl, který v té době s kresleným filmem hodně spolupracoval, Jiří Brdečka, Eduard Hofman byli vzdělaní a i elegantní pánové. Ti byli spolu s mistrem Jiřím Trnkou, Jaroslav Jílovcem, Ivanem Reimanem a Josefem Štrosem ve vedení studia. My začátečníci jsme na ně hleděli jako na bohy, i když se tito bozi smáli. Ale oni se k nám nechovali jako bozi. Oni se s námi přátelsky a kolegiálně bavili. Neporoučeli, povídali si a my nadšeně spolupracovali. Kdo by nechtěl kamarádit s bohy. Určovali svým způsobem úroveň vztahů ve studiu. Byly tu i veselé večírky celého ansáblu studia, soukromé legrácky, přátelské hecování i pomoc. Bohužel v padesátých letech to na pár let vypadalo trochu jinak, ovšem ne s těmito pány. Objevili se i soudruzi se vším, co tehdy patřilo k době. Akční výbory, závodní výbory, schůzovalo se, prověřovalo a někdy i vylučovalo. Eduard Hofman jako nový ředitel pak ony postižené, co ještě po tom všem o animovaný film stáli, nabral potichu zpátky. Ale za pár let to hurá soudruhy přešlo a dobrá nálada se opět vrátila.

Jak pokračovala po roce 1958 Vaše práce produkčního filmu?

Pokračovala právě se rodící zakázkou, správněji oddělením zakázky. Oddělení sídlilo v Plodinové burze na dnes již opět Senovážném náměstí a mezitím náměstím Maxima Gorkého. Zakázka fakticky vznikla po příjezdu Geneho Deitche, amerického režiséra pověřeného producentem W. Snyderem supervizí pro něj rozpracovaných filmů. Jmenovitě série Toma a Jerryho a Pepka námořníka a samostatného filmu Anatol. Anatol byl vlastně příčinou příjezdu kreslíře a režiséra již potřikrát nominovaného na Oscara. Byly problémy se synchronem zvuku a obrazu, také v oblasti lipsynchu. Nebylo vhodné zařízení a také chyběla větší zkušenost animátorů s touto složkou animovaného filmu.

To je ten známý příběh Američana v Praze?

Ano, mého dosavadního manžela a muže. Gene přijel do neznámého světa. Neuměl slovo česky a nechápal lidovou demokracii. Jeli jsme například okolo zelinářství, kde stála předlouhá fronta. "Na co tu ti lidé čekají?" "Na banány". "A proč si je nekoupí?" podivuje se Gene. Podobně zpočátku vypadaly naše domluvy. Já trochu anglicky mluvila a tak jsem mu pomáhala nejenom v práci, ale řekněme i v civilu.

No a pak jsme se vzali a jsme spolu podnes. Gene v Praze zůstal a ve svojí produkci Weston Wood nakreslil s našimi animátory a výtvarníky mnoho filmů. Tak vznikl i Oscarový snímek Munro, který byl vyznamenán v roce 1961. Dělali jsme filmy s Mauricem Sendakem, Divoké sny, ale i s Tomim Ungererem, nebo s Vratislavem Hlavatým. Gene pomohl studiu i k tehdy moderní trikové kameře Oxberry, kterou také sám Mrs. Oxberry na Florenci smontoval. Přiletěl do Prahy, dojel na Florenc, obhlédl místnost, rozpažil, upažil a udělal čárky na zeď a dal se práce. Kamera v místnosti seděla na chlup přesně. Američané a šedesátá léta. Gene viděl, jak si lidé na Prvého máje dávají do oken vlajky a všelijak si je zdobí. To se mu líbilo, a tak dal i do našeho okna vlajku, samozřejmě americkou, vždyť je vlastenec. Co to udělalo s Mosteckou ulicí, kde jsme tehdy bydleli, tak to bych Vám přála vidět.

Jak se Vám s manželem pracuje?

Gene je fanda a puntičkář, a tak rád film piluje a vylepšuje. Také ho baví filmy ozvučovat i namlouvat komentáře. Měl první osmistopý magnetofon v Praze a ten si od něj půjčovali i zvukaři profesionálních vydavatelství. Hračkování je krásná věc, ale stojí čas a peníze a já jsem produkční, a tak někdy musím zasáhnout a nebo hledat nějaké zjednodušení. Gene mi pak říká něco o tom, kdo je tady režisér a já na to že on, ale někdy slevit musí a věc ponechat tak jak je. Pravda, jindy zase já posunu například termín, je-li to jen trochu možné, nebo sáhnu do rezervy a Gene si pak udělá úpravy tak, jak je cítí. Takže se nám spolu dělá převážně dobře.

Co se Vám po produkční stránce dělalo nejlépe?

Tady je odpověď snadná a krátká. Seriál O Maxipsu Fíkovi s Václavem Bedřichem. My jsme vůbec s Vaškem nadělali hodně filmů, on byl velmi pilný, ale Maxipes nám šel od ruky jako po másle. To je pak radost dělat animovaný film.

Jezdila jste hodně do zahraničí a na festivaly. Jak tam byl přijímán kreslený film od Bratrů v triku?

Byl-li dobrý film, tak báječně. No a jiné jsme na festivaly neposílali. Také to byla zásluha pana Jiřího Brdečky. Ten byl ve filmových kruzích a nejen u nás velmi ctěn a prezentoval-li něco On, okamžitě to vzbudilo zájem publika i poroty. No a samozřejmě i filmová loutka. Jiří Trnka byl u počátku Bratrů v triku a opět filmaři to věděli a tak jak bylo promítáno něco českého a třeba i loutkového, vždy byl zájem a pozornost a Bratři v triku z toho také po právu profitovali. Bratři v triku mají na stovky cen a ocenění za svou práci včetně cen diváckých.

Na závěr každého rozhovoru pokládám stále stejnou otázku. Vidíte nějakou cestu, nebo alespoň směr, kterým by se měl dál ubírat český animovaný film?

Český animovaný film je mrtev. Mluvím o cíleném směru, který přinesl originální styl animovaného filmu vytvářený ve velikých studiích. Umělecká budoucnost českého animovaného filmu, chcete-li cesta, je na autorských pracích studentů a absolventů specializovaných vysokých škol, FAMU a VŠUP. Televize sic produkuje určitý objem animovaných projektů, ale ty jsou ponejvíce komerčního rázu, čímž neříkám, že se i zde nemůže objevit skutečně umělecký tvar. Celovečerní animované projekty, které by mohly přenést specifické znaky české školy animace na plátna kin a být při tom ziskové, zápasí s nedostatkem financí a jistou opatrností producentů filmů v tomto oboru filmu. Je to škoda.

Střípky a poznámky

Na burze se chodíme opalovat na střeche. Je plochá, pokrytá plechem. Na jednom okraji se plech mírně zdvihal. Dolezli jsme až k tomuto místu, pro jistotu po čtyřech a opatrně nahlíželi přes okraj. A rozesmáli jsme se. Střecha nekončila, pokračovala dál, nebyl zde okraj, ale jakýsi lehce zdvižený hřeben, který se táhl jejím středem. Jen to hned nebylo vidět. Tento objev se stal nositelem mnoha drsných žertů, když jsme před neznalým předstírali, že jsme málem spadli. Nezůstali jsme jen na střeše burzy, přelézali jsme na sousední domy, třeba na banku. Tam jsme objevili světlík se žebříkem a hráli jsme si na vyloupení banky. Slézali jsme světlíkem dolů a v jednom místě narazili na dveře, kupodivu nezamčené. Nenapadlo nás nic hloupějšího než do nich vejít a ocitli jsme se na chodbě ředitelství banky. Kráčeli jsme tou chodbou, kde si nás teprve kdosi všiml a pustil se za námi. Prchli jsme s pokřikem ku schodišti a banku opustili bez úhony hlavním vchodem.

Dorotka Nešporová-Janoušová

Seznam filmů a seriálů pro zákazníky, ČT atd.

1959

Tom a Jerry, G. Deitch

Anatol

1960

Pepek námořník – Dobré moře G. Deitch, V. Bedřich

Mart'ané

Dvojník

Ukolébavka

Čarodějnice

Hrášek

Potopené město

1961

Pepek námořník – Proti větru, G. Deitch, V. Bedřich

Astronaut

Poštovní schránka

Psí rozmary

Tom a Jerry – Piknik, G. Deitch, V. Bedřich

Řecká kočka

Myš

Pilot

Kuchař

Velryba

Kalypso

Stavebnice

1962

Pepek námořník – Roger, G. Deitch

Tom a Jerry – Kovbojka, G. Deitch, V. Bedřich

Džungle

Kamarádi

Opera

Samson III.

Sam Shovel

Zbabělec

Čtyřicet dědečků

Zmrzlý dřevař

Dálnice

Jak žít s neurotickým psem

1963

Poslední výstřel,

Crazy Cat – Lunapark, G. Deitch, V. Bedřich

Cihla

Sport

Přátelství

Mořská nemoc

Pomník

Zkáza

Kolonisté
Malíř
Zátah
Tarzan
Hra
Vánoce
Veliký a malý
Šťěstí
Láska
Veletrh
Náměsíčník
Čumil
Dobrá rada
Logarex
Lajdák patří do pekla
Vodník patří do vody

1964

Muzeum,
Crazy Cat, Business G. Deitch, V. Bedřich
Nudnik I. II., G. Deitch
Atom
Halali
Ide len o pekný úsmev
O televizním strašidylku
Pif le chien
Pro koho ? Pro sebe!

1965

Nudnik III. IV. G. Deitch
O docela obyčejné rybě
O Petrovi, prasátku a panu Pospíšilovi
O Kátě a Madlence, V. Bedřich
O Kátě a vílách
Neštovice
Alenka
Alley Oop
Beránek z modrého nebe
To je anděl

1966

Podivuhodné hodinky malinkého pána
Pohádka ovčí babičky I. II, V. Bedřich, první Večerníček
Pozor automobil
Pohádka o orloji
O myšce, která chtěla létat
Žabí lázně
Jak Tomáš leštil kopýtko
Hradčanská pohádka
O mírně se točícím kolotoči
Pohádka o Turkovi

Pohádka o Loretě
Welcome Nudnik, G. Deitch
Nudnik, anténa
Who needs Nudnik
Sam and Punky
Gaggies
Nudnik on the Beach
Good Neighbor Nudnik
Úvahy okolo bydlení
XX. století
Zlaté časy

1967

Jak se švec Rumcajz stal loupežníkem, L. Čapek
Jak Rumcajz vyžrál na knížete pána
Jak Rumcajz vychoval čtyři pěničky
Jak Rumcajz dal Mance snubní prstýnek
Rumcajz – jablka
Rumcajz – mirákl
Jak Rumcajz překejšchl prajskýho jenerála
Jak Rumcajz dělal tancmajstra
Jak Měl Rumcajz patálii s drakem
Jak rumcajz hledal špunt od rybníka
Jak Rumcajz málem pad do okovů
Jak Rumcajze přivedly boty k poctivosti
Pohádky ovčí babičky III. V.
Nudník – Samoobsluha, G. Deitch
Banka
I Remembler Nudnik
Strýček Wiggily
Hrozné Tessie
Soud
Kinoautomat pro děti
Koncert pro dvě ruce a dvě nohy
The Hobbit, V. Bedřich

1968

Pohádky ovčí babičky VI. - VIII, V.,. Bedřich
O klukovi z plakátu, J. Kábrt
Navštivte cizí kraje
Pohádka z mechu a kapradí I. – XIII, Z. Smetana

1969

O klukovi z plakátu, Cirkus, J. Kábrt
Neviděli jste tu lva
I strašidlo zebou nohy
Jak kluka z plakátu přelepili
Byl pračlověk obézní?
Ztratila se písmenka- velká voda
Jak se Rumcajz dal znovu na loupežničinu , L. Čapek
Jak Rumcajz kočíroval sumce Holdegróna

Jak Rumcejz osolil knížepánovi zelí
Jak Rumcajz léčil kukačku
Jak Rumcajz s obrem štípali o Řáholec dříví
Jak myslivec Muška pásal včely
Jak Rumcajz vydobil Manku na svobodu
Jak Rumcajz pomohl Kubovi z vojny
Jak Rumcajz stonal a zase se uzdravil
Kterak Rumcajz zatopil pod kotlem
Jak se Rumcajs stal na hodinu císařpánem
Jak se Rumcajz nakonec vrátil k poctivosti
O vodnickém kolovrátku
Pražské ověsti – O černém muži
Pší život I. – III.

Tvoření stvoření aneb jak udělat z něčeho něco.

Prvým a zcela nenahraditelným předpokladem úspěchu animovaného a nejen animovaného filmu je nedokonalost. Nedokonalost vnímání obrazu pozorovaného lidským okem po krátkou dobu. Nabídneme-li divákovi obraz v trvání zlomku vteřiny a pak jej nahradíme dalším o chlup jiným opět po stejnou dobu, onen divák není schopen vidět jednotlivý obraz ostře a s dalším mu splývá. V pozorovaném obrazu vzniká iluze pohybu. Oněch zlomků času je čtyřiadvacet. Tolik obrázků projede projektorem filmu za jednu vteřinu.

Nakreslíme-li dvacet čtyři obrázků v pohybové posloupnosti, (to jsou ony chlupy), nafotografujeme je kamerou a promítneme diváku, Krteček vyskočí a dopadne, Maxipes Fík udělá čtyři skoky a Mach sjede půlku zábradlí, aby pak v další vteřině juknul na Šebestovou, která v další vteřině zaječí a mizí za dveřmi. Poslední příklad je tak zhruba za sedmdesát pět obrázků plus dvacet pět k tomu, aby se Šebestová opět vynořila zpoza dveří a Mach na ni bez hnutí, tedy jen jeden obrázek po dobu jedné vteřiny čeká.

Druhým a opět nenahraditelným základem filmu je námět. Tedy v předchozím ono nehmotné nic, myšlenka, z které bude něco - film. Námět není ledajaký, ale s ohledem na filmový žánr. Nějaký extra pro animaci. O čem film pojednává, jakou zprávu nám chce sdělit nejlépe pojednanou v nějakém podobenství, nebo metafoře a pěkně nadsadit. Námět je ale příliš stručný. Otec, Jeníček a Mařenka jdou do lesa. (To jsou hrdinové a místo děje) V lese jsou tatíkem zpracovaným zlou macechou ponechání osudu, zabloudili, našli perníkovou chaloupku a při loupání střešní krytiny - perníku je zajala zlá majitelka domu. (Tady se to zapletlo). Babice domácí chtěla děti po vykrmení sníst. Jeníček a Mařenka postupně bobtnají a jsou již zralí na pekáč (napětí). Šikovnou Istí se ale osvobodí a pak naleznou cestu domů. (A zde zase rozpletlo a my jsme vydechli). A pak žili spokojeně až do smrti. (A jsme rádi, že to tak dopadlo, i když nám tam poněkud falíruje postava intrikující macechy. Asi ji vyženeme).

A to celé z nějakého šikovného, pokud možno zajímavého úhlu pohledu, třeba kdy perník ještě nebyl, nebo naopak až bude zapomenut a na střeše budou satelitní

talíře. Nebo jako satiru chování moderního majitele domu dnešních dnů. Z těchto čtyřech, pěti vět, tedy jakýchsi pěti záběrů, spíše sekvencí by se film nepostavil a hlavně onen příběh konfliktu generací by se srozumitelně a také zajímavě nepředvedl. Je poměrně patrné, že námět je potřeba podrobněji rozpracovat. Rozpracovat do filmové povídky, která předchází sdělení rozšíří o vykreslení vlastností hrdinů, prostředí, kde se děj odehrává a nálady jak scény, tak herců. Herci dostávají charakter a scéna atmosféru. Ale ani tento tvar, ač schválený režisérem potažmo dramaturgem nebo chcete-li redaktorem filmu, ještě nestačí k zahájení výroby filmu. Jak to všechno vlastně provedou, jak bude příběh vyprávěn, jak se Jeníček a Mařenka během příběhu chovají? Kde jsou a jak to bude všechno předvedeno? Literární scénář je tím tvarem, který na tyto otázky odpoví. Z prvotního tvaru námětu vypracuje sekvence, tedy úseky filmu v nějakém prostředí a onu sekvenci rozparceluje, podělí do záběrů. Určí hru, dialogy nebo texty vypravěče a naznačí práci kamery. Také naznačí střihovou skladbu, například skicou délky záběru. Prakticky určí, jakým způsobem bude příběh vyprávěn. Schválí jej režisér filmu. A redaktor a producent, nebo zákazník.

Na původní základ – námět, materií se nabalují další a další zpřesnění, prováděcí pokyny, rozšířené hry, detaily jak a co provést a předvést.

Výtvarník filmu má v literárním scénáři výchozí látku pro svoji práci. Na kusu papíru provede jakousi inventuru filmu. Kdo hraje, kde hraje a kdy hraje a také s čím hraje. Vytvoří herce a prostředí budoucího filmu, prozatím jen v kresbě. Na barvu dojde později. Nakreslí pozadí scény, animační typy, tedy herce příběhu, náložky např. na popředí scény a rekvizity. Rekvizity nejsou sice herci, ale herci s nimi hrají třeba s hrncem, Jeníček s lopatou a Mařenka s dvířky pece. Nakreslí celý svět budoucího filmu a to včetně živlů, ročních a denních dob, exteriérů i interiérů záběrů a sekvencí filmu.

Jak bude film vypadat je v rukou malíře nebo kreslíře filmu, dnes výtvarníka.

Práce je to nesnadná a objemem daleko převyšující například ilustraci dětské knížky a to vše ve formátu zabraní kamery (16:9), který není ideální pro kompozici obrazu, je vhodný snad na veliké celky prostředí, veduty.

Figury jsou pro potřeby animace navrženy z více pohledů, například zpředu en face, tedy z pohledu do tváře, z profilu nebo ještě v dalších kresbách. Vždyť postava se ve filmu pohybuje, otáčí, poskakuje, tváří a není možno spolehnout na stejný výtvarný názor dalších kreslířů, s postavou pracujících animátorů a fazařů filmu.

Pozadí jsou provedena v rozměru předpokládané práce kamery a například doplněna o barevnou skicu. Např. formát F16 je zhruba A3 klasického rozměru a je to veliký celek (VC). Tvar zabraní obrazu kamerou, který tradičně představuje umístění děje filmu. Odpoví na otázku kde se to stalo? Může se jednat o dlouhou panoramu a pak je pozadí dlouhé okolo jednoho metru papírového pásu 25 cm vysokého. Panorama je obdobou jízdy kamery po koleji se sledováním hrdiny v pohybu scénou. Hrdina je zpravidla v centru obrazu a pozadí za ním ubíhá. Jeníček a Mařenka jdou ze vsi do lesa a kamera je jízdu sleduje.

Jsou vytvořeny přírodniny, ale i městské exteriéry, prostředí 19. století, nebo sci-fi kdo ví kdy. Vše musí vykazovat jakousi míru shody, vše musí být provedeno jednotným výtvarným rukopisem a nejlépe i s ohledem na zpracovatelnost návrhu animací. Jaksi ku pomoci při tvorbě pozadí je výtvarníkovi k dispozici malírna pozadí. Barevnou definitivní verzi pozadí zde vypracovávají studioví malíři a kreslíři, kteří jsou schopni analyzovat, akceptovat a napodobovat výtvarný styl návrháře, výtvarníka

filmu. Dle drobné skici okolorují tvar výtvarníka při použití stejných technik práce opakujících originální způsob práce navrhovatele. Jsou jeden týden Adolfem Bornem a druhý Zdeňkem Milerem. A opět vše schválí režisér a redaktor a producent a atd. Obrázkový scénář, technický scénář, nyní storyboard je původně vynálezem studia Walta Disneyho. Film je v něm ztvárněn jako na dlani, tedy v případě Disneyho na tablu. Jeden obrázek záběru pěkně za druhým jdete kolem tabla na stěně a vidíte, jste-li ochoten a trochu cvičen, film. U nás v obrázkové knize, vpravo obrázky, vlevo řeči. V následném vytvářeném obrázkovém scénáři jsou naskicovány všechny scény záběrů filmu. Odkud kdo přijde, kam půjde, co bude v záběru dělat a co uvidí kamera, potažmo divák. Vše v obrazech, tedy spíše v obrázcích.

Ty jsou zpravidla vypracovány v tužkové skice, ale jsou i scénáře zpracované výtvarníkem filmu a ten si již vyhraje. Vytvoří tvarovou kompozici záběru, naznačí světelné poměry, grimasy figur, pohybové studie hry atd. Scénář také určí co bude slyšet. Jsou zde věty komentáře vypravěče nebo dialogy herců.

Ve scénáři je popsána představa o hudbě a jejím umístění ve filmu. Samozřejmě i uvažované ruchy, filmařsky gerojše, bůhví kde toto slovo má původ, zvuky které nejsou hudbou ani mluvou a zda budou reálné, nebo stylizované. A také je zde plánována délka jednotlivých her, délka jednotlivých záběrů filmu. Obrázkový scénář je jakási kostra filmu, nikoli neměnná, ale stále ještě nehybná. A samozřejmě vše schválí režisér, atd.

Částečnou hybnost díla předvede až vytvořený animatik filmu. Jednotlivé obrázky dostanou časovou míru. Jsou seřazeny za sebou dle předpisu scénáře, podloženy pracovním textem a hudbou. Je tak vytvořen tvar, který vzdáleně připomíná listování knihou, kdy čas čtení každého listu neurčuje čtenář, ale předčítatel, v našem případě režisér filmu. Film se již, i když jaksi trhaně, pohybuje, kostřička scénáře ještě nemá svaly, těmi se stane až animace. Nic z výše popsaného, kromě tvaru scény a herců, ale divák ve skutečném filmu neuvidí. Všechny učiněné kroky lze přiřadit k přípravě na natáčení. Máme o čem, s čím a jak hrát. Jak to bude dlouhé, které části filmu budou kratší a které delší. Máme i představu o tom, co bude slyšet.

Je potřeba vytvořit předpis pro provedení animace, animační přípravu, nyní módně po anglicky layout. Kresby layoutu už budou ve filmu skutečně použity. Animační příprava je jakousi hrubou kostrou jednotlivého záběru. Obrázkový scénář byl kostrou filmu. Přípravář, zpravidla již vyzkoušený a "otužilý" animátor vytvoří složku s kresbami všech v záběru hrajících figur přináležejících ku předepsané hře. Přidá i pohybové skici postaviček návodné ku stylu požadované hry. Každou figuru umístí na zvláštní vrstvu, hrací plán. Kdo bude vpředu, kdo vzadu a kdo z nich do záběru přijde, popřípadě odejde a kam. Obkreslí pozadí scény pro orientaci animátora záběru o rozměru scény, přidá čas hry a zajistí kresbou potřebné návaznosti na předchozí a budoucí záběr. Přidá výpis komentáře v čase, který byl vytvořen ve střižně studia. Každé slovo, ba i slabika či hláska, samohláska má své přesně určené místo. Vše opatří požadavky hry a schválené šéfem předá animátorovi podle jeho, tedy režisérova výběru.

Animátor provede kresbami animaci pohybu v prostoru a čase a samozřejmě ve správném rozměru animovaného objektu. V duchu se pohybuje v skocích pohybu, v klíčových fázích. Klíčové fáze jsou ony kresby, které jsou pro hraný pohyb určující. Mařenka stojí, pak se skrčí, odrazí, vyskočí do výšky a na střechu, dopadne, pozvedne se a otočí a podá ruku Honzíkovi a promluví po jednotlivých hláskách s důrazem na konci věty, kde v těžišti poklesne. K tomu třeba spiklenecky mrkne,

vždyť jde o perníček (satelitní anténu, vzpomínáte?). Všechny tyto kresby usadí na časovou linii záběru tak, že určí kde na tom kterém filmovém okénku ona kresba bude. Tak sice ještě nevytvoří plynulý pohyb ale jakési jeho ohraničení, opět jakousi i když velmi jemnou kostřičku, tentokrát pohybu. Posléze animátor předepíše počet a umístění mezifází pohybu včetně časového zařazení na filmový pás. Zbylé kresby provede fázař záběru. Klíčové kresby se propojí fázemi pohybu a hle! Je zde konečně Jeníčkův, Mařenčin plynulý pohyb. Animátor kreslí paradoxně méně oproti fázaři, ale vytváří závazný předpis pohybu, jehož plynulost zajistí fázař zhruba trojnásobným počtem kreseb.

Fázař pracuje v jakési předurčené úloze. Mařenka potřebuje odhadem na svůj předchozí výkon (skok na střechu atd.) 10 -12 kreseb animátora a na 30 kreseb fázaře. Je-li v obraze Jeníček, i ten má své originální kresby. Není ale třeba vždy počítat s předpisem změny na každém filmovém políčku. Postačí, bude li změna pozice ať figury, nebo její části na každém druhém filmovém poli a podmínka plynulosti pohybu je přesto splněna. Je-li vše nakresleno a pečlivě stran přesnosti kresby animátorem zkontrolováno, je záběr natočen tak, jak je nakreslen v tužce. Režisér záběr schválí a pak se pokračuje na dalším, nebo neschválí a pokračuje se na stejném a opravě chyb. To se děje tak dlouho, až je záběr schválen. A to se děje tak dlouho až je schválen celý film. Takto to vše vypadá jako selanka, ale věřte, že někdy je to porod.

Herec se tedy konečně pohybuje a je co se týče pohybu je film prakticky hotov. A hned se z něj něco ubírá, nebo naopak něco málo přidá. Je nahrubo sestříhán, jednotlivé záběry se krátí, nebo se dokreslí jejich prodloužení. Hledá se přesný rytmus filmu, sledují se návaznosti a sdělnost toho, o čem to je. Ruchy, komentář je sladěn s obrazem v čase, je v synchronu. Animátoři a fázaři přecházejí na další projekt. Někteří tak činí již déle než čtyřicet let s minimálními přestávkami až příliš krátkých dovolených.

Film se tedy hýbá, hraje a příběh je srozumitelně a s předem daným záměrem předveden. Ale ještě ne divákovi. Dramaturgovi, producentu, zákazníkovi.

Schvalovačka, ale ještě dlouho ne kýžená dotočná.

Výtvarník z počátku zrodu filmu mezitím sám, nebo s asistencí malíře pozadí vytvořil barevná pozadí scén a barevné návrhy figur. Kresby figur převezme oddělení koloru a obkreslením zpřesní linku a provede obarvení hrajících objektů. V nedávné minulosti na průhlednou folii perem z líce a štětcem speciální barvou z rubu. Folie je průhledná aby skrze ni bylo viditelné pozadí. A opět na každou figurku je jedna vrstva folií. Pak je film znovu natočen s barevnými pozadími i barevnými herci.

Kameraman usadí dle skici animátora pozadí záběru a formát zabraní. Následně dle posloupnosti filmových políček naloží na pozadí příslušné fáze pohybu jednotlivých animovaných herců. Nad herce blíže ku kameře usadí náložky jsou-li jaké, posune trikový stůl o předepsanou vzdálenost např. při švenku, správně česky smyku a exponuje příslušné filmové pole. Pak vše rozebere a opět naloží další fáze a náložku a smyk a osvítlí další filmové pole. V extrému plné animace vykonává totéž 24x na jednu vteřinu filmu. Přináleží mu provedení triků kamerových, více-expozice, práce s maskami a filtry. Přidejme triková skla před objektiv a máme hotovo. Ono je toho ještě o chlup více, ale ono před tímto uvedením je převážná náplň práce kameramana. V dnešních časech je finální fáze výroby filmu kontury, koloru, a natáčení prováděna strojně, jmenovitě computerově. Jenom se tomu jinak říká a u kompositingu, období natáčení kamerou přibýly další funkce programu z původní oblasti post-produkce. Z

toho co se dělá až pak, například nějaké triky spojováním obrazů v jeden. Máme barevný, ale ještě nikoli hotový film, který opět schválí režisér, atd. filmu. Hudební skladatel dodal definitivní hudbu, muzikanti ji ve zvukovém studiu nahráli a spíkáři namluvili text obdobně dabingu cizojazyčného filmu. Režisér a spol. vše schválil. Jsou vybrány ruchy, všechny jiné zvuky ve filmu znějící a všechny zvukové pásy jsou synchronizovány s dějem. Je proveden čistý střih filmu. Zde už se jen bývá. Na stříhacím stole je pás barevného filmu. Na jiné cívice a ještě na další jsou zvukové stejně perforované jako pás filmový pásy magnetu. Proveďte se detailní sestřizení samozřejmě dle pokynů režiséra v občasných diskusích se stříhačem filmu. Zde už jde o každé okno filmového pásu a také mimo jiné poslední možnost zachytit chybu. K příslušným scénám je přiložen s přesností na jeden otvor filmového pásu patřičný zvuk. Slovo, hudba, ruchy, všechny na sólo pásech. Teď je obraz a zvuk sto procentně v souladu.

A opět je zde režisér se svým právem i povinností schválení. Ale ještě není hotovo. V hale mixu zvuku ve spolupráci s mistrem zvuku a stříhačem filmu režisér provede konečnou úpravu zvukové stránky filmu. Co bude slyšet silněji a co slaběji, jak který zvuk naběhne a jak zmizí. Mix vyrovnává a vytváří zvukové poměry filmu. Po míchačce máme už jen dva pásy. Celuloidový pás obrazu a magnetický pás zvuku. Schvalovačka v širším kruhu. Dobře dopadla.

Ve filmové laboratoři oba pásy spojí v jeden. Zvuk je na optickém záznamu po straně filmového pásu, promítačky snímají zvuk fotonkou, tedy průsvitem světla, a je zde originál filmu. Teď je tedy film skutečně hotov a po přepisu na vysílací materiál, filmové kopie, DV, DvD, digitální Beta apod. putuje před diváka. Děj se vůle divákova!

Zde je čas na "dotočnou"! Oblíbené setkání všech, kteří na filmu v dobrém i zlém pracovali. Není sice pravidlem, že film, který se líbí oněm, kteří na něm pracovali, se bude líbit i těm pro které jej dělali, ale všichni si to přejí.

Po celou dobu výroby okolo kreslířů a malířů fungují štáby filmu. Produkční veškeré filmové dění rozpočítává a onomu hemžení určuje termíny a patřičný peněz. Tedy za co a do kdy? Zajišťuje projekce, schvalovací schůzky, točení line testu i finálního filmu, shání od tuhy do kreonu vše až po mýdlo na toaletě. Najímá specializovaná studia, například zvuku nebo mixu, nakupuje materiál a koordinuje pohyb angažovaných pracovníků včetně jejich dopravy na patřičné místo. Film má svůj účet a ten spravuje opět produkční filmu. Kolik bylo utraceno, kolik zbývá, paušály a platy, honoráře a smlouvy. Kolik je hotovo a kolik je peněz na zbytek práce. A také harmonogram výroby, termíny dokončení jednotlivých operací zpracování a je zde opět produkční a jeho bystré oko. Je toho dost na to, aby byl do věci zapojen i asistent.

Tvorba a výroba desetiminutového filmu trvala zhruba a v ideálu pět měsíců a podílelo se na ní na třicet, čtyřicet specializovaných pracovníků včetně výrobního štábu produkce a kontrolorů jednotlivých vybraných úseků výroby.

Dnes (2010) stojí jedna minuta **kresleného** filmu takzvaně na klíč, tedy sakum pikum na sto tisíc korun českých.

Střípky a poznámky

V roce 1960 se konala Spartakiáda. Ta se pořádala každých pět let, první v roce 1950, další 1955. Áda, starý Sokol na Spartakiádě cvičil. Posmívala jsem se mu: " Že ti není hanba?" " Co bych si nezacvičil, já jsem byl odjakživa v Sokole, cvičil jsem na všech Sletech, no tak teď zas cvičím na Spartakiádě". Tenkrát cvičili muži s tyčemi. Na Ádově hobře se objevila hesla: Ze Strahova fičí – Hamrlík dnes cvičí, (státní ústav meteorologický). Prodala jsem dneska býka, abych zřela Hamrlíka, (Chovatelky dobytka Tuklaty). Hlásili dnes ze západu, že chtějí unést Ádu (ČTK). Hleďte jak on cvičí, jak hází tou tyčí! Jediný je Áda, toho chci mít ráda (žákyně osmé třídy).
Dorotka Nešporová-Janoušová

Rozhovor s Miladou Kačenovou.

Milada Kačenová, animátorka a režisérka kresleného filmu. V oboru pracuje více než padesát let a má oprávněnou pověst vynikající a neúnavné animátorky.

Jak se odehrával Váš vstup do kresleného filmu?

Křestem. Po několika měsíční zkušební době se sešla celá parta kresleného filmu v sále kina Olympic ve Spálené ulici. Já a dalších dvanáct nových adeptů kresleného filmu jsme byli navléknuti do pytlů, rozuměj povijanů, okolo krku jsme měli bryndáčky s vyšitým logem Bratrů v triku. Chůvu nám dělal režisér Václav Bedřich. Na podiu seděl Zdeněk Smetana jako kresleno-filmový bůh v pruhovaném bratříkovském triku a omotán prostěradlem. Zřejmě to byla říza. Slavnostně nám otiskl razítko s Bratry v triku na naše mladá čela. Vypukl jásot a já se tak stala Bratrem v triku. Tak se stalo v roce 1958.

No a jak to pokračovalo?

Jestli myslíte ceremonii, tak oslavou. Ale jde li o práci tak fázováním. Avšak byli jsme dívky a chlapi neklidní a tak došlo i na ukázkování konturováním. Jmenovitě šlo o film Františka Vystrčila "O místo na slunci". Pravděpodobně jsme jej nedělali špatně, protože film byl nominován na Oscara. Pak jsme se zase vrátili ke kreslení mezifází. V těch prvních měsících jsme občas chodili na Klárov na studijní projekce, abychom se my nováčci seznámili s dosavadní tvorbou a byli alespoň trochu „ v obraze „. Byla to často veliká švanda, když jsme vykráčeli z Burzy pěkně za sebou husím pochodem a přesunovali se pěšky na Klárov. Co udělal první, museli po něm ostatní postupně opakovat. Třeba první na náměstí před Rudolfinem poklekl k záhonu rozkvetlých macešek a dlouze si přivoněl a po něm druhý a další a pak všichni koukali třeba do nebe a za chvíli koukala do nebe celá ulice. A tak to šlo až na Klárov. Někdy dokonce šel v čele náš školitel a chůva režisér Václav Bedřich a přesto, že byl váženým členem studia, míval někdy děsné nápady. Pak jsme se s velikou chutí opičili po něm.

Zdá se, že jste byli v práci samá veselost.

Ano, pracovali a smáli jsme se současně. Nevím, čeho bylo více, ale udělali jsme docela dost. Do práce jsem se těšila. Bylo to jako za studentských let. Na výtvarné škole, kam jsem předtím chodila, to bylo podobné, ale po absolvování jsem dostala umístěnkou do jakési knoflíkárny na severu Čech, kde jsem měla navrhovat vzhled knoflíků a to byla hrůza a pak po konkursu, kdy se do kresleného filmu přibírali kreslíři, se ta báječná atmosféra školy vrátila. A bylo to o to veselejší, že se tak chovali všichni, starší i mladší, dámy i pánové. Na konci pracovní doby se loučili slovy: zítra přijď, bude sranda. A nelhali, převážně byla.

Kde vlastně ono vaše kreslení probíhalo?

Ze začátku jsme sídlili na Plodinové burze. To už tu s námi byli i zkušení animátoři . Například Břetislav Dvořák, Antonín Bureš, Zdena Skřípková a Věra Kudrnová, také Milan Klikar, Bohumil Šiška, Bohumil Šejda a Mirek Kačena a další. Zde se také poprvé objevil Američan Gene Deitch, animátor a režisér. To bylo v roce 1959. Pobyl zde krátce, ale brzy se vrátil už natrvalo. Režiroval zde pro Ameriku seriály Pepek námořník, Tom a Jerry a také svůj oskarový film Munro. Je to o malém kloučkovi, který se díky úřednímu šimlu ocitne v armádě. Munro vyhrál Oskara v roce 1960. S Genem byl zahájen i jiný styl animace, svižnější, v tempu a s vtipem. Gene předkresloval klíčové fáze, vytvářel animační přípravu a vedle režie dělal i supervizi animace. Za studio mu asistoval jak jazykově, tak kresebně Václav Bedřich, který nakonec i režii filmů převzal. To již bylo na Florenci, kam jsme z Plodinové burzy přesídlili přibližně v roce 1961. Zde bylo jakési druhé středisko Bratrů v triku, prvé bylo na Klárově v malebném domě, který po čase musel ustoupit vestibulu stanice metra Malostranská.

Bratři v triku nesídlili na jedné adrese?

Ne to ne. Klárov byl více méně program a Florenc zakázka. V dobrém jsme mezi sebou soupeřili o vyšší kvalitu filmu. My dělali ten čiperný a na Klárově onen rozmilý. Nebo my ten moderní a oni klasický, nebo my rychleji a oni pomaleji a tak trochu z legrace a trochu vážně se říkalo, že oni (Klárovští) dělají to "Umění" a my (Florencští) ten byznys.

A jak jste se dostala k animaci?

Zpočátku jaksi načerno. Animátor dal část záběru fázaři, ať si to zkusí a zaštil ho svým jménem. Když to dobře dopadalo, tak dostal celý záběr a opět na jméno animátora. Nebylo to stále, fázař musil fázovat i na jiných záběrech a animace byla jaksi za odměnu. Takto to fungovalo třeba i několik let, než například režisér, který vše věděl, přidělil záběr oficiálně. To ovšem neznamenal, že jsem se tak stala automaticky animátorem. Jmenování si musel adept animace řádně vysloužit. To se mi povedlo až v roce 1968 a animuji podnes.

Na kterých filmech jste animovala?

Na mnoha, většinou to byly seriály. Jednak tzv. americká zakázka v režii Gena Deitche (například Crazy Cat, Bílá velryba nebo Nudnik) a od roku 1964 také zakázka pro Českou televizi, kde se v roce 1964 objevil na obrazovce Večerníček. V režii Zdenka Smetany to byly seriály Křemílek a Vochoomůrka, Rákosníček či Brundibáři, v režii Václava Bedřicha třeba Štaflík a Špagetka nebo Víla Amálka. Ale to je jen malý zlomek, protože se dělaly i tzv. programové filmy, které často získávaly ceny na našich i zahraničních festivalech. Také zmínění režiséři nebyli jediní, se kterými jsem za ta dlouhá léta spolupracovala.

A jak to bylo dál?

Po zbourání Klárova se Bratři v triku přestěhovali na Barrandov. Jednou tam již v počátcích byli a teď se usadili v dřeváku, opravené ubikaci snad ještě po wermachtu. Dlouhá dřevěná budova s centrální chodbou ku projekci a kamerám. Také se tam říkalo v myšáku, protože tam s námi bydlely myšky a kameramankám se těch myšek zželelo a tak je krmily a opatrovaly. Zato lidi tam měli k sobě nádherně blízko. Stačilo, aby produkční vyběhl na tu dlouhou chodbu a zakřičel švingle! a hned se ze všech kumbálů, kterým se s nadsázkou říkalo ateliéry, vynořili animátoři a fázaři a spěchali do projekce. Švingle je v hantýrce filmová smyčka promítaná stále dokola, aby režisér zkontroloval kvalitu animace v jednotlivých záběrech. Všichni všechno vidí a všichni slyší, co režisér schválí a co ne a zároveň vysvětlí jaké změny žádá. Je to vlastně jakási forma poučení i pro ostatní, jejichž záběry to zrovna nebyly.

A ještě dál?

No přece kreslení, kreslení a zase kreslení, ale v bezvadné partě prima kamarádů. Ano, to je to hlavní, co mě drželo na jednom místě po celý můj pracovní život. Kamarádi, přátelé, se kterými byla radost „ pobejt“ v práci i mimo ni. Byly to báječné časy. Podrazy, šplhání, mydlení schodů, donášení, nebo nějaké politiky se u Bratrů v triku nevyskytovaly. A to bylo v padesátých a šedesátých letech vzácností. Byla to oáza normalnosti, pokud se u kreslířů animovaného filmu o normalitě mluvit dá. Lidi se do práce těšili a spolu trávili i volný čas. Atletické přebory Na Klamovce, ping-pongové turnaje, které tak prožíval slavný režisér a scénárista pan Jiří Brdečka, putování po vlastech českých o sobotách a nedělích se skicákem v podpaždí. Dokonce i autoškolu jsme dělali společně.

A nakonec?

Dál další přesun do nové budovy, ještě pár let to bylo moc fajn a pak nové časy, avšak pro většinu z nás přišly až příliš pozdě. Bratři zestárli a prořídli a tak nakonec přišel konec. Ale o tom už nebudeme mluvit.

Střípky a poznámky

12. prosince 1958

Večírek kresleného filmu *Vezařikr*. Kupodivu se mi líbilo tancovat, necítila jsem se nemožně, ale jak docela normální člověk. S nadšením jsem obdivovala program. My noví zaměstnanci jsme vystoupili v představení batolátek. Dlouho jsme ho cvičili předem, nejsa si jistí jeho komičností. Ale všechno zachránily chůvovské krajkové čepce a závoje, které jsme oblékli svým školitelům Dvořákovi a Bedřichovi. Zvlášť Dvořákova mužně řezaná tvář vypadala v čepci neodolatelně. Noví zaměstnanci v batolecích převlecích s bryndáčky a dudlíky a jejich chůvami tančili "zajíček v své jamce" a když hudba začala nabírat jazzový rytmus, strašně jsme se rozbrečeli. Zda byl výstup komický, tím si nebyl jist nikdo, ale společnost byla již rozveselena a byla ochotna smát se všemu. Zejména pak Dvořákovi s Bedřichem, kteří se ochotně nechali zesměšnit a legraci rozhodně nekazili.

Po představení batolátek byl jejich křest – katovi pacholci nás pochytili, navlékli do pytlů s dírama na nohy a pro hlavu a za velikého rámusu přivlekli před jakýsi trůn, kde nám kázali kleknout a kde jsme byli vínem pokřtěni. Možná to ani nebyla tak strašná legrace, jak jsme si mysleli, ale já tenkrát byla nadšená a šťastná. Tak báječní lidé, tak skvělý podnik. Jaká krása, že k nim patřím.

Pacholci nesli nápis KIKS - FILM - KLAN a král měl velmi směšnou řeč. A ty tajnosti s kterými křest chystali. Stále se o tom po podniku šušovalo a my noví jsme se nesměli o ničem dovědět. Jen významně mrkali a slibovali: "to budete koukat". "Pověz" škemrala Alena Vacková, "Nechte se překvapit", Jana Frolíková se tvářila tajuplně. "Ale radím, vezměte si pro jistotu čisté prádlo." Alena se zděsila: "No tak to snad nééé" v předtuše čehosi drastického. Jana zas s podivem: "No prosimtě, co ti to udělá vzít si jednou za čas čisté prádlo"?

Štěpán Zavřel předvedl zápasníčky, pak bylo číslo s laděním rozhlasu. Pepík Váňa měl přednášku o pravěkém kresleném filmu, který se tesal do kamene a diváci kolem fází rychle běhali. Použité balváňky se odkládali stranou, čímž vznikly Krkonoše a Východní část Karpat.

Dorotka Nešporová –Janoušová

Stvoření výroby.

V počátku tohoto psaní jsem přirovnal různé doby existence studia Bratři v triku k postupům tvorby filmu. Film je vymyšlen, teď už je třeba vyrábět. Při užití postupu tvorby animovaného filmu jsme v místě příprav pro animátory a provádění animace. Po Trnkově námětu a Hofmanově literárním scénáři Studio již méně vymýšlelo a experimentovalo, ale soustředilo se na samotnou výrobu.

Je tu samozřejmě vyjimka: Jiří Brdečka, který se po desetileté odmlce opět vrátil k tvorbě programových animovaných filmů. Ač bydlel u Valdštejského náměstí, chodil na Klárov v nechuti ku zdi palácové zahrady jaksí okolo. Bral to z domu přes Staré zámecké schody a jeho příchod do studia byl občasně provázen provoláváním slávy na schodech Klárovského sídla Bratrů v triku shromážděného početného osazenstva kreslířů. Okolojdoucí se nestačili divit a občas i prchat, vypadalo to prý jak demonstrace. Ó hrůzo světa a nepovolená!

Programový film pracuje mimo jiné na prezentaci studia ve světě po cizozemských filmových festivalech potažmo v kinech. Animovaný film byl předváděn i v domácích kinech a to ve formě před-filmu, byl titulem mezi Filmovým týdeníkem, obdobou dnešního televizního zpravodajství kombinovaného s dokumentem, a filmem hlavním,

hraným. Občasně se u diváků stal před-film až titulem nosným, týdeník byl více méně propaganda a hraný film občas rovněž. Programový film je nositelem dramaturgie studia. Dramaturgové v mezích tehdejších zvyklostí a poměrů určují, co chce či nechce studio dělat, nebo dělat smí či co se již nesmí. Program je i otevřeným prostorem tvorby pro nové výtvarníky a externí režiséry a scénáristy. Způsob práce v zpracování programu lze přirovnat v troše nadsázky k manufaktuře. Větší prostor pro improvizaci v animaci i ve zpracování kresby a větší prostor i v oblasti rozpočtu, tak říkajíc kus od kusu.

V zakázce je přání studia odsunuto do pozadí a jde z větší části o výrobu a ekonomickou soběstačnost organizace. Co se bude dělat určuje zákazník a kreslířům nezbyvá než doufat, že bude osvícený, nebo alespoň ochotný naslouchat. Což ne dost často činí, spíše vzácně nebo často nic.

Úspěšně zaběhnutá zakázka rozjela až téměř továrnu filmů pro televizi. Krátký tvar pohádky pro děti v délce zhruba sedmi minut složen do serií, či seriálů byl TV vysílán a dodnes je před hlavní zpravodajskou relací v nejsledovanějším vysílacím čase. Zakázka produkovala tvorbu více zaměřenou na televizní tuzemce a hlavně jejich dítko. Odtud také vznikly termíny televizní a filmová animace jako měřítko požadované kvality, nebo stylu animace odváděné skupinou prvo-kresby studia.

Zastavme se u tvorby a práce oddělení zakázky. Nebyla to jak již bylo řečeno pevná sestava kreslířů, dnes by byla nazvána produkční skupinou, ale fakticky termín označoval spíše specializovanou produkci filmu. Zákazník zadal práci a ta byla předělena studiovému režisérovi. Režisér, nebo zvolený pracovník vypracoval obrázkový scénář filmu. Ve spolupráci s produkcí režisér učinil, nebo pověřil učiněním další výrobní krok realizace filmu, povětšinou se jednalo o provedení animační přípravy. Připravené záběry byly postoupeny k provedení animace a opět tu měla dost velké slovo produkce studia. Relativně volnější ruku měl režisér ve volbě hudby a někdy i výtvarníka filmu. Rozpočet filmu byl dán stejný na každý díl seriálu a myslím dokonce na celý žánr Večerníčku a po dlouhá léta se nikterak výrazně neměnil.

Studio v té době mělo tři produkční, paní Alenu Štantejskou, paní Zdenku Deitchovou a pana Jiřího Šebestíka, který byl současně vedoucím celé výroby. Vedoucí výroby měl později a jaksi k ruce asistentku a posléze samostatnou produkční paní Dagmaru Jurákovou, která pak po léta produkovala převážně programovou tvorbu studia. Paní Deitchová byla produkčním zakázkové tvorby. A paní Štantejská oscillovala mezi oběma typy určení filmu až do svého odchodu ze studia.

Prvá práce pro budoucího největšího zákazníka je Znělka nového pořadu Večerníček Československé televize. Píše se rok 1965. Scénář napsal Milan Nápravník, výtvarné návrhy nakreslil Radek Pilař a režisérem byl - kdo jiný, než Václav Bedřich. Muziku složil Ladislav Simon a hlas patřil malému chlapci Michalu Citavému. Pan Citavý je dnes úspěšným skutečným podnikatelem. Znělka sama je dodnes, tedy 46 let užívaným úvodem tohoto pořadu pro nejmenší diváky televize a to je evropský rekord.

Prvým večerníčkem byly "Pohádky ovčí babičky" V. Bedřicha. "Dvorním" scénáristou Večerníčku byl Václav Čtvrtek, (občanským jménem Václav Cafourek) 4.4. 1911 – 6.11. 1976. Původně úředník, pak redaktor Československého rozhlasu, který se shlédl v kraji svého děda kol Jičína. Spisovatel nevšedního jazyka a znalec tužeb malého diváka. Pro Večerníček začal psát okolo roku 1960, kdy byl již ve svobodném

povolání. Série jichž byl autorem jsou i dnes v období mnohasetdílňných seriálů obdivuhodné.

39 dílů " O loupežníkovi Rumcajsovi" režiséra Ladislava Čapka s přívažkem dalších sedmi "O loupežnickém synku Cipískovi". Přidejme mnohadílňný seriál (39) o malém vodníku Rákosníčkovi režiséra Zdenka Smetany. Vzniká 39 dílů Pohádek z mechu a kapradí téhož režiséra a 7x "Říkaní o víle Amálce" V. Bedřicha. Je dobré se zmínit i o nevšedním vkladu, kterým filmu posloužila bezchybně trefenou polohou přednesu komentáře herečka Vinohradského divadla Jiřina Bohdalová. Jiřina Bohdalová, která se stala až skoro živoucí klasikou discipliny a vešla do povědomí diváka jako ideální spíkr animovaného filmu.

Ještě dlouho po Čtvrtkově předčasném skonu hráli jeho milé příběhy hrdinové oživeni kreslenou animací ku potěše dalších malých diváků. A také k potěše již dospělých, tatů a maminek, kteří na jeho příbězích vyrůstali.

13x Příhody formana Šejtročka Nataši Boháčkové dle Z. Milera, Nataša pak pokračovala sérií Dva ve fraku samozřejmě jiného autora. 7x Maková panenka V. Bedřicha. Byly vyrobeny série o Klukovi z plakátu, Josef Kábrt, O krtkovi, Zdeněk Miler. 26 dílů o Kátě a Škubánkovi Věry Marešové, O Dorotce režisérkou Boženou Možíšovou, Garikem Sekem o Kosích bratřích, O Dášence Břetislavem Pojarem a Miroslavem Štěpánkem, Stanislavem Látalem, O vodníku Čepečkovi, Libuší Čihařovou O Nilsovi a divokých husách. Psí život později přejmenovaný na Příběhy Štaflíka a Špagetky V. Bedřicha. Přejmenování této série má na svědomí obava mocných, aby život psů nebyl srovnáván s životem občanů v naší zemi.

Namátkou uvedu ještě velmi úspěšný seriál o Maxipsu Fíkovi (1975 – 1980).

Scénáristou byl Rudolf Čechura a výtvarníkem Jiří Šalamoun, režisérem V. Bedřich. Komentář geniálně předváděl Josef Dvořák. Jedná se o fakticky přelomový seriál. Na scénu Večerníčku vstoupila groteska a po jistých dramaturgických rozpacích zvítězila na celé čáře a vynutila si tak pokračování ve Snech Maxipsa Fíka.

Následoval další seriál tentokrát 21 dílný. O Bobu a Bobkovi, králíčích z klobouku opět provedený skupinou okolo Václava Bedřicha. Scénář králíčků psala dvojice Jiří Šebánek a Jaroslav Pacovský, výtvarníkem byl Vladimír Jiránek. Králíci se stali potvrzením správnosti nasazené dramaturgické linie.

13ti dílná série o Machovi a Šebestové trojice autorů Doubrava, Born, Macourek, Jaroslav, Adolf a Miloš křestními jmény. A k tomuto seriálu se váže jiný překlep. Školník Huml, integrovaný člověk neadrtálský z předchozího dílu, byl v textu komentáře nedoslýchavým funkcionářem KSC pochopen jako Vuml, tedy Večerní Univerzita Marxismu - Leninismu, VUML jakási stranická škola politicky správné vedené práce. A byl poplach. Až po pečlivém a mnohokrát opakovaném poslechu text zůstal v originální podobě a poplach byl odvolán. Uf! To byla událost! Dalším seriálem výše zmíněné trojice byly příběhy "O opičce Žofce", který dokončila po smrti Jaroslava Doubravy Cilka Dvořáková. Správněji Cecilie.

Lucie, ale v průkaze Anna Habartová realizovala Čarodějně pohádky, Růžena Brožková Ze života rodiny Horáčkovi, prvou část série i Galina Miklínová O Kanafáskovi, Václav Mergl s dvěma kreslenými seriály o Bambulce a Bazilínkovi a o Dobré chuti jeho Lordstva, Příběhy autíčka s červeným srdcem Milady Kačenové a série Hugo z hor jejího muže Mirko Kačený. Nepočítejme série, jejichž úspěch nebyl na takové výši, jak se očekávalo a naopak přiložme různé filmy pro ministerstvo zdravotnictví, nebo agenturu bezpečnosti silničního provozu Besip, nebo Slovenskou televizi a máme zde jen část výroby Bratři v Triku, které se v žargonu studia říkalo

zakázka, nebo také mezi kreslíři obzvláště programovými trochu nafrněně pošupárna. Jednak se vyžadovalo vyšší tempo zpracování, tedy šup, šup ať už to je hotovo a druhak jednoduše a lacino. Pošupo je jakási animace na hraně, minimalistická, ale má-li vyjít ke koukání, musí být provedena v přesné kresbě a přesném časování. Chybu není kde kamuflovat, nebo za množství pohybu jaksi schovat. Pošupo, postrkování figury v prostoru formátu zní poněkud pejorativně, ale ve zdravé rivalitě pracující kreslíři práci zakázky nikterak neshazovali a jak by také, vždyť se sami příležitostně realizace projektů zakázky účastnili.

Jen krátká poznámka ku počtu filmů zakázkových seriálů. Základním tvarem bylo sedm dílů, byl-li seriál úspěšný, přidalo se dalších pět a vyšlo to na čtrnáct dní vysílání. A když byl seriál veleúspěšný, přidávaly se již série po dalších třinácti dílech. Televize dnes v této praxi pokračuje výrobou dalších sérií filmů navazující na již poměrně letité premiérové díly. Například tak pokračovali Bob a Bobek, králíci z klobouku původně Václava Bedřicha pod velením dalších dvou režisérů, Miroslava Waltra a zlínského Ivo Hejmana.

V produkci zakázky se realizovaly i série o Kamenáči Billovi (1964-1972, výtvarník M. Štěpánek, literární předloha Australan Dal Stevens, nebo i filmy Vladimíra Jiránka v roli scénáristy a výtvarníka. Například "Pivo přes ulici" (1974). Režii všech oněch měl V. Bedřich. A to věru žádné pošupo nebylo, ale naopak parádní stylizovaná animace. Nechme prozatím zakázku zakázkou a všimněme si pokračování celého studia.

Bratři v triku sídlili na dvou místech. Na Florenci a na Klárově. Klárovské sídlo kreslířů musela ustoupit výstavbě metra, jmenovitě vestibulu stanice Malostranská. Plodinová burza na Senovážném náměstí se zase stala sídlem Československé televize a tak se kreslíři zakázky i programu stali bezprizornými. Hledalo se nové místo pro oddělení prvokresby, tak se také říkalo kreslířům, kteří vytvářejí animaci v tužkové kresbě. Hledalo a našlo a již podruhé na Barrandově. Kreslíři programu se nastěhovali do jednoho z modernizovaných dřevěných baráků po strážní službě wermacht na Barrandově. Bratři se prostě Němců ne a ne zbavit. Další část kreslířů zakázky, tužkařů i koloristů byla umístěna Na Florenci v areálu vydavatelství Rudého práva, (ústřední list ústředního výboru KSČ). V přízemí bylo pár kamer a projekce, pak byty nikoli studiové, pak byl Dikobraz (stranou povolené humory a satira), o patro výše Květy (stranou povolená všeho chuť pro všechny) v dalším patře koloristé a v posledním šestém fázaři a animátoři a střižna paní Navrátilové.

Druhá parta, skupina programu byla tedy v dřeváku. Přízemní dřevěná budova měla od štítu do štítu dlouhou středovou chodbu plnou dveří místností vzosně zvaných ateliéry. Byly to takové kumbálky s jedním nebo dvěma okny. Chodba se na konci zalomila v pravém úhlu a zde byly v posléze vybudovaném přístavku postaveny kamery z Florence, každá opět ve svém atelieru. Přístavek byl ukončen novou, opět dřevěnou studiovou projekcí. V atelierech byli po dvou maximálně po třech postaveny prosvětlovací stoly, sem tam regál na papíry a potřeby kresby a pak kdo jak chtěl. Ve svém atelieru řečeném "režisérna" páni režiséři malebně poskládání v roztodivných křeslech podivného původu nad hrnkem kafe řešili tvůrčí i realizační problémy, k tomu si přikreslovali situace. Dobrý film se musí vysedět, obzvláště kreslený.

J. Brdečka zde v nezbytném sáčku s kapesníčkem a s přirozenou noblesou realizoval svoje programové projekty "Špatně namalovaná slepice" (1963, výt. J. Malák), nebo namátkou Blaho lásky, Moc osudu, Láááaska, Slowce M, Metamorfeus. Byla to jeho slavná léta, léta šedesátá.

Vladimír Lehký připravoval slavné a přelomové Ptáky Koháky (1965) hradeckého výtvarníka Jiřího Tomana, Josef Kábrt, Josef Kluge, specialista na Ladu, Ladislav Čapek, Václav Bedřich a Zdeněk Smetana byli dalšími již stálými režiséry oné doby a občasnými nájemníky zmíněné režisérny. Paní Bertička, kantýnská jim byla ku pomoci se svačinkou, nebo občasně i teplou krmí, nebo nepovoleným tekutým dopingem. Režisérna byla jakási fluktuální místnost. Tvorba filmů se z původně spontánního skupinového vymýšlení, vzpomeňte na Dědka s řepou, přenesla na jednotlivé individuality. Režiséři seděli doma a vytvářeli scénáře, někdy i storyboardy. Nebylo jim nikde pomoci, potřebovali klid na práci, a tak se ve studiu objevovali tak řečeno pouze aktuálně. Když něco bylo, něco měli, něco diskutovali. A na tyto záležitosti měli k dispozici onen vzorně nazvaný azyl - režisérnu.

Po chodbě vládl čilý provoz produkčních a v dalších atelierech animátoři a fázaři. Někdy jenom fázaři a tam bylo hlučněji a občasně byla potřeba utlumit tyto výlevy temperamentu mladých umělců. A za ty jsme se všichni pochopitelně považovali, byli jsme přec státem uznání, kulatým razítkem potvrzení tvůrci animovaných filmů. V projekci studia se kontrolovaly švingle, schvalovací filmové smyčky, denní práce, hrubáky a hotové filmy. Všichni, kdo byli v práci, viděli všechno, byli u všeho, u pochval i výtek. Pro začínající kreslíře se promítali filmy s instruktáží. Jak to bylo uděláno, co je na filmu dobře a co špatně. Občasně byla projekce filmu zapůjčeného z Olympicu (speciální projekce UPF jen pro zvané) se simultánním překladem. A byly zde také pořádány "dotočné", malé oslavy dokončení díla za opět všeobecné účasti včetně externích spolupracovníků. Dorazil tak i výtvarník již zvučného jména a nebo na klavíru stojícím v projekci hrál k tanci známý hudební skladatel. A bavili se s všemi, tedy i začátečníky v oboru jako rovný s rovným. Animovaný film všechny spojoval jak v zábavě tak v kreslení, což když se to tak vezme, byla také občas zábava. Ale toto říkejme jen potichu, produkční by nám skočili na beztak bídný tarif. Dotočná byla vítanou příležitostí k diskusím a zábavám mezi mladými a starými, novými a zkušenými, slavnými i neznámými. I s produkčními, kameramany, převážně kameramankami, střihači i mistry zvuku, nebo barvy. Byl tu promítač i skladník i řidiči o limonádě. Konali se po pracovní době a nejvytrvalejší slaviči se pak neobtěžovali cestou domů a ráno, sic trochu unaveni, nastoupili ku kreslířským stolům ze svých spacáků.

Bratři slavili i kreslili pospolu. A také se tak vlastně učili. Sledování práce druhých a její chyby v budoucnu s nadějí vylučovalo spáchání stejné chyby v práci vlastní. A také se jiná, druhého chyba lépe vidí než chyba vlastní, že?

A učili se také pochopení režijního stylu toho onoho režiséra. Pan Bedřich žádal například kontrast a pan Miler preferoval plynulost a ladnost. Dámy byly ve většině pro pečlivost provedení a pánové upřednostňovali výraznou hru s tolerancí přesnosti kresby. Jen málo pracovních věcí se dělo skrytě a jen málo věcí se dělo nepochopitelně. Tedy až na záhadný index výkonu, kombinaci počtu a podnes nevím čeho a ještě něčeho, která ve výsledku dala plat.

Řeči a řečičky se tak většinou týkaly sféry soukromé, nebo neutrální například počasí nebo peněz. Přízemní barák, neb to vlastně nebyl ani dům, měl své kouzlo. Všude dřevo i když trochu zchátralé, někdy jaksi neslužebné kusy nábytku, povětšinou prosezené ušáky pro přemýšlivé tvůrce ba i houpací křeslo pro unaveného by se našlo. Každý atelier byl vyzdoben podle vkusu dočasného obyvatele. Výzdoba byla ve spektru od štukatérských zlomků, přes staré rekvizity až po části filmové garderoby, původem ze smetiště hraného filmu. A někde byli na čaj a jinde na kafe a ještě jinde

nesnesitelně kouřili. Kytky i akvária, křečci, psíček s sebou, filmové plakáty i již zmíněné kuriozity s barrandovského smetiště hraného filmu. Na dveře si kreslíři instalovali často svérázně a s nadsázkou pojaté "vizitky" vystihující charakter nájemce. Ale všeho do času.

Pravdou je, že prostory již mírně nepostačovaly provádění zadávané práce. Je také pravdou, že vše bylo lehce stísněné a poněkud opotřebované a je také pravdou, že sloučením koloristického oddělení s kreslířským by se trochu ušetřilo a trochu zjednodušilo filmové kolotání. Tužkové kresby se vozily na Florenc a po vykolorování zase zpět k definitivnímu točení v oddělení trikových kamer. A animovaný film si také zaslouží důstojné sídlo vybavené na dobré pracovní a technické úrovni. Budeme se stěhovat do nového. To bude! A bylo - po ftákách!

Seznam filmů a seriálů pro zákazníky, ČT atd. (pokračování)

1970

Psí život IV. – XIII., V. Bedřich

4. Jak Štaflík a Špagetka zdili, V. Bedřich

5. Jak se Štaflík a Špagetka opalovali

6. Jak Štaflík a Špagetka dělali střechu

7. Jak Štaflík a Špagetka malovali

8. Jak se Štaflík a Špagetka stěhovali

9. Jak se Štaflík a Špagetka zařizovali

10. Jak si Štaflík a Špagetka dělali zahrádku

11. Jak Štaflík a Špagetka vařili

12. Jak si Štaflík a Špagetka hráli

13. Jak Štaflík a Špagetka letěli na výlet

O bezhlavém muži

O Bílé paní

O Vodní panně

14. Jak Křemílek a Vochomůrka zasadili semínko, Z Smetana

15. Jak Křemílek a Vochomůrka vařili šípkový čaj

16. Jak Křemílek a Vochomůrka měli hodiny se zlou kukačkou

17. Jak Křemílek a Vochomůrka šili kalhoty

18. Jak Křemílek a Vochomůrka nevěděli co se děje

19. Jak Křemílek a Vochomůrku málem popadl drak

20. Jak Křemílek a Vochomůrka měli trápení s rakem

21. Jak Křemílek a Vochomůrka zabloudili v bedlovém lese

22. Jak Křemílek a Vochomůrka šli na pařezy

23. Jak si Křemílek a Vochomůrka ani nelízlí povidel

24. Jak Křemílek a Vochomůrka hráli maličké víle

25. Jak Křemílek a Vochomůrka jedli kaši

26. Jak Křemílek a Vochomůrka přišli k dvěma pěkným panenkám

Jak se z okna dělá pivo

Jak se z dveří dělají strážníci

Jak se z auta pečou koláče

Jak se dělají holky a kluci z malinovky

Jak udělat z luku nepříjemnosti

Jak se z trávy dělá autobus

Jak se z pily dělá král

Jak se chytají rusalky

Potvory, G. Deitch

Růženka, G. Deitch

Are

Patrik a putrik I. II.

1971

Jak Rumcajs s Cipískem zachránili studánku, L. Čapek

Jak Cipísek prošlapal první střevíčky

Jak Rumcajs s Cipískem vypálili porybnému rybník

Jak Rumcajs s Cipískem šli pro bitevní lejstra

Jak Rumcajs s Cipískem vytrestali sládka

Jak Rumcajs s Cipískem vystřelili rachejtle
Jak Rumcajs nechal ležet v Jičíně stříbrnou lžičku
Jak Rumcajs málem utancoval víly
Jak Rumcajs s Cipískem stavěli kuželky
Jak Rumcajs s Cipískem učili raka křesat
Jak Rumcajs s Cipískem povalili medvěda
Jak Rumcajs S Cipískem vytrestali jenerála
Jak Rumcajs s Cipískem sfoukli v drakovi oheň
O makové panence a smutném Emanuelovi
O makové panence a loupežníčku Buráskovi
O makové panence a blesku Ámosovi
O makové panence a lučním světélku Ferdinandovi
O makové panence a dělostřelci Praskavcovi
O makové panence a tropickém motýlu Ibrahimovi
O makové panence a tureckém měsíci
O makové panence a náprstku Pich Pic
O makové panence a veverce Barce
O makové panence a medvídkovi Metodějovi
O makové panence a zlostném leknínu
O makové panence a kaňce čučňové
O makové panence a dvou Emanuelech
Jak Oušek a Zoubek stavěli sněhuláky
Jak Oušek a Zoubek ke svým jménům přišli
Jak Oušek a Zoubek nadělovali
Jak Oušek a Zoubek zachránili sluníčko
Jak Oušek a Zoubek pletli pomlázky
Jak Oušek a Zoubek otloukali píšťaličky
Jak Oušek a Zoubek zahradničili
A Picture for Haroldd 's Room
Patrik a Putrik v kanceláři

1972

Jak Křemílek s Vochomůrkou šli pro první jarní pochutnání, Z. Smetana
Jak Křemílek a Vochomůrka honili basu
Jak Křemílek a Vochomůrka pozdravili myšku Filipku
Jak Křemílek a Vochomůrka udělali houpačku
Jak Křemílek a Vochomůrka seděli na vajíčkách
Jak Křemílek a Vochomůrka našli pod borůvkou housličky
Jak Křemílek a Vochomůrka učesali vílu
Jak Křemílek a Vochomůrka vezli čtyři veliké kameny
Jak Oušek a Zoubek časně ráno vstávali
Jak Oušek a Zoubek hledali houby
Jak Oušek a Zoubek pouštěli draka
Jak Oušek a Zoubek hráli kopanou
Jak Oušek a Zoubek hráli kuželky
Butterfly
Mozek ASMA
Tři loupežníci
Handy

Changes, Changes

1973

Jak Křemílek a Vochomůrka měli trápení s drozdem, Z. Smetana

Jak Křemílek a Vochomůrka zatopili až na druhou sirku

Jak Křemílek a Vochomůrka hledali pět peněz

Jak Křemílek a Vochomůrka udělali obrovi píšťalku

Jak Křemílek a Vochomůrka vystřelili z kanonu

Jak Amálka nechala stát myslivce Mušku v lese

Jak Amálka potkala beránka Kudrnu v lese

Jedna plus jedna

Jedna plus tři

Jedna plus pět

Jedna plus šest

Jedna plus sedm

Jedna plus osm

Jedna plus devět

Jedna plus deset

Jedna plus jedenáct

Jedna plus dvanáct

Jedna plus Třináct

Jedna plus čtrnáct

Jedna plus patnáct

Jedna plus šestnáct

Jedna plus sedmnáct

Jedna plus osmnáct

Jedna plus devatenáct

Jedna plus dvacet dva

O francouzském majorovi

Patrick

Divoké věci

Hoestinetten

Story, Story

Zlatek the Goat

1974

Jedna plus dvacet

Jedna plus dvacet jedna

Jedna plus dvacet tři

Jedna plus dvacet čtyři

Jedna plus dvacet pět

Jedna plus dvacet šest

Jak našla kámen Mutáček

Jak seděla v zelené kleci

Jak se udělala ptáčkem

Jak zatančila králi

Jak jí vodník Kebule málem řekl sedm, L. Čapek

Jak obrátila potok

Jak přetancovala obra Hrombáce

Jak vyléčila ty dva Hrombáce a Ohniváče

Jak potkala oříškového panáčka
Jak odešla až do jara
Jak pomáhala ježkovi s horkou tlapkou
Pan Racine
The Swineherd
Haroldova pohádka

1975

Masopustní taškařice Kádi a Píd'i
Jak Kád'a a Píd'a podlehli volání dále
Jak Píd'a honil po návsi čepičku
Co zavinil namalovaný panák
Jak se sněhulák chtěl sklouznout
Jak hastrman potrestal lakomého hostinského
Červený kohoutek
Jak znovu chytili zloděje Lupendu
Jak Rákosníček předjížděl Velký vůz a co z toho bylo, Z. Smetana
Jak Rákosníček zachránil mráčky beránky
Jak Rákosníček zachránil Polárku
Jak se líhnou kuřata
Jak se starostovi rojily včely
Zrození Maxipsa Fíka, V. Bedřich
Zmoudření Maxipsa Fíka
Silvestr I.-VII.
Sazinka se představuje
Jak Sazinka obětoval cylindříček
Jak Sazinka s dětmi chytal zloděje
Sazinka a nezbedný kluk

1976

Dorotka a plamínek, B. Možíšová
Jak Kád'a Píd'a pomohli Strašrybkovi ze šlamastyky
Jak Rákosníček udělal na nebi kluziště
Jak Rákosníček zachraňoval raka
Jak si Rákosníček nevysloužil hvězdu
Jak Sazínek vytrestal kocoura
Jak si chtěl Sazínek odpočinout
Jak se hastrman polekal strašidla
Jak s velkým a malým psem neuhlídali Měsíc
Maxipes Fík jde do světa, V. Bedřich
Maxipes Fík, mistr sportu
Maxipes Fík ve škole
Maxipes Fík sportuje
Maxipes Fík za volantem
O dvou neposlušných hvězdičkách
O hlídacím kocourovi Melichovi
Večerníček- znělka

1977

Bob a Bobek, králíci v klobouku
Na ulici

Dorotka a hvězda, B. Možíšová
Dzin a Jík
Dzin a prstýnek
Dzin a rozkutálené peníze
Dzin a Terezka
Jak medvěd Hromburác kácel
Jak odešel z lesa
Jak pan Kotrč poslal krtky
Jak Rákosníček přivedl k nebeskému pastýři zatoulané hvězdy
Jak Rákosníček udělal z nebeského draka kolotoč
Jak Rákosníček s Vodnářem zařídili aby zas přšelo
Jak Rákosníček vysvobodil zakletou labuť
Jak Rákosníček vyžrál na nebeského střelce
Jak si Rákosníček nepomohl k nebeské koruně
Jak Sazínek vyžrál na Vendu kazisvěta
Maxipes Fík objevitel, V. Bedřich
Maxipes Fík polárník
Maxipes Fík se vrací
Maxipes Fík u protinožců
Maxipes Fík v teplých krajích
Sazínek a hubeňourek
Striga Nonna, G. Deitch

1978

Bob a bobek na bruslích
Bob a Bobek na stavbě
Bob a Bobek s koloběžkou
Bob a Bobek u truhláře
Bob a Bobek u pumpy
Cvrček a housličky
Cvrček a pavouk
Cvrček a stroj
Dorotka a abeceda
Dzin a pes Raf
Dzin a zloději
Dzinova cesta
Jak dali vodníkovi Barborovi jméno Bonifác
Jak divoké prase Karbous napravovalo skalku
Jak chodili přes černý les
Jak pan Kotrč natrhal Josefce svatební kytku
Jak pan Kotrč zasedl hájovnu
Jak pekli buchty a nevěděli, že jsou svatební
Jak se pan Kotrč odkutálel
Jak se pan Kotrč vrátil od třetího moře
Kašpárek, Honza a baba Jaga
Kašpárek a černokněžník
Kašpárek, Honza a čert
Kašpárek, Honza a loupežník
Králíci z klobouku - Na zahradě

Tři svišti – Lovec

1979

Anička, skřítek a slaměný Hubert, M. Klikar
Bob a Bobek na koncertě, V. Bedřich
Bob a Bobek na moři
Bob a Bobek na útěku
Bob a Bobek na výletě
Bob a Bobek ve škole sportu
Bob a Bobek ve vzduchu
Cvrček a basa, Z. Miler
Cvrček a bombardón
Cvrček a pila
Cvrček a slepice
Kašpárek, Honza a jezinky, B. Šrámek
Kašpárek, Honza a obr
Kašpárek, Honza a vodník
Kosí bratři – Jak to bylo se sametovými křídly, G. Seko
Jak stavěli metro
Jak měli starost s vrtulníkem
Jak si vyšli do Zoo
Jak udělali dobrý skutek
Jak jim učaroval kouzelný koberec
Jak přišli o kolo
Jak si namalovali čerta
Makový mužíček 1. – 4. B. Šrámek
Medvídek Sněhulek – Jak si kluk našel kamaráda, B. Šrámek
O špenátové bitvě
Tři svišti – Vlkodlak, B. Šejda
Křiklouni
Nadílka
Nebezpečí
Uplakánek
Klouzačka

1980

Kát'a a Škubánek 1. – 3. V. Marešová
Kosí bratři – I, VII, IX, XIII, XV, XVI, XVII, G. Seko
Makový mužíček V, VI, VII, B. Šrámek
Maxipes Fík o kopané, V. Bedřich
Maxipes Fík a požárníci
Medvídek Sněhulek – O zmrazeném snu, B. Šrámek
O cestě za potěšením
O kamnech a ledniče
Jak Pavlík kluky dohonil
O loupežníku Rumcajzovi – Jak si šel Rumcajz pro mašličkovou sponku, L. Čapek
Jak Cipísek zachránil jelení studánku
Jak šel Rumcajz do Kartouz pro včely
Jak Rumcajz vyspravil císařskou silnici
Zmatlík a Hedvička, M. Kačena

Zmatlík a myší škola
Zmatlík a tygr
Zmatlík a vrabec
Zmatlík opravářem

1981

Anička a Hubert ve vodní říši, M. Klikar
Jak měl Rákosníček starosti s módní přehlídkou, Z. Smetana
Kát'a a Škubánek IV, V, VI, V. Marešová
Kosí bratři 18 – 23, G. Seko
Medvídek Sněhulek VII. B. Šrámek
Makový mužiček 8, 9, B. Šrámek
Maxipes Fík 16, 17. 18, V. Bedřich
O chytré kmotře lišce – Nový domov, E. Hofman
Stolečku, prostři se
Čertovský gramofon
O loupežníku Rumcajzovi 44, 45, 46, L. Čapek
Vánoční rozprávka, B. Šrámek
Zmatlík a džin, M. Kačena
Zmatlík a habáni
Zmatlík a automat

1982

Anička, skřítek a slaměný Hubert 2,5, 6, M. Klikar
Jak Rákosníček odhalil velikou podvodní loupež, Z. Smetana
Jak Rákosníček zařídil, aby nebyla doba ledová
Jak Rákosníček zachraňoval potopený Měsíc
Jak Rákosníček válčil s vodními šneky
Kát'a a Škubánek – Malování, V. Marešová
Kos
Kosí bratři – Jak se ztratil cestář, G. Seko
Jak do města přijel cirkus
Jak stěhovali dědu Dvořáčka
Maxipes Fík a lupiči, V. Bedřich
Maxipes Fík a lov
Maxipes Fík vynalézá
O chytré kmotře lišce – Sláva telefonu, E. Hofman
Dopis
Výprava do nohavic
Poklad na silnici
Liška se stává slavnou
O Měsíčníkovi, G. Deitch
Dědeček a kobližek, J. Karpaš
Jak šel Cipísek do světa, L. Čapek
Jak Rumcajz vysadil duhu na nebe
Vodník Čepeček, Jak poslal hraběnce leknínový věnec, S. Látal

1983

Anička skřítek a slaměný Hubert 7. M. Klikar

Dzin a skřítek Hrc 8 -13, M. Klikar

Káťa a Škubánek 9 – 11, V. Marešová

Jaro, R. Brožková

Léto

Podzim

Zima

Maxipes Fík 22 – 25, V. Bedřich

Pim 1 – 7, E. Hofman

Rákosníček 15 – 24, Z. Smetana

Rumcajz 49 – 52, L. Čapek

Vodník Čepeček 3, 4, S. Látal

Zmatky kluka Zmatlíka 13, M. Kačena

1984

Autíčko s červeným srdcem 1 – 3, M. Kačenová

Bob a Bobek 14, 15, V. Bedřich

Hroch Alfréd 1 – 6, G. Seko

Medvídek Sněhulek, 8, 9, B. Šrámek

Pohádky z Větrné Lhoty, 1 – 6, B. Baromykin

Rákosníček 23 – 26, Z. Smetana

Vodník Čepeček 5 – 7, S. Látal

Eco etudy I. II. V. Jiránek

1985

Hroch Alfréd 5, 7, G. Seko

Autíčko s červeným srdcem, 4 – 6, M. Kačenová

Bob a Bobek 16 – 23, V. Bedřich

Hugo z hor 1, M. Kačena

Káťa a Škubánek 14 – 16, V. Marešová

Kouření, M. Peer

Medvídek Sněhulek, 10 – 13, M. Klikar

O panence Blažence, 1 – 3, M. Walter

Rákosníček 27, 28, Z. Smetana

1986

Autíčko s červeným srdcem 7, M. Kačenová

Do toho, do toho, 2 – 6, B. Dvořák

Hugo z hor 2 – 5, M. Kačena

Káťa a Škubánek 4, 5, V. Marešová

Moji kamaráti pašinkovia 2, 3, R. Brožková

O panence Blažence 4 – 6 M. Walter

Silvestr s Machem a Šebestovou B-D-M

Rozum v hrsti, N. Boháčková

1987

Bob a Bobek 24, 26, V. Bedřich

Do toho, do toho 5, 7, B. Dvořák

O panence Blažence, 7 – 10, M. Walter

Rákosníček 32 – 36, Z. Smetana

Hugo z hor 6 – 8, M. Kačena

Věrný All, M. Peer

1988

Káťa a Škubánek 20, V. Marešová

O Malence, L. Čihařová

O panence Blažence 11 – 13, M. Walter

Pozor bonbon 1, M. Klikar

Rákosníček 37 – 39, Z. Smetana

Štaflík a Špagetka 16, 17, 20, 24, V. Bedřich

Z deníku opičáka Maka 1, M. Peer

1989

Cesty formana Šejtročka 1, N. Boháčková

Káťa a Škubánek 21, F. Vystrčil

Moji kamaráti pašinkovia 13, R. Brožková

Mudra, Starosti s učením, M. Walter

Starosti se svobodou

Starosti s maminkou

Starosti s krávou

Starosti s trafikou

Starosti s lovem Pohádka z Větrné Lhoty 8, 9, B. Baromykin

Štaflík a Špagetka 18, 22, 23, 26, V. Bedřich

Z deníku opičáka Maka 3, 4, M. Peer

1990

Cesty formana Šejtročka 2, N. Boháčková

Čtyřlístek, Myš, která prochází zdí. I. Renč

Edudant a Francimor 1, J. Havetová

Káťa a Škubánek 22, F. Vystrčil

Kotě z Kocourkova, 1, 2, L. Čihařová

Mudra, Starosti s donáškou, M. Walter

Starosti s profesorem

Konec starostí

Pohádky z Větrné Lhoty 10, 11, 12, B. Baromykin

Pozor bonbon, 4, 5, M. Klikar

Štaflík a Špagetka, 14, 21, 25, V. Bedřich

Z deníku opičáka Maka, 5, 6, M. Peer

1991

Bambulka a Bazilínek – Knoflík, V. Mergl

Cesty formana Šejtročka – Jak vezl sám sebe na svatbu, N. Boháčková

Čtyřlístek, 2, 3, I. Renč

Kotě z Kocourkova - Jak kotě hlídalo a kůzle stonalo, L. Čihařová

Jak jezevec stavěl pec

Pohádka z Větrné Lhoty – potopa, B. Baromykin

Štaflík a Špagetka – Fotografové, V. Bedřich

Konečně dobrý skutek

Z deníku opičáka Maka – zase doma, M. Peer

Edudant a Francimór – jsou venku, J. Havetová

1992

Bambulka a Bazilínek – Čertítko, V. Mergl

Kastrůlek

Kaktusík
Žbluňk
Bob a Bobek - Šťastní výherci, V. Bedřich
Čistá okna
Zachránci
V manéži
Opraváři
Cesty formana Šejtročka 4 – 7, N. Boháčková
Dobrodružství opičáka Maka, M. Peer
Kát'a a Škubánek, Z. Skřípková
Kotě z Kocourkova – Jak medvěd vařil povidla, L. Čihařová
Kočičí sny
Tisíc kopí proti ocásku
Pan Huu v kuchyni, T. Horovič
Pan Huu a nový domov
Pozor bonbon – Poplach v bance, M. Klikar
Falešná stopa
Edudant a Francimór – Jsou ve škole, J. Havettová
Se představují
Jdou na výlet
1993
Bambulka a Bazilínek – Ku ku, V. Mergl
Saň punčochátovitá
Bob a Bobek – V galerii, V. Bedřich
V balonu
V Lázni
Při povodni
Kát'a a Škubánek 23 – 26, Z. Skřípková
Nádherný sen Ferdinanda Nádherného 1 – 7, M. Walter
Pan Huu nakupuje, T. Horovič, P. Skála
Pan Huu na procházce
Pan Huu a televize
Edudant a Francimór jsou v hostinci, J. Havettová
Jsou na hradě
Ze života rodiny Horáčkovi – Den první, J. Havettová
Den druhý
Den třetí
1994
Bob a bobek 35 – 39, M. Walter
Dva ve fraku 1 – 4, N. Boháčková
Pozor bonbon – Celostátní pátrání, M. Klikar
Silniční hlídka
Bobři v nebezpečí
Edudant a Francimór jsou v nesnázích, J. Havettová
Padnou do zajetí
Trénují
Ze života rodiny Horáčkovi – Den čtvrtý, R. Brožková
Den pátý

Den šestý
Den sedmý

1995

Dobré chutnání Vaše lordstvo – Kapr na černo, V. Mergl
Knedlíky

Dva ve fraku 5 –7, N. Boháčková
Nils a divoké husy - Skřítek, L. Čihařová
Pozor bonbon – Sladký dům, M. Klikar
Dopadení
Hurá, jedeme na výlet
Edudant a Francimór , J. Havettová
Ve vězení

Vítězí

Žofka a spol. 14 – 20, C. Dvořáková

1996

Dobré chutnání Vaše lordstvo – Mléčná polévka s kapáním, V. Mergl
Slavnostní dort

Houby s jemným kořením
Vaječná omeleta s kořrním
Vepřové nožky se zeleninou

1997

Já Baryk, 1 - 3. J. Kubíček
Jak si Lískulka našla kamarády, N. Boháčková
Mach a Šebestová 14.- 17. C. Dvořáková
Nils a divoké husy 3. – 7. L. Čihařová
Putování za švestkovou vůní 1. – 8. J. Lamka

1998

Já Baryk 4, 5, J. Kubíček
Lískulka 2. – 13, N. Boháčková
Mach a Šebestová 18. – 19, C. Dvořáková
Putování za švestkovou vůní 9. – 13. J. Lamka

1999

Já Baryk 6, 7, J. Kubíček
Mach a Šebestová 20. – 26. C. Dvořáková

2000

Čarodějné pohádky 1, 2, A. Habartová

2001

Čarodějné pohádky 3. – 7. A. Habartová
Anton 1 – 6, Ring Borge

Bratři a podplukovníci.

Držme se podobenství výroby filmu. Zásadní věci jsou vytvořeny, figurky se pohybují synchronně se zvukem, film má rytmus, hlavu a patu, spád. Hrubý střih mimo předchozí úkoly stanovil rozsah budoucích úkonů. Po animaci následuje konečné zpracování, barva a finální natáčení. Tedy práce převážně výrobního charakteru. Nechci říci, že by k tomu postačily jenom ruce a ty musí být šikovné, i hlava a nervy si přijdou na své, ale jak bylo již řečeno, převážně se jedná o kázeň a výkon. Výkon v komplexu.

A na generálním ředitelství Krátkého filmu v Jindřišské ulici padlo rozhodnutí, výkon se musí a bude zvyšovat! Zvyšování bude spojeno se slučováním. Studia jsou roztroušena v provizoriích jejichž údržba je dražší než nová budova. Bezpečnost práce je ve psí a každý vymlouvaje se na kdesi cosi si dělá co chce. Nový komplex animovaného filmu sloučí nejen kreslíře s koloristy, ale také Bratry v triku se Studiem Jiřího Trnky. Odpadnou mrtvé časy, vše bude pohromadě a vše bude komplexně pracovat. Studia budou umístěna opět na Barrandově a posílí tak postavení a sjednocení filmu jako celku. Budova studií bude komplex moderní, pro kreslíře patrový na železobetonovém skeletu pokrytý zelenými skleněnými panely, kombinovanými s plochami obloženými kabřincem. Areál byl proložen átrii osázenými udržovanou zelení. Na tehdejší dobu to byla skoro architektura. Nové rozsáhlé ateliery loutkařů s teleskopickými halogenovými světly, řemeslnické dílny truhlářů, řezbářů, pasířů, malířů pozadí, švadlen, mixážní hala zvuku, nejmodernější v zemi, archiv a vývojové pracoviště techniky, dvě projekce, zasedací místnost, sklady, kanceláře, bufet. Nechybí střižny ani rozsáhlé kamerové oddělení, vše pod jednou plochou střechou.

V roce 1984 bylo Pozemními stavbami Gottwaldov po čtyřech či pěti letech budování dostavěno a nový areál byl zalidněn animátorským lidem. Až potud to vše dobře vypadá, má svou ekonomickou logiku a také to svým způsobem byl pro práci studií pokrok, ba dokonce pokus o komfort. V areálu je sic pomalu více chodeb a atrií než atelierů, v zimě je tam zima a v létě vedro, ale chybka se prostě vloudí. Je tu beton, zářivky a linoleum, v kanceláři koberec, regálový mahagon a televizor s prvním videem. Ale atmosféra starého dřeváku je bohužel nepřenositelná. Artefakty minulosti a původní výzdoba atelierů vzala za své a s ní i staré dobré pracovní zvyky. Zmizel přirozený, třeba i nahodilý kontakt mezi lidmi a pro vše se muselo jaksi něco dělat, někam chodit. Z patra do patra, z budovy do budovy, hledat a shánět. Vznikl nový areál a rohy vystrčila také nová idea. Idea preference produktivity. Hlavně bez problému a pak také i hodně. Heslo doby a heslo potřeby tvrdé měny. Normalizační elita má nové, náročnější potřeby a místní plánované hospodářství je na limitu produkce. A tak jak při žních, tak i u animovaného filmu nastala bitva o zrno. Bratři v triku pracovali, zrno vytvářeli, ale na potřebu bitev, bojů a vítězství si nepotrpěli. To už spíše na hru. Na ukojení potřeby boje za často stačilo zapeklité téma, s kterým se bylo potřeba se ctí popasovat.

Ale i to se mělo změnit. Bojovat se bude a kdo nebude, ten se s zlou potáže! Zasloužilý umělec ČSSR Kamil Pixa, generální ředitel Krátkého filmu a Miroslav Škaloud, ředitel studia vymysleli, jak na to a zvyšují výrobu zavedením metrovného, tedy práce v úkole. Hodnotícím metrem filmu již není v prvé řadě kvalita, ale metr,

množství násobku padesáti tří filmových políček. Ten který je lepším až vynikajícím animátorem pokud přináší větší počet oproti tomu kterému s počtem menším. Již méně záleží na obsahu počtu. Tedy mimo stranicko-ideologickou čistotu sdělení. Čím více metrů, tím více peněz. Čím více peněz, tím vyšší prémie, rozuměj naše šéfovské prémie.

Osm dramaturgů, nepočítaje dramaturgy televizní, plní výrobní kapacitu studií včetně loutky Jiřího Trnky náměty a scénáři. Někdy dobrými a někdy těmi lepšími z horších. Jen na okraj: v titulcích prvních animovaných filmů je termín studio často nahrazen slovem výrobní. Ve výrobě se přemýšlelo, hledalo, hádalo, skicovalo a rušilo. I po pracovní době. A pak se kreslilo, animovalo a fázovalo, nedočkavě se spěchalo na švingle a občas se i jávalo. Výrobky byly začasto uměleckým dílem. Byly i vyjimky. Později je zásadně užíván název studio, kde se kreslilo, animovalo a fázovalo, spěchalo se do střížny a počítalo dílo. Ale díla byla začasto výrobkem. Jsou to ony lepší z horších. A opět byly i vyjimky. Doufám, že je patrný rozdíl mezi celkem a výjimkou v poměru výrobní - studio.

Je stanoven plán výroby, objem peněz a ty jsou prokresleny, proanimovány, prokolorovány, protočeny. Nejsou-li, je plán doplněn programovým filmem, ten je dražší, peníze jsou spotřebovány, plán je splněn. Není-li, následuje postih. Nepřipomíná to něco, například vojnu, nebo jinou tajemnou a rovněž ozbrojenou složku? Nejmenovanou složku, jejímiž důstojníky kdysi byli oba zmínění soudruzi ředitelé. Roční metráž konečně překročila hodnotu šesti hodin kresleného filmu ročně a Krátký film je opět, podruhé vyznamenán Řádem práce, poprvé kolektiv kresleného filmu v roce 1955. Plukovníci slaví. Povětšinou sami mezi sebou, vedoucí s vedoucími, ale vždy mimo stěny studia.

Není potřeba žádného tlaku neřkuli útlaku, věc se tlačí sama. Není potřeba předvádět vliv, bubáka zastoupí peníze. Není potřeba být slyšen, šeptanda je pro lidi s představivostí účinnější než realita. Bratři jsou znormalizováni a víceméně i znormováni, alespoň navenek. Brblají, jak je českým zvykem, ale kreslí stále se stejnou chutí, obzvláště dobré kusy. Politika, pokud se to, co v normalizaci panovalo politikou nazvat dalo, nebyla na pořadu dne. Bratři v triku nebyli ani rudí ani disidenty. Kreslíři jsou ve všech směrech živeni oživenou kresbou a o trochu méně politicko-angažovaným přístupem k životu. Jistě, našli se i "bratři", kteří to měli srovnané v opačném pořadí, ale soudruhů bylo jen taktak do počtu složení partajního výboru a to je vyčerpalo natolik, že do samotné tvorby příliš nezasahovali, ba dokonce ani kádrově. Stačilo jim vlastní bydlo na bidélku, tedy na vyšším bidélku. Dotočná filmu a oslavy a slavení jsou v prostorech studia přísně zakázány.

Mimopracovní družení rovněž. Výjimku uděluje vedení studia, například v případě životního výročí déle zaměstnaného pracovníka. Kouření na pracovišti povoleno. Občasné hašteření urovnaly studiové tematické večírky, tu v červenci Maškarní na parníku, ten byl zvláště vyvedený ale loď se vrátila v pořádku, tu listopadová Upíří v příslušném kostýmu ve Strahovských jeskyních, ti narazili, ale bez újmy přežili kolizi s výročním VŘSR, potažmo VB, (pijáci krve a výročí proletářské revoluce !). Strahovské jeskyně provozoval v té době volejbalový klub TJ Střešovice. Šlo o prostory v středověku vyrubané v petřínské opuce pro potřeby Strahovského kláštera. Premonstráti tam měli mléčný sklep. Prostor byl romanticky vytápěn pozdějším krbem, dřevo s sebou, osazen stoly a dubovými lavicemi, jinak až na hygienické zázemí nic. Co jste si nepřinesli nebylo a co po večírku odnesli se přičítalo dobrému mravu. Vzorný ranní úklid povětšinou provedly neúnavné kameramanky studia. Jinak

příště nic! Bratři v triku byli dobrými hosty a tak se zde konalo nejedno veselé setkání. Dnes je v těchto prostorách luxusní restaurace a za cenu tehdejšího nájmu by jste zde nedostali ani minerálku bez bublin.

Jindy se konal večírek Horních deseti tisíc v Letenském zámečku s kankánovým předtančením mužů od kamer a koloru. Povolen frak, smoking, uniforma, nebo národní kroj. U dam se předpokládá veliká večerní a šperky. Na dámy se netiskneme a ruce líbáme v elegantním náznaku tak jak velí etiketa. Účast pracovníků studia, a to bez partnerů byla přehojná. Tak na osmdesát lidí, počet vlastně v normě vzešlý ze zvyklosti a skutečného zájmu o studiová mimopracovní setkání. A ještě jindy kulaté narozeniny s dárkem. Vedením bylo uděleno svolení slavení. Střihačka Jiřina Pěčová pak byla obdarována filmem hraným kolegou ze studia a "herců" bylo snad na pětadvacet. Animátorka Růžena Brožková slavila své jubileum pod zbrusu novou barokní výzdobou hodovní místnosti, předsálím kamerového oddělení. Baculatí andělíčky dohlíželi na rozjásané bratry. Náhodná exkurze indických, zřejmě vysoce postavených filmařů se nestačila divit kreslířům lezoucích po zemi a kreslících na baličák boubelaté naháče. Asi jim to nějak nesouhlasilo s představou slavného českého animovaného a kresleného filmu, ale ani nemrkli a pokračovali v prohlídce. Zvláštní je, že sousedi loutkaři takovéto houfování mimo dům nikterak nepěstovali. To spíše za pecí zvanou fázarna. Kolegialitou Bratři podvědomě čelí poněkud mašinózní interpretaci postupu tvorby i převládajícím nemravnostem normy. Naštěstí jsou ve studiu i zkušení režiséři a spolupracují výborní výtvarníci. V produkci zakázky vedené Zdeňkou Deitchovou a Alenou Stantejskou Zdeněk Miler pokračoval ve volné sérii krtků, "Krtek chemikem", "Krtek a muzika", "Krtek a zápalky" a sérií večerníčků „ O cvrčkovi“. Krtek byl vedením studia hýčkáán, byl vyráběn s účastí tehdy západoněmecké koprodukce. Zase ti Němci, tentokrát Bavoráci a jejich tvrdá měna, jenž byla pro Ústřední výbory manou nebeskou. Krtkové se tak trochu vymykali z linie studia. Legenda praví, že pan Miler měl volnou ruku jak ve volbě tématu, tak v délce termínu zpracování. Krtek byl pro německou koprodukci tak zajímavý, že si lidé v Mnichově rádi počkali norma sem, norma tam na další příběh tohoto nejznámějšího kresleného hrdiny Bratrů v triku. A krtkovská doživotní klauzule výroby platila i na jejich tvůrce. Filmy animovali ti nejzkušenější animátoři a leckdy již "krtčí" specialisté. Jarmila Heinzová, Růžena Brožková, Milan Klikar, a další momentálně volní režiséři, původem animátoři jako Josef Hekrdla, Jaroslav Doubrava, Zdeněk Smetana či Josef Kábrt. V průběhu času přistupovali i další animátoři Ladislav Kouba, Jana Frolíková, Milada Kačenová, Mirko Kačena. Byla by jich ještě dlouhá řada, nezapomeňme, že legendární Krteček tu je od roku 1958 až po 2002, neuvěřitelných čtyřicet čtyři let u filmu. A pan Miler měl konečně pokoj od bývalé angažovanosti a mohl se věnovat věci jemu nad jiné vlastní, filmům pro děti. A také sbírat plody své dlouhotrvající poctivé tvorby, všerůzná ocenění a ceny. Na filmových festivalech je Zdeněk Miler nejocěňovanějším režisérem a výtvarníkem studia a současně stejně "boduje" u filmových a televizních diváků, což už je zcela neobvyklé a pozoruhodné. Dalšími v pořadí ceněných jsou Jiří Brdečka a Václav Bedřich.

Vždy seriózní a vždy skvěle připravený Václav Mergl netradičně natočí seriály "Čtvernohé pohádky", "O panence Apolence", Bambulka a Bazilínek a " Dobré chutnaní Vaše lordstvo". Filmy pro děti nejsou totiž Merglova "parketa", lépe se cítí v surrealismu a černém humoru. Skvěle tak předvedl v "Laookonovi", "Homunkulovi", " Halo Alberte", nebo v vysoce oceňovaných papírkových "Krabech".

Všechny seriály jsou určeny Československé televizi, která je také dramaturgicky vede. V tvorbě studia převládá nad programem zakázka se všemi výhodami stálého přílivu témat a peněz, ale také z již zmiňovaným důrazem na množství a termín. Přesto některé z jmenovaných seriálů vykazují dodnes kvalitu, která opravňuje Večerníček k jejich stálému reprízování.

Jediný, kdo se této seriálmánii neúčastní, je Jiří Brdečka. S Vladimírem Kladivou točí "Metamorfea", antický příběh lásky Orfea a Euridiké. „Jak se moudrý Aristoteles stal ještě moudřejším“ je další antika a pak již následuje sociální bohemika. „Horníková růže“ s výtvarnicí Ludmilou Jiřincovou a „Píseň o harmonice“, možná úlitba výročí osvobození, ale co do formy jasný "brd'ous", jak byl familiérně svými vrstevníky přezděn. Pro ostatní byl s úctou Pan Brdečka, ač si toho nežádal, ale zřejmě mimo jiné zcela nezpochybnitelné výkony a postoje také právě proto.

I trio M+B+D se drží opodál a točí programy " Co kdyby", " Ze života ptáků", "Hugo a Bobo", "Cirkulace", "Nesmysl" a další, ale pak nakonec s elegancí sobě vlastní také „podlehli“ později oblíbeným seriálem „Mach a Šebestová“ s hvězdně provedeným komentářem Petrem Nárožným napsaným Milošem Macourkem. Seriál byl vlastně koprodukční, napůl televize a napůl studio, jakýsi polo-program. A tak byl i lépe zaplacen a méně televizní. Animátor a režisér Jaroslav Doubrava se tak definitivně upsal panům Adolfu Bornovi a Miloši Macourkovi. A nebyla to špatná "smlouva", pokračovali „Mindrákem“, "Imagem" a dalším seriálem o opičce Žofce. Trojice měla podobný názor na animovaný film a na způsob práce a i pro animátory a další navazující to byla příjemná a divákem oceněná práce. Jaroušek, podsaditý Moravák původem z Litovle byl klidný a laskavý režisér. Na sezeních MBD složila trojice technický scénář, který Áda (Adolf Born) vykreslil v typu. Jarda ve studiu vypracoval animační přípravu, zadal práci animátorům dle jejich naturelu a zkušenosti a sám také většinou o sobotách a nedělích animoval. Proběhly povětšinou poklidné, ale nikoli odbyté schvalovací švingle a film šel do koloru. V závěru se někdy režisérské trio sešlo v projekci a opět povětšinou a v dobrém rozmaru udělili imprimatur včetně dramaturga Jana Vodičky. Jaroušek si animátory sám vybíral a formou schvalování a připomínkování záběrů vlastně i školil. Fázaři ve skupině byli občasně vyzkoušeni v animaci a byl-li výsledek odpovídající režisérovi představě pokračovali často v animaci i na filmech mimo "Doubravovu partu". Vytvářel tak skupinu stejnorodých individualit prostoupenou duchem vytvářeného díla. Dohovory byly vedeny k věci při zachování nezpochybnitelné autority režiséra a atmosféra na pracovišti poklidná a ku podivu okolí i výkonná. (Je možné , že poněkud "jarouškuji" ale patřil jsem do této party a bylo to fajnové).

Jiří Šebestík, další Moravák tentokrát z Olomouce, hubený, lehce rozevlátý čahoun a dlouholetý vedoucí výroby byl jedním z těch, kteří s Jardou za války ve studiu začínali. Je tedy přirozené, že mu vytvořil podmínky vhodné k podobnému a ne zcela obvyklému způsobu práce. Jiří Šebestík řečený Jurin prošel všemi obdobími studia a vždy uspěl. S nadsázkou tak slušící animaci tvrdil, že je držitelem řádu kličkujícího zajíce. Ač rovnější mezi rovnými nikdy nikomu neublížil a naopak využívá své neuvěřitelné fotografické paměti a mimořádné orientace v poměrech filmu někdy i pomohl. Psal doporučující dopisy pro ten onen úřad o nepostradatelnosti toho onoho, žádonil o peníze, vymáhal nové stroje i zdroje. A znal svoji profesní míru, vždyť byl vedoucím neuvěřitelných padesát let a šedesát nejednoduchých let byl u filmu. Začínal v postavení konturisty, snad i koloroval, ale nikdy neanimoval a k animátorům, i těm mladším se snad i proto choval s respektem. Staral se o výrobní

pohodu, což ve všech dobách jeho šéfování nebylo věru jednoduché. Umělecky se projevoval v občasném účinkování zpěvem na studiových večírcích i ve filmu. Za mladých let prý zpíval bas ve sboru olomoucké opery a tak již poněkud později nazpíval například znětku Macha a Šebestové, ale také "naštěkal" jejich psíka Jonatána. Opiče Žofce zase zapěl závěrečnou píseň a v mnoha jiných filmech podobně. A také se mu hodily malé, ale přec honoráře, "pánské" peníze. Je třeba udržovat kontakty např. " U Jelínků", nebo ve Filmovém klubu paláce Adria. Fyzicky to nebylo obtížné, naštěstí jsou obě tyto instituce od sebe vzdáleny co by kamenem dohodil v Jugmanově ulici, ale lezlo to občasně do peněz a pak se manželkou nezdaněné honoráře šikly. Jiří Šebestík strávil ve studiu skoro celý život, ovdověl zde, jeho krásná prvá žena Jana byla střihačkou, i zestárl. Do studia docházel až do své smrti, i když posledních pár let už nebyl ve své kůži ani funkci. Ostatně i animátoři odcházeli tak říkajíc s tužkou v ruce a v pozhnaném věku. Zdá se, že dlouhověkost je zapříčiněna hravostí a hravost je podmínkou práce v animaci, což už se nezdá, ale je to málem povinnost. Hravost jistě byla i ona vlastnost, která přenesla Bratry přes toto normované a normalizační období a nakonec i připravila cesty k nástupu nové režisérské skupiny. Jarce Havettové, Igoru Ševčíkovi, Borisi Baromykinovi, Pavlu Koutskému, Michaele Pavlátové i domácím Nataše Boháčkové, Cilce Dvořákové nebo Lucii (Anně) Habartové.

Rozhovor s Vladimírem Janderou

Vladimír Jandera byl od roku 1956 až do roku 1994 mistrem barev studia Bratři v Triku. Náplní jeho práce byla vývoj a výroba speciálních barev určených ku kolorování figur animace na speciální fólii. Vytvořil standardní studiový vzorník barev i jednotlivé originální barvy dle přání výtvarníků použité na tisícovkách filmů vytvořených v uvedených letech.

Kdy jsi vstoupil do „služeb“ studia Bratři v Triku?

V roce 1956 jsem nastoupil na Barrandov do starých hal, kde v té době již nějaký čas sídlilo studio po přechodu ze Štěpánské ulice. Barvy zde vyráběl a míchal pan Jiří Veselý a já mu byl nejprve jaksi k ruce a pak jsem převzal jeho práci.

Jaký byl tvůj první dojem na novém pracovišti?

Kolektiv byl velmi příjemný podobající se spíše škole. Duch společného přátelství a často i legrace byl přirozený a všudypřítomný. Lidé byli zaujatí svou prací, která je zřetelně bavila.

Jak se ti jevil vztah mezi zaměstnanci?

Opět přátelství, někdy až důvěrné bylo převládajícím pocitem nově vstoupivšího nováčka. V prostorách studia vládla příjemná atmosféra i v období po nástupu nového režimu. Tak tomu bylo v roce mého nástupu, s doslechu vím, že v roce 1948 to bylo poněkud tvrdší, ale bez výraznějších problémů. Lidé se pospolu bavili o práci i

po práci. A nejen o práci, ale i například o sportu. Vyhlášené byly turnaje v ping pongu, nebo atletické olympiády. A to nebylo málo, vždyť jinde se lidé obávali čistek, hurá soudruhů, reforem a vůbec často velmi nepříjemných tlaků ze strany nově nastupující garnitury.

A jak to bylo mezi profesně nadřízenými a podřízenými?

Tvůrčí pracovníci počínaje režiséry a konče animátory byli jakousi elitou studia. Na pomezí mezi umělci a zpracovateli stáli fázaři. Za zpracovatele byli považováni koloristé, konturisté. Těm šéfoval proslulý Antonín Kadera. Velel 35 lidem a co zvládal s brilantní lehkostí sám, to po jeho odchodu s plným pracovním nasazením činili noví vedoucí, tentokrát dvě dámy. Jaksi mimo vše stáli malíři pozadí v čele s řemeslně úžasně erudovaným Rudolfem Holanem, kameramani, střihači. To byla jakási profesní hierarchie firmy, která ale nikterak nebránila již zmíněným zvyklostem chování pracovníků a externistů studia.

A jaké vztahy vládly mezi ekonomickými a řekněme uměleckými složkami?

Na rozdíl od pozdějších zvyklostí byl velmi neformální. Ve vedení byli lidé takřkajíc z branže, věci oddaní a často i aktivně vytvářející některé filmy. V produkci pracovali tři produkční a jim byl nadřízen vedoucí výroby Jiří Šebestík. Ten například rád vystupoval ve zvukové stránce filmu svým basovým zpěvem. Přístup ku všem byl volný, bez jakýkoliv ceremonií či obstrukcí. Po nástupu nových vedení studia v osmdesátých letech dosazených následkem politických tlaků se tento poměr změnil. Symbolem by se mohlo stát červené světlo nad dveřmi kanceláře vedoucího. Pokud zhaslo, pak byl vstup příchozího a předem ohlášeného návštěvníka povolen. Mám dokonce pocit, že velikost světla se měnila. Čím bylo světlo větší, tím osoba za ním skrytá byla osobnostně menší.

Jaké bylo výrobní zázemí studia?

Zázemí bylo dobré, studio prosperovalo, i když k tomu vždy potřebovalo nějaké finance od státu.

Jak vypadala spolupráce se zaměstnanci studia, v jaké atmosféře se ti pracovalo?

Atmosféra byla dobrá, přátelská. Nutno říci, že po celou moji 40letou kariéru jsem nezaznamenal naprosto žádný politický nátlak. Studio se k svým zaměstnancům chovalo seriózně. Ale v pozdějším se vztahy mezi zaměstnanci zvolna proměnily. Ještě stále se sdružovali i mimo podnik, ale přes tyto sedánky se na pracovišti chovali individuálněji. Při práci samotné se již počaly vytvářet skupiny. Původně celkový duch studia se vytrácel. Zvyšoval se důraz na produktivitu studia. Lidé pak byli jaksi více sami pro sebe, i když poctivost a serióznost stále trvala.

Jak se odrazila tato změna na kvalitativní a kvantitativní úrovni práce studia?

Produkce byla stále výkonnější, objem práce se zvyšoval, ale bez vlivu na kvalitu a uměleckou úroveň filmu.

Jak si potom vysvětluješ příčiny faktického ukončení práce studia?

V rozhodující době (1990) zaujalo vedení studia špatný postoj. Ti, co byli schopni něco ve věci učinit, byli pasivní, někdy i z důvodu mnohdy nutné angažovanosti v minulém režimu. Navíc studio bylo rozděleno na zakázku a program a usilování o nějaký přechod či změnu se tak tříštilo o lokální, někdy i osobní zájmy. Zaměstnanci rušili pracovní poměr a přecházeli do svobodného povolání. Nakonec nikdo nezískal nic a studio fakticky zaniklo.

Máš nějakou představu o možnosti obnovy postavení studiem cíleně pěstované české animace?

Vzhledem k tomu, že se vlivem počítačů podstatně změnil způsob tvorby animovaného filmu, je těžké se dohadovat, co by bylo, nebo nebylo. A co bude následovat. Dovolil bych si uvést jakýsi příklad.

Kdysi jsme s jedním spolupracovníkem dostali za úkol obstarat malé skleněné misky na barvy. Navštívili jsme pár skláren a v jedné z nich jsme mimo jiné promluvili i s jedním starým sklářem již v té době na penzi. Ten nám řekl větu, kterou považuji za vhodnou teď použít. Zněla: „Jó pánové, od doby, co po revoluci museli odejít staří Němci, skláři a hlavně malíři skla a porcelánu, už to nikdy nebylo a nebude jako dřív!“

Myslíš si, že by se měl stát angažovat ve vytvoření nových studií, nebo například po kanadském vzoru center animace?

Pokud by se zájem státu projevil v oblasti financování a podpory filmu, pak by adekvátní díl měl jít i na podporu filmu animovaného. Zatím je to spíše otázka zájmu televize. Proto se mi otázka přímé podpory animovaného filmu jeví spíše jako sci-fi.

Bratři, normalizátoři a normy.

Nemohu tvrdit, zda šlo o záměr, nebo jen kouzlo nechtěného. Myslím, že prvotním popudem mzdové reformy(1983) byla snaha o zjednodušení vedení podniku, jehož základnímu poslání šéfové nerozuměli, nebo mu sic rozuměli, ale až tolik je nezajímalo. Mám na mysli uměleckou a výchovnou a nakonec i zábavnou roli animovaného filmu spojenou s kvalitním obrazem a zvukem. Prvou pravděpodobnou možností by mohl být prostinký cíl zvýšení produkce. Zvýšená produkce se rovná zvýšená prémie a zvýšená pochvala vyššího vedení. Nepravděpodobný, druhý, ale také možný a je dobrý úmysl, snaha ocenit angažovanou profesionalitu oproti pouhé účasti na pracovišti. Třetím mohla být snaha o využití tak zvaných mrtvých časů pracovního procesu, popřípadě jejich likvidace.

V dalším textu se pokusím o vysvětlení poněkud pejorativního adjektiva nepravděpodobný. Možná šéfové chtěli jen předejít zákonitým potížím vedení společnosti jejíž hlavní náplní je tvůrčí činnost v kolektivu. Ale ne každý, kdo hledí "pánu bohu" do oken, nepracuje. Ne každý, který s někým mluví, musí nutně drbat, ba dokonce pomlouvat nebo nedejbože kritizovat. Ne každý, kdo momentálně nekreslí, ubírá z rozpočtu filmu vzácné peníze, možná i hledá způsob, jak je šetřit. Dokonce po práci v dvorní animátorské hospodě "Na Plzeňce" nemusí nutně ten onen mužský mluvit o fotbale, nebo o děvčatech. Často je angažovaný až moc! Buď jak buď důvěra tehdejšího vyššího vedení ve své podřízené nebyla příliš na výši. Jinou možností reformy představuje potíž v oboru tvorby, které neznalý řešit nemůže, ale dají se převést na tvůrčího pracovníka, dramaturga, nebo režiséra filmu. Mohly by vznikat i v oboru ideově politickém a to je neskonale horší, kdy je ovšem samotní vedoucí poučeně řešit mohli. Ale už jen jejich vznik znamenalo mít jakýsi škraloup ve vlastních kádrových materiálech tam kdesi nahoře. Poznámka na okraj : kádr se rovná pracovník, hlavně jeho politický profil, kádrovák je obávaný a politicky kovaný referent v postavení náměstka ředitele, hodnotitel a tvůrce profilů, pán nad kádry - pracovníky. Dnes je nazýván personálním managerem, někdy ještě lépe managerem lidského zdroje. Tak i tak je to úžasné! A následně, i když "graduované" řešení kádrového propletence by nesvědčilo o dobré práci vedoucího pracovníka státní filmové instituce.

Vedení zřejmě usoudilo, že potíže nastávají je-li na ně čas. Nejlepším lékem na soudruhy předpokládané případné potíže je odebrání času ku jinému, v jejich očích předpokládaně závadnému přemýšlení, zvýšením objemu požadovaného pracovního výkonu.

Kdo si hraje, nezlobí, je třeba změnit na kdo má hodně práce, nemá roupy.

V prvním je tedy třeba zvýšit požadovaný a hlavně vykonaný objem práce. Tento úkol vyřešili soudruzi vypracováním nového mzdového řádu. Malý základní plat, tak malý, aby bylo vyloučeno jeho zneužití i při minimální životní spotřebě pracovníka a nasazení úkolových tarifů, které budou podstatnou složkou mzdy. Například fázař dostane 780 Kč základu a 35 - 40 Kč za zpracovaný metr filmu, řeč je o roku 1985. Jednotkou výkonu se tedy stal metr zpracovaného filmového pásu. Kdo chce slušně žít, musí dlouho a rychle kreslit. Takto bude kreslíř, tedy nejenom fázař sám sebe svými potřebami regulovat a na nějaké neřkuli závadné diskuse a hračky a experimenty, které stejně nikam nevedou, mu nezbude čas.

Druhá možnost nutnosti reformy se jeví jako poněkud zmatená. Pracovní angažovanost je v tvůrčím postupu tvorby animovaného filmu nezbytnou součástí

práce. Podržtaška to má v animovaném filmu těžké. Zde není možno kdesi postávat, něco podávat, třeba kafe a nebo jen jaksi přísluhovat, popřípadě přizvukovat. Dílo fyzicky vytváří konkrétní lidé, kteří každou kresbu doslova podepisují a tím myslím skutečný podpis, nebo smluvenou šifru a nesou za ní odpovědnost. Jak uměleckou tak i technickou, chcete-li řemeslnou. Je to jejich kousek, kus díla v díle. Jakým způsobem tak činí je jejich osobním vkladem dílu a lze jej jen těžko technicky měřit. Opět na okraj. V minulém čase studia byl vedoucím provozu na Florenci i člověk, který měřil délku nakreslené čáry typografickým kolečkem určeném ku měření vzdálenosti na mapách. Kdo za měsíc nakreslil větší délku, třeba kilometr čáry vytvářející animované figury, byl samozřejmě výkonnějším pracovníkem oproti onomu s délkou čáry kratší. Ale ani takto absurdně se nedopídil požadovaného kritéria spravedlivého hodnocení výkonnosti kreslíře. Jeden nakreslí málo a vše sedí a hraje, druhý hodně a vyjde z něj jen opis pohybu s minimem charakteru, myšleno charakteru hry. Kvalita animace se měří režisérem potažmo divákem a nebylo a pokud vím, doposud není na to kolečko. Leda snad to ono, co bývá v normovačské hlavě navíc. To jsou věci na šéfovské peci, že!

Pro třetí důvod reformy by svědčilo stálé aktuální zaklínadlo produktivity práce spojené s obavou o vlastní postavení reformátora v kádrové struktuře normalizované společnosti. Snaha neztratit tak těžce vydobyté výsadní postavení, jímž vedoucí funkce v elitním "klubu filmu", i když jen krátkého, jistě byla. Nevypadnout z tehdejší nomenklatury bylo jistě obtížným úkolem a mnoho dalších usilovalo o vaše rozuměj jejich postavení. I do animovaného filmu pronikaly svazácké kádry SSM, přátelé přátel, příbuzní, atd. Naštěstí v neštěstí převážně do horních pater podniku. Tito lidé se o film nezajímali, kreslenému filmu říkali **animáč** a kreslíři pro ně byli poněkud záhadnými, lehce infantilními postavami - **animáky**.

Ať již pohnutkou reformy bylo cokoli, nebo jen kombinace prvních dvou bodů, výsledek se dostavil. Lidé se stáhli do svých ateliérů, nebo do svých domovů a kreslili více a bratřili se méně. Vytvořili si i legendu o dračí žíle táhnoucí se pod novými ateliery, která jim vadí v soustředěném výkonu. I když je to podivné, pokojovým kytkám se tam dařilo výborně a rostlo a kvetlo, co mělo hlínu. Možná na onom místě měl stát skleník a ne výrobní animovaného filmu.

Pracovali tedy doma i když těm, kteří pravidelně docházeli na pracoviště, bylo sdělováno, že jsou zaměstnanci a pokud si chtějí kdesi cosi kutit, ať odejdou na volnou nohu. Někteří by se možná i rádi vyvázali z pracovního poměru, ale animátor neměl svou vysokou ba dokonce ani střední uměleckou školu, a tak by se bez kulatého razítka oficiálního umělce stal příživníkem socialistické společnosti, potažmo zločincem. Oněm, kteří pracovali doma a tlačila je ona dračí žíla tedy nezbylo, než se občas na pracovišti ukázat, odevzdat patřičný díl díla a po vyfasované nové práci zase zmizet. Noví kreslíři koukali na ty docházející dosti překvapeně. Někdy je neznali ani jménem a přesto pracovali na jejich záběrech například profázováním pohybu. Vytvářeli plynulý pohyb na základě přiložených škál a skic a s autorem záběru, animátorem se tak nanejvýš pozdravili. Občas některý autor chyběl u schvalovacích švinglů a tak ani vlastně netušil, co režisér v dané chvíli a v hře požaduje. Strihačka a vedoucí kresby připomínky zapsaly do průvodního listu záběru, režisér odešel po svém a animátor při příští návštěvě záběr upravil dle popisku. O práci se nevedly žádné dlouhé hovory.

Samotní kreslíři dlouho žádali o pravidelnou zahajovací schůzku nového projektu s přítomností režiséra, dramaturga a výtvarníka. Chtěli slyšet a vidět, co má dílo

obnášet, jaký styl animace je žádoucí a vhodný jak pro scénář, tak pro výtvarno filmu. Zajímal je způsob kresby a technika provedení. Dramaturg by mohl vysvětlit postavení filmu v linii studia a předpokládané požadavky cíleného diváka. Produkční filmu by sdělil termíny dokončení jednotlivých operací, obtížnostní zařazení a přidělený peníz. Ale nikdy se kreslířům této sešlosti v úvodu práce na filmu v plné šíři nedostalo. Nač také, je třeba kreslit a ne debatovat.

Zde započal sestup a budoucí zánik studia. Ještě vznikaly dobré filmy a seriály, ale těch opravdu dobrých bylo poněkud méně. Ty dobré žily z oné zbytkové energie, z dobrých starých návyků a samozřejmě i z profesionální cti. První zakladatelé byli v nejlepších letech a nejvyšších zkušenostech a noví lidé byli plni zvědavosti a někdy i zvidavosti, ale mám pocit, že onen prvý žár již poněkud ochladl a počínala vystrkovat rohy rutina. Byly vytvořeny systémy práce do té doby neznámé. Televizní a filmová animace, nebo chcete-li zakázková a programová animace.

Televizní v maximálně oprostěné formě animace se značným nasazením animačních a kamerových triků a s krátkými záběry filmu. Vymýšlely se standardní začátky filmu, jakési znělky, které zahajovaly nebo ukončovaly každý díl a byly totožné po celý seriál. Někteří animátoři archivovali klíčové fáze schválených akcí a znovu je nasazovali v jiných záběrech filmu nebo dalším dílu seriálového pokračování. Vznikl tak sic požadovaný jednotný výraz animace po celý seriál, ale také slavil vzestup jistý šablonovitý obraz pohybu. Fázař prokreslil animátorem nově zkombinovanou sestavu klíčů a nový záběr byl na světě. Uspornou animaci někdy vyvažoval dobrý výsledek práce výtvarníka nebo komentář, který animaci dobře vedl a podporoval. Jindy dobrý scénář, nebo muzika. Nehodnotím, zda to bylo dobře, či ne, k tomu je povolána filmová kritika, ale myslím, že tento postup práce zhruba, i když nikoli obecně popisuje termín televizní animace uplatňovaný při výrobě Večerníčků. A opět nikoli všech, ale v převaze objemu výroby ano. U některých projektů byla tato stylizovaná animace požadována jako vhodný styl pohybu figur podporující například grotesknost akce, v jiném případě sdělnost hry pro malého diváka. Někteří animátoři a režiséři přešli na ploškovou technologii animace. Ta nabízí mimo jinými klady například větší volnost kresby a koloru výtvarníkem zpracovávaného tématu. Také a zřejmě hlavně i rychlejší a lacinější zpracování dané látky i při podobně finančně zajištěné výrobě kreslené animace. Potíž ovšem nastává při nepřesném časování. Je-li k dispozici málo kreseb, nebo poloh je každá chyba animace i laikovi dobře patrná.

Zakázka počala převládat svým objemem v plánech studia, samozřejmě díl programu byl o to menší. Zakázka je finanční přínos a program to je drahá sláva, div ne ztráta. Programová, tedy filmová animace se dělala solidně, jaksi postaru. Jednak nebylo co sjednocovat, neboť program byl povětšinou solitérní film do kina, kde sloužil jako před-film před hlavním filmem, nebo na specializovaný festival, kde mimo tvůrce také reprezentoval značku a socialistickou kulturu. Pracovalo se v rozmanitější formě tak říkajíc na tělo filmu, akce se dohrávala a tempo filmu v takové míře nepoháněl střih, ale rytmus animací. Animace typu jak nahoru tak dolů, mrkání a dlouhé smyčky se nepřijímala, a tak se kreslilo povětšinou v originálu a v kresbě minimálně v rytmu rukopisu výtvarníka.

Vratislav Hlavatý, standardní výtvarník animovaných filmů a ilustrátor šel tak daleko, že kontroloval přesnost výtvarného projevu i na mezifázích animace a vždy spustil rámus, pokud nebylo vše v pořádku. A asi to bylo dobře, pak se i fázař naučil cítit výtvarnou stránku filmu a byl tak hlouběji zatažen do party společné tvorby.

I když pan Hlavatý byl poněkud extrém, mimo jiné nezdolný letec a havarista na všem, co bylo určeno k pohybu ve vzduchu. Průkopník rogalu a horkovzdušných balonů. Také byl platinovou hlavou a nebyl to jediný kus kovu v jeho sportovním těle. Někdy to poněkud nevyšlo s přistáváním tak jak chtěl, ale to neznamená, že byl mimo dráhu i ve své práci, byl jen důsledný a ku své a naší práci poctivý.

Nakonec se práce v programu jevila jako zajímavější, pestřejší i když složitější a náročná. Stálá změna, stále nové úkoly a někdy i legrace a úspěch. To ale neznamená, že kreslíři programu měli jiný způsob odměňování. Měli jen o pět, či deset korun více na jeden metr zpracované myšlenkové suroviny.

I když se kreslíři občasně prohazovali jak v programu, tak v zakázce, přesto převážně pracovali buď v jednom nebo v druhém. Tak se vytvořily dvě skupiny z původně jedné celistvé. Další dělení party připadá na ony domácí a tovární pracovníky. A ještě další na horní a dolní. Možná nechtěné, ale stále platné „rozděl a panuj“.

Kreslíři tento model vedení podvědomě cítili a opětné spojování provozovali na občasných večírcích. Zde padaly přehradky mezi starými již zasloužilými a mladými adepty animace, vedly se řeči o minulém i budoucím i také se zjišťovalo že ten onen bručoun není zase až tak hroznej, nebo jiná baba princmetálová je docela normální mamina. Režiséři se bavili s fázáři a kameramanky s koloristy například. Jarda Forman, dlouholetý kameraman vzal na sebe práci barmana a byl-li v této funkci úspěšný tak posléze samaritána i sanitáře, zvukaři z pražské jazzové Reduty pouštěli vybranou hudbu a rozsvícený parník si to houpavě šinul temnou řekou až k Modřanům a zpět. Horní šéfové se těchto sešlostí neúčastnili a proč také?

Ale pouhé večírky i když se snahou o restauraci původních poměrů nestačily. Sic přispívaly ku lepšímu porozumění mezi lidmi ve studiu, ale po pracovní stránce byla úkolovaná koruna silnější.

Standardně celistvé týmy prvokresby byly výjimkou v obou skupinách. V programu udržoval takový tým režisér a animátor a režisér Jaroslav Doubrava, podobně v zakázce, kde tak pracoval Václav Bedřich. Ale ani jeden z nich neměl tolik projektů aby mohl pracovat v kontinuitě a tak vytvořit jaksi studio v studiu se všemi důsledky práce v tomto tvaru. A tak animátoři a fázáři byli nuceni být poněkud v luftě, i když v zaměstnání.

Převážně byli nuceni pracovat pro obživu, pro množství, pro výkon v nepsané normě jedné minuty zpracovaného filmu měsíčně ku jednomu animátorovi. (asi 28 metrů filmu x 53 filmových políček). Ve zbytku stále ještě do práce vkládali svůj talent a nápady a do soužití legraci, ale jinak se vše muselo dít fofrem, nebo jaksi za svoje. A rychlost není zrovna přítelem kvality. První uspěchaný nápad oproti rčení často nebývá ten nejlepší. Drobná chyba se začínala omlouvat větou: „Ono se to ztratí, toho si divák nevšimne.“ A tak se neopravovala. Troufám si tvrdit, že tato nebezpečná tendence je začátkem konce. Následně si divák nevšimne úvodních záběrů, není ještě soustředěn, pak si nevšimne chyb v točení a myslím, že v důsledku si pak nevšimne ani slabšího dílu seriálu. Za malou chvíli si pak nevšimne, že zatra rychle zmizelo celé jedno studio kresleného filmu.

Seznam programových filmů, dokončení.

1959

Bombománie, B. Pojar
Modrý kocourek, V. Lehký
O místo na slunci, F. Vystrčil
Pozor, J. Brdečka
Psí pohádka, E. Hofman
Sláva, B. Pojar
Tři muži, V. Lehký
Tucet mých tatínků, E. Hofman
Kotě, J. Kalista, M. Makovec
Bijka Kompromisní, E. Hofman
Čarovné lyže, J. Kluge
Jak zařídit byt, B. Pojar
Lev a písnička, B. Pojar
Madlenka a cirkusáci, V. Bedřich
Madlenčino záchránění, V. Bedřich
Madlenka a uličník, V. Bedřich
Šťastný lev, V. Bedřich
Pan Sluníčko, V. Bedřich
Fifi, V. Bedřich
Můj miláček Klementýna, J. Brdečka
Princezna, V. Bedřich
Zamračený princ, V. Bedřich
Nedělní oběd, V. Bedřich
Evička a Monoklíček, V. Bedřich

1960

Jak se chtěl zajíček klouzat, J. Kábrt
Jak sluníčko vrátilo štěňátku vodu, Z. Miler
Jak dostalo štěňátko chuť na med, Z. Miler
Jak chtělo štěňátko malé pejsky, Z. Miler
Naše Karkulka, J. Brdečka
O dvanácti měsíčkách, E. Hofman
Parazit, V. Lehký
Stín, V. Lehký
Červená Aerovka, E. Hofman
Prak a drač, Š. Topalnikov
Pštros, B. Šrámek
Samson a Dalila, V. Bedřich
Anatol, V. Bedřich
Mikromakrokosmos, L. Čapek
Kočka a pes, V. Bedřich
Kid, V. Bedřich
Munro, G. Deitch
Toník a stín, V. Lehký

1961

Člověk je tvor společenský, J. Kábrt, J. Brdečka
Člověk pod vodou, L. Čapek

Lidé bděte, E. Hofman
O nejbohatším vrabci na světě, Z. Miler
Pošťácká pohádka, E. Hofman
Závada není na vašem přijímači, J. Brdečka
Železný klobouk, J. Kábrt
Hrnec nafoukanec, E. Hofman
Kurs pro muže, V. Lehký
Železný klobouk, J. Kábrt
Bomba, G. Deitch

1962

Bububu, V. Bedřich
Třiatřicet dědečků, V. Bedřich
Jediná radost, Z. Smetana
Modré z nebe pro Evičku, E. Hofman
Rozum a cit, J. Brdečka
Šroubkova dobrodružství, F. Vystrčil
Tři muži na rybách, V. Lehký
Zuzanka se učí psát, V. Lehký
Blecha, B. Šrámek
Kurs pro ženy, V. Lehký

1963

Doktorská pohádka, E. Hofman
Historie manželství, J. Kábrt
Tak na to?, J. Brdečka
Krtek a autíčko, Z. Miler
Poslední výstřel, V. Bedřich
Romaneto, Z. Smetana
Rudá stopa, Z. Miler
Špatně namalovaná slepice, J. Brdečka
Tři muži, muzikanti, V. Lehký
Až já budu velký, V. Bedřich
Chlapíci, V. Bedřich
Jak křeček snědl dědu Mráze, V. Bedřich
Pierot a můza, J. Mimra
Láhev a svět, Z. Smetana

1964

Brejle, Z. Smetana
Deštník, Z. Smetana
Duo, V. Lehký
Halali, Z. Smetana
Hra o naftu, L. Čapek
Kamenáč Bill a drzí zajíci, V. Bedřich
Krvelačné šelmy, Z. Smetana
Láhev a svět, Z. Smetana
Loupežnická pohádka, E. Hofman
Manželské etudy, J. Kábrt
Senzace - atrakce - panoptikum, V. Lehký
Schody, E. Hofman

Slon, J. Kábrt
Slowce M, J. Brdečka
Smích, J. Kábrt
Start, F. Vystrčil
Věvec, Z. Smetana
V pravé poledne, Z. Smetana
Být či nebýt, P. Hobl
Neposlušná písmenka, B. Šrámek

1965

Až najdu růži, L. Čapek
Čtyřlístek, Z. Smetana
Dezertér, J. Brdečka
Dvojník, V. Bedřich
Krtek a raketa, Z. Miler
O čtveračce a trojúhelníčkovi, Z. Miler
O dveřích, V. Lehký
Ptáci Koháci, V. Lehký
Sysifos, J. Kábrt
Trio – O dveřích, E. Hofman
Apríl, J. Merglová
Kouzelník, I. Renč, P. Hobl
Číslice, P. procházka
Čtverec, F. Vystrčil
Kyvadlo, P. Fala
Malý osud, J. Jirásek

1966

Blaho lásky, J. Brdečka
Do lesíčka na čekanou, J. Brdečka
Chlupatý ptáček, V. Lehký
Jonáš a velryba, V. Bedřich
O ničem, P. Hobl
Podvedený Pantalone, L. Čapek
Proč se usmíváš Mono Liso, J. Brdečka
Utrpení pana Tenkráta, J. Kábrt
Voda čerstvosti, Z. Smetana
Genesis, J. Merglová
Jak se slon bál očkování, J. Možíš
Nedokončený příběh, Hobl, B. Šrámek
Rekův román, J. Kluge

1967

Lup, P. Procházka
Poklad pana Arna, V. Bedřich
Problematorium, Z. Smetana
Přírodopis v cylindru, B. Mojžíšová
Rohatá princezna, V. Bedřich
Ryba, V. Lehký
Sametka, Z. Miler
Slavík a růže, J. Kábrt

Symbióza, Z. Smetana

1968

Až do nebe, G. Deitch

Budiž světlo, G. Deitch

Historie blechatého psa, Kudrnáčová

Kosmodrom r., 1999, F. Vystrčil

Krtek a tranzistor, Z. Miler

Krtek a zelená hvězda, Z. Miler

Lukostřelci, Z. Smetana

Moc osudu, J. Brdečka

Pohlednice z Prahy, Pino Zajc

Pomsta, J. Brdečka

Vynálezy a pokroky, G. Deitch

Nehvízdat, prosím, I. Urban

1969

Balíčky, V. Bedřich

Bubeník Béla, G. Deitch

Krtek a žvýkačka, Z. Miler

Krtek zahradníkem, Z. Miler

Krtek a zelená hvězda, Z. Miler

Krtek v ZOO, Z. Miler

Metamorfeus, J. Brdečka

Nehoupat, B. Mojžíšová

Obři, G. Deitch

Rozmary lásky, J. Kábrt

Šťastné sovy, G. Deitch

Smrtící vůně, V. Bedřich

Nehoupat, B. Mojžíšová

Historiky pana Koumala – Sebevrah, G. Deitch

Být, či nebýt, G. Deitch

Sbohem město, G. Deitch

Chaty, G. Deitch

1970

Hrom do trumpety, V. Lehký

Jak se moudrý Aristoteles stal ještě moudřejším, J. Brdečka

Krtek a ježek, Z. Miler

Krtek a lízátko, Z. Miler

Krtek a televizor, Z. Miler

Leopold, G. Deitch

Medicína, B. Mojžíšová

Historiky pana Koumala - Nehas, co tě nepálí, G. Deitch

Za novými pevninami, G. Deitch

Horší a lepší já, G. Deitch

Nůžky, F. Vystrčil

Osudy malého námořníka, J. Patočka, B. Šrámek

Nedokončený víkend, V. Bedřich

Pokažená svatba, V. Bedřich

1971

Dorotka a drak, B. Mojžíšová
Dorotka a pštros, B. Mojžíšová
Dorotka a straka, B. Mojžíšová
Hloupá žába, G. Deitch
Jsouc na řece rybář jeden, J. Brdečka
Julie a Romeo, Z. Smetana
Kamenáč Bill a ohromní moskyti, V. Bedřich
Krtek a růžové paraplíčko, Z. Miler
Vysněný svět, G. Deitch
Utopená ponorka, V. Bedřich
Stará panna,

1972

Co kdyby? A. Born, J. Dobrava, M. Macourek (B-D-M)
Dorotka a zpěvák, B. Mojžíšová
Kamenáč Bill a jeho přepevné laso, V. Bedřich
Krtek malířem, Z. Miler
Půlnoční dezertéři, Z. Smetana
Tři loupežníci, G. Deitch
Vejce, F. Vystrčil
Změny- změny, G. Deitch
Očistná lázeň, V. Bedřich
Parohy, J. Kluge

1973

Amoroso funerále, Z. Smetana
Automatik, V. Bedřich
Citáty, F. Vystrčil
Divoká planeta, R. Kalous, J. Kábrt
Malý blesk, B. Mojžíšová
Tvář, J. Brdečka
Ušatá Cecilie, P. Řezníčková
Vodnická pohádka, E. Hofman
Ze života ptáků, B-D-M
Poklad v pyramidě, V. Bedřich
Požár v Kocourkově, V. Bedřich
Smolíček, J. Brdečka
Prach a broky, J. Kluge

1974

Krtek a zápalky, Z. Miler
Krtek a muzika, Z. Miler
Krtek chemikem, Z. Miler
Krtek a telefon, Z. Miler
Autokonina, J. Cita
Dorotka a papoušek, B. Mojžíšová
Horníková růže, J. Brdečka
Jak pan Čárka a pan Tečka trápili se do kolečka, Z. Smetana
Koláčový kombajn, V. Lehký
Nesmysl, B-D-M

O kocouru Mňoukovi, B. Mojžíšová
Pastýřské muzicírování, L. Naibauerová
Píseň o harmonice, J. Brdečka
Pivo přes ulici, V. Bedřich
Pohádka - pohádka, G. Deitch
Říkejme si říkadla, Z. Smetana
Venceremos, Z. Smetana
Čára a já, Z. Smetana

1975

Co jsem prince neřekla, J. Brdečka
Dobré jitro, V. Bedřich
Dorotka a hodiny, B. Mojžíšová
Hugo a Bobo, B-D-M
Jak byla velryba nemocná, M. Satrapová
Na věčnou památku, D, Doubková
Pro nemoc zavřeno, J. Brdečka
Vandaloviny, J. Cita
Jak se Herodes uzdravil, J. Kluge
Mikeš Hrdina, J. Kluge
O té veliké mlze, B. Pojar
... A rudý prapor zavlaje, Z. Smetana, S. Remeš

1976

Cirkulace, B-D-M
Děkujeme panové, V. Bedřich
Dorotka a plamínek, B. Mojžíšová
Dvojí život Josefa Hlinomaze, J. Brdečka
Kaštanka, V. Bedřich
Malý tygr, B. Šrámek
Mokrý pohádka, B. Mojžíšová
O utrženém sluchátku, B-D-M
Bajka ze života zvířat a lidí, Z. Smetana
Barevné království, M. Satrapová
Jezdci z Apokalypsy, J. Kábrt
Krabi, V. Mergl
O listonoši, který nechtěl chodit, J. Ungrád
O parádivé Sally, D. Doubková
Vrabčí starosti, B. Šejda
Uloupený obraz, V. Bedřich

1977

Co jsme udělali slepicím, V. Bedřich
Člověk neandrtálský, B-D-M
Dorotka a Hvězda, B. Mojžíšová
Nepřemožitelný nápis, Z. Smetana
O mistra basy, Z. Smetana
Romance Helgolandská, Z. Miler
Strašidlo ve škole, L. Grunt
Školní výlet, B-D-M
Řezbář, krejčí a muzikant, G. Seko

Siesta, I. Ševčík
Strašení čmeláků, Z. Smetana
Buben, K. Klugeová
Já světa střed, S. Remes
Ostrov pro 6000 budíků, P. Sís
Perníkový dědek, D. Doubková
Proč jsou na obloze draci?, M. Satrapová

1978

Cvrček a housličky, Z. Miler
Cvrček a pavouk, Z. Miler
Cvrček a stroj, Z. Miler
Dorotka a abeceda, B. Mojžíšová
Hokej je hra, J. Hekrdla
Kropáček má angínu, B-D-M
Lááááska, J. Brdečka
Stavitelé pyramid, Z. Smetana
Stop, V. Lehký
Zoologická zahrada, B-D-M
Expozice, Z. Smetana
Kolo, B. Baromykin
Svatební košile, J. Kábrt
Všehochlup, Z. Smetana
Vztahy, I. Ševčík
Čtyřikrát do černého, B. Šejda
Našeptávači, I. Novák

1979

Aby bylo jasno, Z. Smetana
Cvrček a Basa, Z. Miler
Cvrček a bombardón, Z. Miler
Cvrček a pila, Z. Miler
Cvrček a slepice, Z. Miler
Hřebík, M. Klikar
Konec krychle, Z. Smetana
Muž, který dokázal létat. V. Bedřich
Piráti, B-D-M
Přírodní zákony, B-D-M
Hlavy, P.Sís
O kolečko víc, J. Kábrt
Pohádka o Sněhulence, J. Tyller
Ráno po flámu, I. Ševčík
Sbohem Ofílie, D. Doubková
Supermyš, J. Váňa

1980

Balvánky, V. Lehký
Konzerva, Z. Smetana
Křeslo, B. Šejda
Policejní pes, B-D-M
Třináctá komnata prince Měděnce, J. Brdečka

Vzorné strašidlo, B-D-M
O statečné princezně, J. Kluge
O židli, J. Prášil
Akce, I. Ševčík
Čarovná rybí kostička, M. Satrapová
Drátovat, Flikovat, Z. Smetana
Proč se lidé bojí zajíců, J. Tyller

1981

Sredni Vaštar, V. Bedřich
Oběť pro kamaráda, B-D-M
Sen na křídlech smrti. O. Haberle
Zpráva o stavu civilizace, J. Hekrdla
Jak postavit sněhuláka, J. Ungrád
Ze života klavíru, J. Mimra
Anděl strážný, L. Čihařová
Květy, M. Kačena
Jak si poradit s volným časem, J. Tyller
Houslový koncert, P. Koutský
Trojfórum, P. Koutský
O bílé princezně, V. Bedřich
Královna Koloběžka I, D. Doubková
naplněná touha, B. Dvořák
Mindrák, B-D-M

1982

Caprichos, P. Hobl
Kontakt no 1, O. Haberle
Oči, F. Skála
Krtek ve městě, Z. Miler
Hráči, P. Sís, J. Halas
Fair-play, E. Hofman
Pán tvorstva, B-D-M
O Měsíčníkovi, G. Deitch
Procházka pana Pipa, B. Dvořák
Mrňous a čarodějnice, G. Deitch
Nesplnitelný sen, D. Doubková
Ex libris, G. Seko
Karty, J. Mimra

1983

Black and White, V. Bedřich
Servis, B-D-M
Navštivte Prahu, P. Koutský
Autodeformace, F. Vystrčil
Pusinka, G. Seko
Setkání třetího druhu, M. Peer
Nocturno, J. Mimra
Ante portas, M. Kačena
Zpráva o medvědech, R. Brožková
Olympijský oheň, J. Hekrdla

Malá čarodějnice, Z. Smetana
Mistr myš, J. Váňa

1984

Homunkulus, V. Mergl
Omalovánky, B. Baromykin
Poslední kráva, D. Doubková
Shoe-show, G. Seko
Ano, G. Seko
Proč moskyt bzučí do lidských duší, G. Deitch
Laterna musica, P. Koutský
Hra, J. Ungrád
O princezně, která všechno viděla, J. Krofta
Příběh o Vladislavovi a věrné Elišce, L. Čihařová
Katastrofy, P. Koutský
Imago, B-D-M
Krtek ve snu, Z. Miler

1985

Bartakiáda, O. Habrle
Děvčátko se sirkami, M. Kačena
Jam session, J. Hekrdla
Dilema, P. Koutský
Odyssey, J. Tyller
Sněžný muž, J. Fundová
O Matyldě s náhradní hlavou, B-D-M
Mach a Šebestová k tabuli, B-D-M
Lovec, I. Ševčík
Čardášová Julie, G. Seko
Pohádky pod sněhem, Z. Smetana
Malá myší past, M. Peer
Polibky pana Pipa, B. Dvořák
Do toho, do toho I. B. Dvořák

1986

Restaurant, J. Havettová
Sonda, I. Ševčík, M. Peer
Plátek, I. Ševčík
Pohádková planeta, L. Čihařová
No, pane Kaktus, G. Seko
Curiculum vitae, P. Koutský
Mikrob, V. Mergl
Daidalos, J. Pecha, M. Švec
Nechtěl jsem zabíjet ptáky, J. Tyller
Neolit, I. Hejcman
Velká sýrová loupež, V. Bedřich
Jak Žofka pořádala maškarní bál, B-D-M
Jak Žofka pořádala slavnostní představení, B-D-M
Jak Žofka pořádala sportovní den, B-D-M

1987

Animato, B. Baromykin
Bezelstné hry, I. Ševčík
Jak se Žofka postarala o mravní převýchovu, B-D-M
Jak Žofka překazila školení, B-D-M
Jak Žofka umožnila panu Mrožovi cestu na sever, B-D-M
Jak Žofka zachránila pana Levharta, B-D-M
Jak Žofka zavedla všeobecné ochranné zbarvení, B-D-M
Krtek a medicína, Z. Miler
Láska na první pohled, P. Koutský
Noční kuchyně, G. Deitch

1988

Další prosím, V. Švec
Hypotéza, B. Baromykin
Chléb a hry, S. Dukov
Já a Můňa, J. Platz
Krtek, filmová hvězda, Z. Miler
Křížovka, M. Pavlátová
O hrnci, který rád vařil rajskou omáčku, N. Boháčková
Sestřeničky, V. Mergl
Shakespeare 2000, D. Doubková
Tak pravil havran, M. Pospíšil
Úděl, J. Havettová
Nenápadně, V. Švec
Radostná událost, V. Švec
Znělka Anifilm, S. Látal
Jak Žofka odhalila zloděje, B-D-M
Jak se Žofka postarala o svatbu, B-D-M
Jak Žofka překazila chuligánům spády, B-D-M
Zvěřinec, C. Dvořáková

1989

Císařovy nové šaty, G. Deitch
O chlapečkovi, který se stal kredencí, B-D-M
O kočičce, myšičce a červené slepičce, B-D-M
Jak se Žofka stala ředitelkou ZOO. B-D-M
Jak se Žofka dopustila osudové chyby, B-D-M
O kropenaté slepičce, C. Dvořáková
Portrét, P. Koutský
Profesionál, J. Plass
Rézi a Brok 1, L. Stutzner
Rézi a Brok 3, H. Weimer
Rézi a Brok 4, L. Stutzner
Rézi a Brok 7, H. Weimer
Svatba prasátek, G. Deitch
Pracovní návštěva, V. Švec
Neodkladná záležitost, V. Švec
V neděli otevřeno, J.A. García

1990

Civilizace, Kolo, F. Pytter
Malířství, F. Pytter
Móda, R. Lepiora
Nafta, A. Flettner
Obilí, J. Byrdy
Dobroděj, J. Blagojevová
Haló Alberte, V. Mergl
Lukostřelec, V. Švec
Muž z doby kamenné, M. Pospíšil
O velikém kouzlu severu, O. Haberle
O vodovodu, který zpíval v opeře, B-D-M
Quickstep, J. Plass
Slunečná laguna, M. Kačena
That 's a movie, K. Hečko
Večírek, B. Baromykin
Vypočítané hry, T. Škrdlant
Společný dům, V. Švec

1991

Civilizace- Elektřina, J. Byrdy
Oheň, P. Skála, T. Horovič
Telefon, A Flettner
Vítr, P. Skála, T. Horovič
Čtyřlístek- Signály z neznáma, I. Renč
Pes na stopě, I. Renč
Jak pejsek s kočičkou slavili 28. říjen, B-D-M
Na cestě, T. Kučerová
Pohádka o zasloužilém vrabci, J. Michl
Řeči, řeči, řeči, M. Pavlátová
Wings, G. Deitch

1992

At' žije myš, P. Koutský
Civilizace- Architektura, F. Pytter
Letectví, A. Flettner
Pára, P. Skála, T. Horovič
Krtek a orel, Z. Miler
Tři slzy knížete Jukinariho. M. Kačena
Uvězněné sny, M. Zvěřina
Versus, M. Humplíková

1993

Cilla, K.Canning
Vánoční
Farmář
Dick Bruna, G. Deitch
Záchraný člun,
Vejce,
Cirkus,
Děti ve škole,

Ryba,
Ptáček,
Návštěva,
ZOO,
Děda a babi,
Medvěd Boris,
Boris a Bára,
Na kopce,
Sezóny,
Lottie,
Domek,
Pláč,
Sport,
Klobouky,
Příběh,
Námořník,
Sněhurka,
Karkulka,
Paleček,
Party,
Fina, G. Deitch
Kalhotky Bobby, Z. Miler
Lov, M. Švec
Sylvester and the Magic Pebble, G. Deitch
Uááá, D. Doubková

1994

Dick Bruna, G. Deitch
Popelka,
Kočka,
Klaun,
Jablko,
Hádanky,
Stop,
Kombi,
Tržnice,
Krtek a hodiny, Z. Miler
Repete, M. Pavlátová

1995

Bystron, O. Pecha
Kosti mého strýce, M. Tyllerová
Krtek a kachničky, Z. Miler
Krtek a oslava, Z. Miler
Krtek a robot, Z. Miler
Krtek a kamarádi, Z. Miler
Krtek a uhlí, Z. Miler
Krtek a weekend, Z. Miler
Mission Investigate, K. Canning
Snídaně v trávě, J. Smrčka

Tenkrát vc ráji, O. Rogožina
The Cow that into canal, G. Deitch
Veliký akt, L. Fibrich
Winnie the With, L. Keen

1996

Bratránek, M. Švec, O. Pecha
Jack a Jackie, G. Deitch
Krtek a maminka, Z. Miler
Krtek a sněhulák, Z. Miler
Nudník, Z. Miler
Poslední pozdrav, V. Pancíř

1997

...až navěky, M. Pavlátová, P. Koutecký
Dvakrát. M. Pavlátová
Kavárna, P. Koutský
Krtek a houby, Z. Miler
Krtek a zajíček, Z. Miler
Poslední nosorožec, O. Pecha
Tři variace na picassovské téma, Š. Koudela

1998

Krtek a metro, Z. Miler
Krtek a myška, Z. Miler
Za oknem, M. Tyllarová

1999

Havran, L. Šimková
Krtek a flétna, Z. Miler
Krtek a pramen, Z. Miler
Krtek a šťoura, Z. Miler
Média, P. Koutský

2000

Tolerance,
O babičce, M. Pavlátová
Anton, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, G. Deitch, M. Klikar
Jocker
Šašci 1 – 3

2001

Pygmallion, P. Koutský

Bratři naposledy.

Bratři v triku jsou nezničitelní, pravil hlas lidu kreslířského. Studio coby jeden obyčejný muž a obyčejná žena (tedy nikoli oni neobyčejní) podepsalo prohlášení Několik vět vyšlé z okruhu chartistů. Americká vysílačka Svobodná Evropa v Mnichově tento počin odvysílala a čekal se poprask. Prakticky šlo o skoro přihlášení k Chartě 77 a za tento úkon byly všeobecně vyměřovány sankce.

Krátce nově instalovaný generální ředitel Krátkého filmu L. Jakeš pár obdobně namočených dokumentaristů propustil z práce, ale Bratři v triku přežívají svůj počin bez maléru. Poprask se jaksí nekonal a kreslíři se kasali: Kam s tím na nás, na nás si netroufne. Jsme slepice, co nese zlatá vejce, jsme odvážní, hrdí a nenahraditelní. Jak jsme se v nezničitelnosti mýlili! Bratry v triku nakonec nezlikvidoval dobou proskribovaný dr. Jakeš, ale středními kádry vedení kratšasu přivolaný ing. Jan Knoflíček, bývalý předseda podnikové organizace Svazu Socialistické Mládeže Filmového studia Barrandov, národní podnik. Mladý a za každých okolností perspektivní muž nebo soudruh, už nevím. Přivolan byl mimo jiné z Moskvy, kde byl na jakési stáži a také nevím čeho.

Ale zpět k počátku, nepředbíhejme událostem. Nový generální Lubomír Jakeš, doktor práv a filmař, absolvent FAMU, obor dokumentaristika a ano, syn generálního tajemníka UV KSČ Milouše Jakeše, nejmocnějšího muže ve státě již při svém nástupu do funkce překvapivě propustil předchozího generálního ředitele Krátkého filmu dr. Kamila Pixu, zasloužilého umělce ČSSR. Jeho souputníka, šéfa Bratrů v triku Vladimíra Škalouda odeslal do penze a do vedení animované tvorby a studia Bratři v triku jmenoval dalšího právníka, dr. Jiřího Komendu. Dr. Jakeš byl jaksí muž rázných řešení, značného sebevědomí, poněkud elitářských způsobů a rezolutního vystupování. Takměř obdobný leckterému dnešnímu podnikateli. Trouba to ale nebyl a tím nechci říci, že jím byl jeho generální předchůdce.

Ani J. Komenda nebyl z lidu muzického, ale aparátního. Animovanému filmu to moc neškodilo a rutina práce by pokračovala bez problémů pod kýmkoliv. Ke cti doktora Komendy nutno říci, že se žádná divočina nekonala a do tvorby filmu zasahoval minimálně. Pokud se pamatuji, tak navíc nakoupil tehdy úžasný a to bez legrace a drahý stroj, digitalní line-test NAC z výstavy Interkamera v Praze. Podnes fungující jednorúčkový japonský počítač s dodnes nepřekonaným komfortem obsluhy. Tento stroj s okamžitou odezvou na nasnímanou animaci významně přispíval ku kvalitativnímu růstu začínajících animátorů. Odezva je důležitá veličina. Pokud animátor vidí okamžitě po provedení práce její výsledky a má možnost výsledek korigovat, tak se napříště podobné chyby vyvaruje. **A - udělá jinou!**

Digitální mašinka vystřídala poněkud neobratné pookénkové původem "hlídací" video. V kancelářích Bratrů a pak i v celém barrandovském filmovém studiu se objevily ICL stolní počítače, činily se i pokusy s xeroxem a fólií nebo počítačem řízenou trikovou kamerou. Až teď s odstupem doby je patrné, že ona parta mladých šéfů dost vehementně a předvídavě prosazovala elektronické postupy zpracování animovaného filmu. Byli to již lidé velmi reálného socialismu, více méně pragmatici, kteří již nejezdili černými vládními vozy, Tatrami 603, nebo Volhami (raději SAAB a bez řidiče) a zajímal je profit, zisk, postup a společenská prestiž.

J. Komendu, poněkud salónního soudruha pak ve vedení studia vystřídal pan dr. Jan Stibral, zkušený šéf, který již v předchozím čase v oblasti animovaného filmu pracoval. Výroba filmů opět hladce pokračovala, peníze na práci přitékaly ze státního

rozpočtu stejně jako dříve a pracovníci byli profesionálně na výši. Změna ve vedení studia nikterak Bratry neznervóznila, ba naopak ji přivítali. Honza, jak ho starší pracovníci po dřívějším působení ve studiu titulovali, byl muž příjemného vystupování. Mladší pracovníci se o tom mohli přesvědčit na podnikových sešlostech kam také docházel a kde se vesele z každým zdravil a bavil. Zvláště ženská více než polovina studia byla jeho fanouškem. Staronový šéf zapadl do studia zcela bezbolestně.

Zkrátka škatulata se zahýbala nic jiného se nedělo a kreslený film zdárně pokračoval dále, dokonce s jistou nadějí na lepší příští. Ale následně se zahýbaly nejen škatulata, ale i poměry. Přišel sametový listopad.

Bratři zvoní klíči jak na Václavském náměstí, tak ve studiu. Musí přijít něco nového, lepšího, poctivějšího. A přišel už v předchozím zmíněný ing. Jiří Knoflíček a Lubomír Jakeš byl na hodinu odejit. Údajně pro inkasování honoráře za reklamu pro Slušovice, který si neodpracoval. Nebudeme přec trestat syny za otce.

Bratři v triku měli cukání, které se lidově pojmenovává zaječimi úmysly. Krátký film byl obr zčásti odkázaný na přízeň ideologie a ta skončila a kreslený film je čiperka a dětské filmy dobře prosperují v jakémkoliv uspořádání světa. Bratři měli za to, že by jim bylo lépe samotným. Pracovat za sebe a na sebe. Ale ouha, tudy ne! Nové páně inženýra Knoflíčkovo vedení pravilo jasně: Kdo povede takové řeči, může a dokonce bude muset jít za ním. Rozumějte za soudruhem Jakešem. A tak Bratři v triku zůstali zachlívkování tam, kde byli a je otázkou, jakou měrou tato skutečnost přispěla k jejich pozdějšímu zániku. Současně se stoply i další pokusy o elektronickou modernizaci pracovního postupu zpracování animovaného filmu.

Bez náhrady zaniklo ústřední ředitelství československého filmu. Tento počín by jistě nikoho nikterak nermoutil, kdyby toto ředitelství nebylo zdrojem financování tvorby filmu. Ředitelství dostalo ze státního rozpočtu určité množství peněz na výrobu filmu. Rozdělilo je mezi sebe, hraný a jiný film. Například Krátký. A Krátký opět mezi sebe a dokument a animaci. Tato veledůležitá funkce přešla na ministerstvo kultury. A zde jak známo není film hlavní náplní práce úřednictva ba ani ministra a funkce tohoto způsobu financování filmu bez náhrady zanikla. Film se odřízl od svého zdroje financování. Administrativní nedomyšlenost nejvíce odskákala do té doby prosperující státní studia animovaného filmu, ať již kresleného, tak loutkového. Pikantní na celé věci je fakt spoluúčasti člověka z branže, režiséra, animátora a výtvarníka I. Ševčíka, který občasně také působil ve studiu Bratři v triku. Ale jeho srdce tlouklo pro Zlín. Tam, na Kudlově prosadil vznik filmové školy.

Ústřední půjčovna filmů se rozpadla a vznikly nové distribuční firmy, např. Lucerna film. Československá televize měla povícero jiné, typicky televizní starosti a omezovala výrobu animovaných projektů. Či spíše ji přerozdělovala. Vznikaly producentské skupiny, poněkud se tápalo v dodavatelských vztazích i v rozpočtech. Rozpracované Večerníčky se ve studiu dokončovaly a oněch z mála dalších se zmocňovaly nově vznikající malé soukromé společnosti. Bratři v triku měli poprvé za své existence málo práce. Peníze ze státního rozpočtu vyschly a další měla pouze televize a ta je dělila podle nového klíče. Státní grant ještě nefungoval a když posléze započal činnost, animovaný film zde splýnul s hraným. Mimo jiné sekvenční granty pro tvorbu animovaných filmů nemá Fond podpory české kinematografie podnes. Ministerstvo kultury těžce tápalo v problematice československé filmové produkce. Zákon o kinematografii jaksi platil a současně neplatil, (35mm/ video) koncepce podpory filmu chyběla a zdá se, že ještě stále chybí. Teprve nedávno se alespoň

vrátily úlevy na dani při výrobě filmu, což věru není kdovíjaká koncepce, je-li to vůbec koncepce. No alespoň něco.

Přispěchaly i zahraniční produkce a odsály nezaměstnané a prakticky připravené animátory a fázaře. Produkce lépe a někdy i spolehlivě platily a nabízely podmínky v některém ohledu o trochu lepší, nebo alespoň srovnatelné s studiovými. Realizovaly jen časově omezené projekty, ale bylo to stále lepší než nic! Fluktuace, v době socialismu trestné slovo i čin, se stala pro animátory běžnou praxí. Nastoupit včas do projektu, zpracovat jej, mezitím shánět další produkci a pak přejít na nový úkol do jiné společnosti. Firmy, které realizovaly zahraniční zakázku neměly dlouhého trvání, končily s předáním schváleného díla a kreslíře propustily. Odborný růst kreslířů se téměř zastavil. V tomto systému práce se nikdo neškolí, zde jsou potřeba hotové profese, odpracovat zadané a zvonec, konec a ven. Školte se ve školách. Ale v Čechách a na Moravě jsou jen dvě filmové školy, na kterých se vyučuje animace v požadovaném rozsahu hodin a na potřebné úrovni. Tak vlastně skončila jakákoliv koncepční práce českého animovaného filmu. To, co bylo stranickými normalizátory načato, nyní dravým trhem dokonáno jest. Totální vítězství ekonomů a téměř úplný útlum věcí muzických. "Na kulturu si musíme nejprve vydělat" je téze tehdejšího premiéra a posléze prvního muže státu ing. Václava Klause. A tak se tedy vydělává, ale na kulturu pořád podivně nezbývá. "Film není kultura, ale zboží, standardní produkt" tak zní další slavný výrok téhož muže, takže i kdyby bylo z čeho - tak nic! To by se například ve Francii panu profesoru podivili a kde by byly báječné francouzské animované filmy posledních let. Tam, kde jsou ty naše!

Stejně jako v době vzniku studia roku 1942 vznikla fáma o Disney, tentokrát pracující v opačném gardu. Disney Bratry likviduje, aby vyřadil nebezpečnou východní konkurenci. Jisté znaky likvidace skutečně existovaly. Krátký film prodával majetek šikovně nashromážděný dřívějším vedením. Ti předešlí chlapíci snad věděli, že se systém moci převálí a jistili se nemovitostmi. Padl dům Na Perštýně, vila na Barrandově, dům ředitelství v Jindřišské ulici, rekreační střediska v Bulharsku ale i v Čechách, ve Svoru a v Krkonoších Polubné. Odstoupilo se od i detašovaných pracovišť, slavné Čiklovky, nebo prostor ploškového filmu ve Wenzigově ulici. Odprodaly se i prostory technického charakteru, dílny, autoprovoz, no prostě co se dalo. Dokument byl vypuštěn na volnou nohu a rozprodán, nebo zlikvidován kamerový a světelný park. Krátký film a.s. neplatil státu nemocenské a sociální pojištění zaměstnanců a doslova promrhal několik desítek milionů na projektu festivalu filmu v Praze – Zlatý Golem, snad zamýšlené protiváhy Karlových Varů. Golem propadl a další peníze s ním. S Golemem se nežertuje, ani nekšeftuje. Obdobně se vedlo projektu Nexus, který odsál a polkl další miliony. Bratry v triku zřejmě nikdo koupit nechtěl, to spíše zdarma převzít, a tak nastalo období jakési tiché vegetace.

Nastaly výměny šéfů a studio vedl asistent produkčního zakázkového a propagačního filmu Jiří Soják, tedy muž alespoň z filmové branže, ale opět nekreslíčí. Studio se zvolna tenčilo. Několik rozpracovaných seriálů dojíždělo k cíli a další filmy až na nějakou sporadickou výjimku byly v nedohlednu. Soukromí investoři neměli o animovaný film zájem a nějak obzvláště nemají ani dnes. Rychlé peníze se dají očekávat v hrané branži, ale animace je běh na dlouhou míli. Draho se vyrábí a dlouho se splácí, i když někdy i vyplácí. Vysílací monopoly nejsou nijak závratné, ale filmu se rodí stále noví diváci, a tak je možno bez újmy promítat i dvacet, třicet let staré seriály a filmy. Animované filmy nestárnou, tedy ty dobré. Ona zlá společnost,

co nás chce zlikvidovat – Disney, uvádí obnovenou premiéru Sněhurky zhruba každých dvacet let a staříčkový film opět naplní kina. Malými, co to ještě neviděli a staršími, kteří si nostalgicky povzdechnou a vzpomenu na mládí. A Sněhurka (1937)? Ta se za ta léta zaplatila snad na stokrát.

Po páně Sojákově odchodu prakticky studiová výroba filmu ustala. Ještě se kreslilo, ale výroba to již nebyla, tak paběrkování. Jirku Sojaka následoval pan Jiří Kubíček, bývalý vedoucí dramaturg animované tvorby, a v roce 2000 paní Zdenka Deitchová, bývalá produkční studia Bratři v triku (produkci si k této funkci také podržela) do roku 2011, pan Horák, pan Polák, pan Polach, pan Benýšek, ale to jsou již šéfové Krátkého filmu Praha a.s. V pár lidech se dokončily zbylé seriály. Například Kanafásek Galiny Miklínové. A v pár je myšleno málem doslova, tak čtyři, šest kreslířů nejvýše. Po několika takových letech bloudili poměrně rozsáhlými prostorami studia více méně pozůstalí. Tam, kde kolotalo na šedesát kreslířů prvokresby a na třicet konturistů a koloristů, desítka kameramanů se nyní proháněl nanejvyšší průvan.

Skupina kreslířů byla demontována a technické zařízení místo obměny mizelo bez náhrady. Zmizela i expozice animovaného filmu na zámečku Kratochvíle v Netolicích na jihu Čech. Nakonec zmizeli i oni šéfové a budovy, které již v předešlém převzala Česká pojišťovna, když již v roce 1996 vyplatila nemalé dluhy KF a.s. Českou pojišťovnu převzala skupina PPF a faktická výroba kreslených filmů skončila.

V pár lidech se ještě nakreslily Čarodějně pohádky režisérky Anny Habartové a vyhrály cenu na Třeboňském Anifestu za nejlepší seriál roku, dokončilo se pokračování Macha a Šebestové v režii Cilky Dvořákové a v posledním volná série animovaných kreslených filmů pro japonskou NHK a ARMZ Tokio Geneho Deitche. Fakticky již dříve, ale nyní definitivně ustala práce Bratrů v triku dne 28. října 2010 v den výročí vzniku České republiky. Ten den byl převzat japonským zákazníkem poslední díl seriálu s tématem Mozartovy Malé noční hudby.

Posledním zaměstnancem studia byl kameraman Zdeněk Kovář, který po výpovědi k 1.1. 2011 symbolicky zhasnul světla kamer. Bratři v triku se dožili půl roku přes šedesát pět let.

A pak již zavládl v prostorách studia klid a mír. Jen figury nakreslené výtvarníky filmů na stěnách vstupní haly zůstaly a hledí do prostoru. Pan Jiří Trnka se zřejmě na tento zmar nevydržel koukat ani po smrti a jeho bronzová bysta rovněž opustila prostory studia. Jen doufejme, že v pečlivě opatrovaném archivu filmů i když technicky ne zcela v ideálním prostředí jsou uloženy stovky a stovky animovaných filmů, které stále ještě mohou a přinášejí radost, smích a poučení malým i velkým divákům ve všech koutech světa.

Seznam cen získaných doma i po světě Bratry v triku.

1946

Zvířátka a petrovští, J. Trnka
MFF Cannes, Velká cena za kreslený film

1947

Atom na rozcestí, Č. Duba
VIII. Biennale Benátky, mezinárodní cena za kreslený film
Hotovo jedem,
MFF Brusel, čestné uznání

1948

O milionáři, který ukradl Slunce, Z. Miler
IX. Biennale Benátky, bronzová medaile prof. Pontiho za vynikající techniku
Andělský kabát, E. Hofman
I. MFF Mariánské Lázně, Velká cena za nejlepší kreslený film
IX. Biennale Benátky, čestný diplom
Vzducholod' a láska, J. Brdečka
Bienalle Benátky, čestný diplom

1949

Andělský kabát, E. Hofman
MFF Paříž, I. Cena Svazu filmových klubů, I. Meliésova cena v kategorii kreslený film

1950

Atom na rozcestí, Č. Duba
FF. Bern, cena obránců míru
Brigáda II, Z. Miler
MFF Karlovy Vary, čestné uznání

1952

Atom na rozcestí, Č. Duba
I. MFF Bombay, čestné uznání poroty
Pohádka o stromech a větru, V. Bedřich
MFF Edinburgh, čestné uznání poroty
Atom na rozcestí, Č. Duba
MFF Paříž, II. Meliésova cena
Jabluňka se zlatými jablky, E. Hofman
MFF Karlovy Vary, cena za nejlepší kreslený film
MF Edinburgh, čestné uznání
Kdo je nejmocnější, Z. Miler
MF Edinburgh, diplom poroty

1953

Hrnečku vař, V. Bedřich
V. MFF Biennale Benátky, Cena za nejlepší kreslený film pro děti

1954

Vzducholod' a láska, J Brdečka
Montevideo MF, Velká cena za kreslený film
Musíš být má, ,
MF Montevideo ,Velká cena v kategorii vzdělávacích filmů

1955

Povídání o pejskovi a kočičce, E. Hofman
VII. MPF Benátky, čestné uznání poroty

1956

Pérák a SS, J. Trnka
Oberhausen, II. Cena

1957

Jak krtek ke kalhotkám přišel, Z. Miler
XVIII. Benátky. MFF, Hlavní cena filmu pro nejmenší děti
Benátky Hlavní cena Cendrilla pro děti a mládež

1958

Stvoření světa, E. Hofman
IX. Benátky MFF, Velká cena CIDALC (kritiky)
I. FF Bánská Bystrice, čestné uznání
Jak krtek ke kalhotkám přišel, Z. Miler
III. MFF Montevideo, Velká cena v kategorii filmu pro nejmenší děti
Jak se člověk naučil létat, J. Brdečka
MFF Cannes, II. cena v kategorii krátkých filmů

1959

Tragedie vodníková, J. Kábrt
XII. MFF Locarno, , čestný diplom festivalu
Měsíční pohádka, Z. Miler
MFF Mar del Plata, Cena filmové kritiky
Jak se člověk naučil létat, J. Brdečka
Oberhausen V. dny krátkých filmů, čestný diplom festivalu
Proč UNESCO ?, J. Trnka
V. Oberhausen dny krátkých filmů, Cena poroty vysokých škol

1960

O místo na slunci, Fr. Vystrčil
II. MFF Annecy, , Cena festivalu
VI. Oberhausen, Cena průmyslových svazů
II. cena, Montevideo
MFF Montevideo, II. Cena
Pozor!, J. Brdečka
II. MFF Annecy, Cena festivalu
MFF Karlovy Vary, Hlavní cena
Tři muži, V. Lehký
XI. MFF Benátky, I. cena v kategorii trikových filmů
Jak Sluníčko vrátilo štěňátku vodu, Z. Miler
XII. MFF Benátky, II. cena v kategorii pro děti do 7. let
Měsíční pohádka, Z. Miler
MFF Cannes, čestné uznání
MFF Locarno, Stříbrná plachta
Bombománie, B. Pojar
III. MFF Bergamo, zvláštní uznání poroty
VI. Oberhausen, Cena průmyslových svazů
Jak se člověk naučil létat, J. Brdečka
Cannes, uznání pedagogické komise

Měsíční pohádka, Z. Miler
Cannes, čestné uznání poroty
XIII. MFF Locarno, Stříbrná plachta za nejlepší krátký film

1961

O místo na slunci, Fr. Vystrčil
XV. MFF Edinburgh, čestný diplom poroty
I. MFF Mexico City, II. cena v kategorii animovaných filmů
Pozor! J. Brdečka
III. MFF Mar del plata, cena za nejlepší krátký film, Velká cena novinářské poroty
Parazit, V. Lehký
II. MFF Moskva, stříbrná medaile za nejlepší kreslený film
Bombománie, B. Pojar
IV. MFF Vancouver, Zvláštní uznání poroty

1962

Parazit, V. Lehký
IV. Annecy, čestné uznání poroty
V. MFF Montevideo, zvláštní uznání poroty
Závada není na Vašem přijímači, J. Brdečka
XIV. MFF Benátky, bronzová medaile filmů pro nejmenší
O místo na slunci, Fr. Vystrčil
MFF Cannes, Velká cena v oboru kreslených filmů
CIDALC Paříž, cena filmové kritiky
III. MFF Moskva, cena poroty
Jak Sluníčko vrátilo štěňátku vodu, Z. Miler
MFF Cannes, uznání poroty a čestný diplom
Jak štěňátko dostalo chuť na med, Z. Miler
MFF Cannes, Uznání poroty pro naučné filmy
O nejbohatším vrabci na světě, Z. Miler
III. MFF La Plata, čestné uznání poroty
Železný klobouk, J. Kábrt
V. MFF Montevideo, zvláštní uznání poroty
Zuzanka se učí psát, V. Lehký
I. MFF Rimini, Hlavní cena kategorie dětských filmů

1963

Špatně namalovaná slepice, J. Brdečka
V. MFF Annecy, Velká cena festivalu
VII. MFF San Francisco, cena za nejlepší animovaný film
O místo na slunci, Fr. Vystrčil
V. MFF Bilbao, cena federace filmových klubů
Rozum a cit, J. Brdečka
V. MFF Mar del Plata, cena za nejlepší krátký film
Čtyřicet dědečků, V. Bedřich
IX. MFF Oberhausen, čestné uznání poroty

1964

Člověk pod vodou, J. Brdečka
Cannes, čestný diplom poroty
Krtek a autíčko, Z. Miler
XV. MFF Benátky, druhá cena CIDALC, druhá cena film pro nejmenší diváky

Špatně namalovaná slepice, J. Brdečka
XIII. MFF Melbourne, čestný diplom poroty
XII. MFF San Sebastian, Zlatá mušle za nejlepší krátký film
VII. MFF Vancouver, čestný diplom poroty

1965

Ptáci Koháci, V. Lehký
MFF Annecy, cena FIPRESCI
O Čtveračce a trojúhelníčkoví, Z. Miler
XVII. MFF Benátky, I. plaketa lev sv. Marka
Brejle, Z. Smetana
XVII. MFF Benátky II. plaketa lev sv. Marka
Slówce M, J. Brdečka
XI. MFF Oberhausen, hlavní cena kategorii kreslených filmů

1966

Sněhulák, Z. Miler
XVIII MFF Benátky, Hlavní cena v kategorii pro nejmenšího diváka
V. MFF La Felguera, stříbrná plaketa
Krtek a raketa, Z. Miler
XVIII. MFF Benátky, plaketa lev sv. Marka, kategorie film pro děti
O Čtveračce a trojúhelníčkoví, Z. Miler
VI. MFF Cannes, cena za animovaný film pro děti do 10 let
Ptáci Koháci, V. Lehký
XVIII. MFF Benátky, plaketa lev sv. Marka, Kategorie pro nejmenšího diváka
XII. MFF Oberhausen, cena mezinárodní poroty za kreslený film
Proč se usmíváš Mono Liso ?, J. Brdečka
IX. MFF Bergamo, cena v kategorii kreslených filmů
Blaho lásky, J. Brdečka
XI. MFF Cork, čestný diplom poroty
I. MFF Mamaia, Stříbrný pelikán za scénář

1967

Chlupatý ptáček, V. Lehký
XIX. MFF Benátky Stříbrná plaketa lev sv. Marka
Blaho lásky, J. Brdečka
IV. MFF Krakow, Stříbrný drak v kategorii animovaných filmů
VII. MFF Montevideo, I. cena v kategorii animovaných filmů

1968

Sametka, Z. Miler
XX. MFF Benátky, Lev sv. Marka za animovaný film
II. MFF Mamaia, Grand Prix, Zlatý pelikán
III. Teherán, cena ministerstva umění, zlatá medaile
III. MFF Rimini, cena za nejlepší krátký film
Přírodopis v cylindru, B. Možíšová
III. MFF Teherán, Velká cena za nejlepší film festivalu
VI. MFF Gijon, cena Walta Disneye za nejlepší animovaný film

1969

Sametka, Z. Miler
VIII. MFF Benátky, Hlavní cena za animovaný film
Obři, G. Deitch

XVII. MFF San Sebastian, hlavní cena Zlatá mušle
Nehoupat, B. Možíšová
IV. MFF Teherán, zlatá plaketa
Kosmodrom 1999, FR. Vystrčil
IV. MFF Teherán, cena poroty, cena iránského filmového klubu
Krték a zelená hvězda, Z. Miler
IV. MFF Teherán, diplom filmové kritiky

1970

Metamorfeus, J. Brdečka
III. MFF Mamaia, Zlatý pelikán v kategorii kresleného filmu

1972

Kamenáč Bill a ohromní moskyti, V. Bedřich
MFF Zagreb, druhá cena v kategorii filmu pro děti

1973

Kamenáč Bill a ohromní moskyti, V. Bedřich
MFF Adelaide, Zlatý kříž
Tvář, J. Brdečka
V. MFF Teherán, první cena v kategorii krátkých filmů
Divoká planeta, René Laloux, Josef Kábrt
Zvláštní cena poroty Cannes, 1973

1974

Ze života ptáků, Dobrava, Born, Macourek
VI. MFF Teherán, zlatá plaketa v kategorii film pro mládež
X. MFF Oberhausen, 3. cena
Automatic, V. Bedřich
VI. MFF Teherán, Zlatá socha ministerstva umění

1975

Automatic, V. Bedřich
MFF Dillí, hlavní cena, Zlatý páv
Nesmysl, Dobrava, Born, Macourek
MFF Krakow,
VII. MFF Teherán, Zlatá soška za nejlepší animovaný film, Diplom ministra umění,
Zlatý globus, diplom iránského tisku, rozhlasu a televize
Ze života ptáků, Dobrava, Born, Macourek
MFF New York, 3. cena v kategorii animovaný film
Pivo přes ulici, V. Bedřich
VII. MFF Teherán, diplom filmové kritiky
Pozor, J. Brdečka
MFF Varna, hlavní Zlatá cena
Ššš, V. Bedřich
MFF Západní Berlín, Stříbrný medvěd

1976

Mokrý pohádka, B. Možíšová
VIII. Teherán, diplom kritiky
Co jsem princí neřekla, J. Brdečka
VIII. Teherán, zvláštní cena

1977

Dvojí svět Josefa Hlinomaze, J. Brdečka
MFF Tampere, 1. cena v kategorii experimentální film
Mokrý pohádka, B. Možíšová
MFF Odensee, Stříbrný vojáček
Děkujeme pánové, V. Bedřich
IX. MFF Teherán, čestný diplom poroty
Co jsme udělali slepicím, J. Hekrdla, V. Jiránek
IX. MFF Teherán, čestný diplom poroty
Pivo přes ulici, V. Bedřich
MFF Zagreb, Zlatá kamera

1978

Co jsme udělali slepicím, J. Hekrdla, V. Jiránek
MFF Chicago, čestný diplom poroty

1979

Co jsem prince neřekla, J. Brdečka
II. MFF Odensee, Stříbrný vojáček
Nepřemožitelný nápis, Z. Smetana
MFF Moskva, Stříbrná cena v soutěži krátkých filmů
Hokej je hra, J. Hekrdla, V. Jiránek
Festival sportovních filmů, Budapešť, cena ředitele festivalu

1980

Konec Krychle, Z. Smetana
MFF Cannes, cena poroty
Hokej je hra, J. Hekrdla, V. Jiránek
MFF Krajn, cena za animaci
Třináctá komnata prince Měděnce, J. Brdečka
MFF Bilbao, cena za režii

1981

Konec krychle, Z. Smetana
MFF London, Cena britské akademie za nejlepší animovaný film roku
MFF Gabrovo, Hlavní cena
Třináctá komnata prince Měděnce, J. Brdečka
MFF Odensee, Stříbrná pastýřka
Ondra a sněžný drak, L. H. Čulíková
MFF Lausanne, cena poroty

1982

Mindrák, Doubrava, Born, Macourek
MFF Otawa, hlavní cena v kategorii filmů do 5 minut
Konec krychle, Z. Smetana
MFF Stuttgart, čestné uznání
Nerovný souboj, L. Beneš
MFF Vancouver, Hlavní cena v kategorii animovaných filmů

1983

Mindrák, Doubrava, Born, Macourek
XIV. Tampere, Grand Prix MFF
Black & White, V. Bedřich
XXVI. MFF Lipsko, Zlatá holubice v kategorii animovaných filmů

Matka, R. Brožková
X. MFF Varna, Hlavní cena MFF

1984

Black & White, V. Bedřich
MFF Toronto, 2. cena v kategorii do 5 minut
MFF Huesca, zvláštní cena poroty
Pusinka G. Seko
MFF Chicago, čestné uznání poroty
Olympijský oheň, J. Hekrdla, V. Jiránek
MFF Rennes, Grand Prix
Servis, Doubrava, Born, Macourek
MFF Espinho, 2. cena v kategorii filmu do 12 minut
Mindrák, Doubrava, Born, Macourek
MFF Madrid, zvláštní cena poroty
MFF Porto, cena diváků
Krtek ve městě, Z. Miler
MFF Chicago, čestné uznání
Konec krychle, Z. Smetana
II. MFF Tarbes, cena poroty
Navštivte Prahu, Pavel Koutský
Zlatá plaketa, Chicago
3. cena, Stutgard

1985

Krtek ve snu, Z. Miler
XIV. MFF Moskva, cena dětské poroty
XXIII. MFF Gijon, zvláštní uznání poroty
Krtek ve městě, Z. Miler
MFF Západní Berlín, 1. cena dětského diváka
Servis, Doubrava, Born, Macourek
IX. MFF Tours, Hlavní cena poroty
Omalovánky, B. Baromykin
Navštivte Prahu, Pavel Koutský
Nejlepší absolventský film, Tours
XXI. MFF Chicago, 1. cena v kategorii animovaný film
Dilema, P. Koutský
IV. MFF Varna, 2. cena v kategorii filmů do 5 minut
Na Vaše zdraví, J. Hekrdka, V. Jiránek
VII. MFF propagačních filmů Varna, Grand Prix v kategorii A

1986

Polibky pana Pipa, B. Dvořák
XXIV. MFF Gijon, nejlepší krátký film festivalu
Bartakiáda, O. Habrle
XIV. MFF Huesca, cena publika

1987

Polibky pana Pipa, B. Dvořák
VIII. MFF Tomar, cena Tabuleiro
Olympijský oheň, J. Hekrdla, V. Jiránek
I. MFF Tunis, Grand Prix

Daidalos, V. Švec, O. Pecha
XI. MFF Espinho, čestné uznání poroty
Sonda, I. Ševčík
XXIX. MFF Bilbao, Zlatý Mikeldi
Konec krychle, Z. Smetana
I. MFF o architektuře Lausanne, cena nejlepšímu animovanému filmu
Curriculum vitae, Pavel Koutský
Zlatý medvěd, Západní Berlín
Tampere, cena za nejlepší animovaný film
Stříbrná cena, Moskva
Stříbrný tanečník, Huesca
Hlavní cena a cena novinářů, Espinho

1988

Láska na první pohled, P. Koutský
XXXVIII. MFF Západní Berlín, Stříbrný medvěd
XVI. MFF Huesca, Grand Prix
Curriculum vitae, Pavel Koutský
Stříbrná plaketa, Chicago
Bartakiáda, O. Habrle
MFF Porto, Nejlepší krátký film festivalu
Polibky pana Pipa, B. Dvořák
MFF Adelaide, cena poroty
Pohádková planeta, L. Čihařová
MFF Adelaide, cena poroty v kategorii krátký film
Velká sýrová loupež, V. Bedřich
XXIV. MFF Chicago, 1. cena v kategorii celovečerní animovaný film
Mikrob, V. Mergl
XXIV. MFF Chicago, stříbrná plaketa
Věrný All, I. Ševčík, M. Peer
XII. Espinho, čestné uznání

1989

Úděl, J. Havettová
XXXIX. MFF Západní Berlín, Stříbrný medvěd
XXVI. Krakow, cena FIPRESCI
Krtek a medicína, Z. Miler
X. MFF Tomar, Hlavní cena dětské poroty
Pohádková planeta, L. Čihařová
III. MFF Buenos Aires, 1. cena v kategorii animovaných filmů
Olympijský oheň, J. Hekrdla, V. Jiránek
I. MFF sportovních filmů, Peking, pohár CMA
Duhový koberec, M. Kačena
MFF New Dehli, Zlatý slon
Křížovka, M. Pavlátová
MFF Espinho, nejlepší animovaný film do 5 minut
Curriculum vitae, Pavel Koutský
II. cena v kategorii, Los Angeles

1990

Úděl, J. Havettová

I. MFF Bombay, Zlatá lastura

MFF Brusel, Velká cena evropské televize

Portrét, P. Koutský

XVIII. MFF Huesca, Stříbrný tanečník

XXXIII. MFF Lipsko, zvláštní uznání ekumenické poroty

Duhový koberec, M. Kačena

III. MFF Hiroshima, 2. cena v kategorii filmů pro děti

Svatba prasátek, G. Deitch

XIV. MFF Espinho, 1. cena v kategorii do 10 minut

1991

Řeči, řeči, řeči, M. Pavlátová

XV. MFF Montreal, Grand Prix

XXXVI. MFF Valladolid, Hlavní cena

XV. MFF Espinho, Hlavní cena

XXXIV. MFF Lipsko, Stříbrná holubice

Císařovy nové šaty, G. Deitch

XXXIII. MFF New Zork, Zlatá medaile

Takový je film, K. Hečko

XIX. MFF Huesca, Zlatý tanečník

1992

Řeči, řeči, řeči, M. Pavlátová

VI. MFF Stutgard, Grand Prix

XXIX. MFF Krakow, čestný diplom

MFF Seattle, 3. cena za animovaný film

MFF Montecatini, Hlavní cena Targa Fedic

Portrét, P. Koutský

MFF Bombay, cena poroty

Na cestě, T. Kučerová

XXIX. MFF Krakow, čestný diplom poroty

1993

Řeči, řeči, řeči, M. Pavlátová

Nominace na Oscara za nejlepší animovaný film roku

To jsou Bratři v triku.

Do května 1945

Balvín, Václav Bedřich, Karel Budárek, Jiří Brdečka, Richard Bláha, Zbyněk Bláha, Ladislav Bierhanzel, Blahout, Dubský, Jaroslav Doubrava, Čeněk Duba, Čtvrtník, Gaudl, Eduard Hoffmann, Rudolf Holan, Jan Hejl, Hausner, Zdeněk Hrabě, Jaroslav Jílovec, Kraus, Josef Kluge, Jaroslav Kándl, Jan Lauda, Stanislav Látal, Karel Mann, Vojen Masník, Boris Masník, Podrabský, Matas, Hendrich, Jaroslav Novák, Bóža Novák, Jiří Novotný, Jiří Novák, Břetislav Pojar, Paták, Zdeněk Rejman (ředitel studia), Karel Sahula, Josef Stroff, Šaman, František Novák, František Řehák, Říha, Bohumil Šejda, Bohumil Šrámek, Šolar, Jiří Šebestík, Zdeněk Štrébl, Antonín Verdan, Volek, Ivan Masník, Alois Poledňák, Jiří Veselý, Josef Vácha, Jiří Vokoun, Raul Weis (Trojan), Jiří Trnka, Schmidová, Váchová, Polívková (Říhová), Božena Kosařová (Možíšová), Poppeová (Veselá), Svobodová (Kmínková), Brzokoupilová (Skřípková), Procházková (Malaníková), Melichárková, Hana Lebdušková, Meluzínová, Šimáčková Anna, Součková, Hendrichová, Marie Satrapová (Marešová), Nantlová (Jílovcová), Holečková (Petříková), Šindlerová, Kraincová, Marková, Irma Doubravová, Veronika Margocci, Věra Maleníková, Milada Veselá

Po květnu 1945 – 1950

Antonín Bureš, Jiří Dvořák, Zdeněk Cígl, Ladislav Čapek, Ladislav Hoffmann, Zdeněk Holý, Karel Chyška, Pavel Hobl, Adolf Hamrlík, Josef Hekrdla, Kadera, Josef Kábrt, Ladislav Lehký, Bořislav Lauda, Zdeněk Miler, Miloslav Krejčí, Ota Kudrnáč, Steihauser, František Vystrčil, Jiří Vokoun, Josef Váňa, Jan Vašek, Viktor Vosátka, František Vlášil, Jan Trmal, Josef Tokstein, Jiří Zahradník, Štěpán Zavřel, Dana Kudrnáčová, Irena Jandová (Kholová), Marta Látalová, Edita Plicková, Jana Neubaerová, Milena Neubauerová, Soňa Lutová, Eva Marešová-Dojčeva, Časlavská, Lída Cimflová (Brucková), Hedher Čilíková, Sebinovská, Helena Linhartová, Dvorská (Šnajderková), Jůzlová, Jitka Barchanská, Brůžková, Křepinská (Weisová), Květa Frankengerová, Eva Marino, Kristýna Křepelková (Vodičková), Věra Kudrnová, Lída Kopecká, Helena Kiliánová, Zdeňka Deitchová, Irena Jandová, Zdena Navrátilová, Vlasta Špringerová (Hrubá), Hana Jahodová, Ludvika Kopečná (Iulka), Janette Vichrová, Jana Šebestíková,

A další roky a další bratři

Maria Axamitová, (Majka) Luděk Bárta, (Lud'an) Alena Benešová, Libuše Benešová, Zina Benešová, Jaroslava Blagojevová, (Járinka) Markéta Bočková, Nataša Boháčková, Daniela Borovská, Jana Boulová, Růžena Brožková, Květoslava Buldrová, Jan Bubeníček, Eva Budilová, Pavlína Bratská, Stanislav Bukovský, Josef Cejnar, Michal Cihlár, Alice Coufalová, Libuše Čihařová, Judita Čapková, Petr Černěga, Jindřich Chmátal, Jan Chomát, Jan Chvojka, Dana Davidová, Gabriela Děkanová, Alena Dětáková, Jarmila Doubravová, Jarmila Dusíková, Olga Dušková, Cecilie Dvořáková, Martin Dymák, Edgar Dutka, Eichler, Petra Ejemová, Petr Fašianok, Jaroslav Forman, Pavla Fremlová, Petr Friedl, Jana Frolíková, Anna Habartová, (Lucka), Věra Hainzová, Zdena Hajdová, Hana Halfarová, Miroslava Hamplová, Dana Hegarová, Markéta Hladíková, Jana Hlaváčová, Miluše Hluchaničová, Michaela Horká, Tomáš Horovič, Daniel Horyna, Zuzana Hronová, Vladimír Jandera (Mirek), Dagmar Janečková, František Jedlička, Richard Jirsák, Irena Jirková,

Dagmar Juráková, Milada Kačenová, Mirko Kačena, Lucie Kalousková, Jitka Kavalierová, Renata Kisová, Martina Klausová, Milan Klikar, Vladimír Kreibich, Veronika Kocourková, Dagmar Kolaříková, Drahomíra Kornatovská, Zdeněk Kovář, Eva Kretzerová, Ladislav Kouba, Jiří Komenda, Markéta Kozáková, Lenka Kubiasová, Alena Kudrnová, Karolina Kotasová, Jiří Kubiček, Jaroslav Kohout, Blanka Nosková, Petra Makaloušová, Marie Mastná, Martin Melichar, Dana Michaličková, Jiří Michl, Judita Michlová, Věra Michlová, Ondřej Mohyla, (Mozgul) Jana Moravcová, Leoš Moravec, Pavla Millerová, Dagmar Olejníčková, Vit Pancíř, Michaela Pavlátová, Ondřej Pecha, Jiřina Pěčová, Jiří Pešek, Hana Petrová, Dana Petříková, Jiří Plass, Miroslav Pojer, Martin Pospíšil, Yveta Popelková, Zdenka Průšová, Magdalena Práchenská, Pexider, Jarmila Rabanová, Gabriela Randáková, Ivana Rakoušová, Veronika Renčová, Radek Růžička, Marie Satrapová, Libor Skrlík, Alena Smejkalová, Ivana Simandlová, Jiří Soják, Jiří Soldán, Jan Stibral, Jiří Stejskal, Jakub Sršeň, Jiří Suchý, Alena Štantejská, Jiří Šejvl, Stanislav Špaček, Martin Štěpánek, Rudolf Špinar, Vladimír Škaloud, Drahomíra Suchová, Jiří Suldovský, Michal Švec, Miroslav Švec, Petr Šulc, Jitka Turecká, František Trněný, Jiří Tyller, Eva Vachtlová, Jiří Vaňásek, Helena Větrovcová, Eva Višňáková, Gaia Vítková, Tomáš Vlasák, Miroslav Walter, Ludmila Zápotocká, Květoslava Zbyňková, (Kutula), Lenka Žemličková, Zdeněk Žižka, Rudolf Žofka,

Spolupracující režiseři

Boris Baromykin, Jaroslava Havettová, Garik Seko, Igor Ševčík, Jan Mimra, Václav Mergl, Milan Peer, Josef Platz, Dagmar Doubková, Tereza Kučerová, Jindřich Prášil, Michaela Pavlátová,

Spolupracující výtvarníci

Jiří Anderle, Miroslav Barták, Jan Brychta, Jiří Běhounek, Zdena Bártová, Adolf Born, Jiří Barta, Dagmar Berková, František Braun, Josef Čapek, Olga Čechová, Dagmar Doubková, Stanislav Duda, Lucie Dvořáková, Vratislav Hlavatý, Josef Hlinomaz, Hana Horálková, Stanislav Holý, Jean Effel, František Freiwilg, Petra Fundová, Vladimír Jiránek, Ota Janeček, Ludmila Jiřincová, Vladimír Kladiva, Jindřich Kovařík, Josef Kábrt, Jiří Kalousek, Alois Kouzel, Pavel Koutský, Lesley Keen, Tereza Kučerová, Josef Lada, Kamil Lhoták, Jolanta Lysková, Miroslav Jágr, Jan Malák, Zdeněk Miler, Václav Mergl, Zdeňka Macků, Miroslav Nagaj, Eva Švankmajerová, Jiří Šalamoun, Eva Natus-Salomoun, Petr Poš, Josef Paleček, Antonín Pelc, Svatopluk Pitra, Radek Pilař, Michaela Pavlátová, Petr Sís, Miroslav Štěpánek, Igor Ševčík, Jan Švankmajer, Eva Šedivá, Zdeněk Smetana, František Skála st., Radek Pilař, Karel Saudek, Zdeněk Seydl, Stanislav Remeš, Pravoslav Rada, Roland Topor, Jiří Toman, František Tichý, Jiří Trnka, J. Tokstein, Karal Váca, Zuzana Vorlíčková, Jitka Walterová, Jaroslav Zahradník, Šárka Váchová, Šarlota Zahrádková,

Spolupracující hudebníci

Jiří Kolafa, Agelo Michajlov, Petr Skoumal, Zdeněk Zdeněk, Vladimír Merta, Jiří Stivín, Emil Viklický, Václav Trojan, Václav Lídl, Jaroslav Celba, Marek Eben, Jiří Malásek, Petr Hapka, Ferdinand Havlík, Jan Rychlík, Vlastimil Hála, Jan F. Fischer, Luboš Fišer, Ilja Hurník,

Spolupracující herci

Jiřina Bohdalová, Petr Nárožný, Václav Postránecký, Hana Maciuchová, Jan Werich, Jan Štindler, Václav Vozka, Jiří Lábus, Ladislav Mrkvička, Jitka Molavcová, Josef Somr, Jiří Suchý, Karel Höger, Nad'a Urbánková, Jiřina Jirásková, Oldřich Kaiser,

Jaroslav Satoranský, Helena Růžičková, Josef Dvořák, Jaroslav Dušek, Barbora Hrzánová, Miloš Kopecký,

Spolupracující zvukaři

Jan Kacian, Ivo Špajl, Jiří Děták, Benjamin Astrug, Josef Vlček,

Dramaturgové studia

Jan Poš, Jan Vodička, Jiří Kubíček, Edgar Dutka, Alena Munková, Jan Kutálek, Miloslav Klíma, Goldman, Miroslava Humplíková,

(Zcela jistě jsem někoho opominul a tomu onomu se omlouvám, ale není v mých silách dohledat každého dávného zaměstnance, či spolupracujícího externistu. Ještě jednou všem vynechaným upřímná omluva.)

Epilog

Nebylo to marné, Bratři v triku!

Použité prameny:

Výtvarníci animovaného filmu, Jan Poš, Odeon 1990

Pod starou lucernou, Jiří Brdečka, Primus, 1992

15 let československého filmu, sborník a dokumentace, 1961

Katalog filmů Krátký film Praha, 1946 – 2005, archiv KF a.s. Praha

Poděkování:

Paní Marii Axamitové za inspiraci a zprostředkování a spoluúčast na rozhovoru s profesorem Břetislavem Pojarem a dále za poskytnutá data z osobního archivu.

Pracovníkům archivu Krátkého filmu Praha a.s. za poskytnutá data

Paní Evě Višňákové za poskytnutí zápisků paní Dorotky Nešporové -Janoušové

Všem účastníkům rozhovorů uvedených v textu